

3 1761 07145230 4

DL
212
R4A3

2612

251

Lee

Karol Rosenorn / Lehn
fra

F. Proenters.

251

25

Betragtninger,

foranledigede ved nogle af

de sidste politiske Tidsbegivenheder

af

Christian Ditlev Reventlow

til Christiansgade og Reventlow.

Begyndte 1848 efter den franske Februarrevolution

og udgivne efter hans Død.

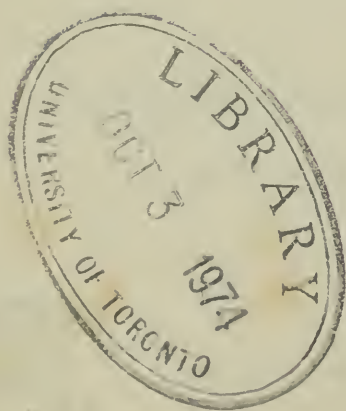

Kjøbenhavn.

1852.

DL
212
R4A3

F o r o r d.

Det lille Skrift, som herved træder frem for Lyset, har ikke havt det Held, at dets Forfatter, som beskæftigede sig dermed til kort før sin Død, kunde lægge den sidste Haand derpaa. Hans Arbeide maatte overgives i fremmede Hænder.

Udgivelsen deraf har ikke været uden Vanskelighed for Den, hvem ifølge den ædle Hedenangnes Dnske hans Efterlevende tillidsfuldt betroede den.

Forfatterens noget eiendommelige Sprog maatte i det Hele respecteres; men dog vare Forandringer nødvendige. Hift og her maatte Noget suppleres, paa andre Steder Noget borttages. Saa let det vilde have været for Forfatteren, om han selv var kommen til at lægge sidste Haand paa sit Værk, at foretage saadanne Forandringer eller Forbedringer, saa vanskeligt blev dette for en fremmed Udgiver. Den Uklarhed, der hift og her kunde herske i Skriftet, kunde jo deels

ligge i, at han ikke var heldig nok til at træffe den rette Mening, deels kunde den hidrøre fra Unøjagtighed hos Den, der havde havt med Keenskriften af Manuscriptet at gjøre. — Vanskelighederne vare imidlertid tilstede, og Udgiveren maatte søge at overvinde dem. Han har maaskee ikke kunnet overvinde dem alle, men hvad han har gjort, har han gjort samvittighedsfuldt og med varsom Haand.

Forord.

Idet disse Betragtninger helliges Mindet om min salig Fader og de med ham samvirkende Mands ligesaa fædrelandskjærlige som fordringsløse og uegennyttige Bestræbelser, der især under Frederik den Sjette som Kronprinds havde en saa vigtig Deel i Grundlægningen til de afgjørende Fremskridt, der ere vundne med Hensyn til Folkeudvikling og Velvære hos den danske Landalmue, bør dog ikke mindre taknemmeligen drøyles ved Erindringen om enhver Fædrelandsven, der i den ham af Forsynet anviste Virkefreds ikke alene i det her Anførte, men ogsaa, hvad enten før eller efter hiint Tidspunkt, har afslagt betydningsfulde Prover paa sand og kjærlig Hengivenhed for Konge og Fædreland.

Falder end vort Blik da først paa den sextenaarige Ungling, Kronprinds Frederik, og hviler det endnu med aldrig svigtende Taknemmelighed paa den ædle, høihjertede og for Bondestanden saa varmt sølende Andreas Petrus Bernstorff, om hvem Emblemet af Nordens Sikkerhed med høitløftet, ham raft Hæderskrands paa en Skuemynt vidnede, at den under hans Ledelse end ikke ved Helvedes Hvirvelvinde havde kunnet roffes; og sattes ham af Fædrelandet ligeledes ved hans altfor tidlige Bortgang et Minde paa den til hans Erindring prægede Mynts Avers, der forestiller et Kompas med Omkrift „Uden Misviisning,” for at tilkjendegive, hvor høit det agtede ham og

hans store Fortjenester med Hensyn til Danmarks Vel, saa vil dog, derom bærer jeg ingen Tvivl, Opmærksomheden vist ogsaa gjerne drages hen til Mindet om min Fader, der havde gjort det til Hovedoiemed for sine Bestræbelser, at virke til Held for Danmarks Bondestand, og bør det derfor her bemærkes, at den 11te Marts 1848 var Hundredaarsdagen efter min Faders Fødsel, — og at i denne Anledning Rejsningen af den paa Christiansføde til min Faders og hans Broders, Johan Ludvig Reventlows, Grindring satte Mindestotte fandt Sted, hvilket saaledes traf ind paa den samme Tid, der gav Hovedanledningen til disse Blade, hvorfor da hine mit Hjerte saa nær staaende Mænds daadfulde Liv, der bevægedes af aldeles samstemmende og ved oprigtigt Benskab noie befæstede Motiver og Bestræbelser med Andreas Petrus Bernstorff og mange andre Edle, maatte levende staae for min Sjæl og gjøre det Dufte aldeles overveieude hos mig, at kunne ved nogle indledende Ord til disse mine Betragtninger noiere karakterisere og fremstille den herlige Aand, af hvilken hiin for mig uforglemmelige Tid besjæledes, og at dette bedst vilde kunne skee ved et Hensblik paa den frie Birken og den indre Kraft, der udtalte sig igjennem de Mænd, som paa den for dem liggende Bane saa kjækt skrede frem blandt de forreste Rækker, og derved saa værdigen kunne betegnes som Redskaber for den Kraft fraoven, der kun havde det af Gud i Hans Ord og i deres Samvittighed dem stillede Maal for Die.

Den frie Birken.

Det frie, det christeligt Store ligger ligesaa Thronen indtil Hytten ifkun i den stille, prunkløse, usfortrodet

Gud hengivne Bestræbelse for i den Menneſket anviste Virkefreds at udføre det ham af Herren anviste Hverv.

Og derfor er endog ethvert blot jordifkt Vidensſkabeligheds-Maal, enhver Tragten efter jordifk Storhed eller efter det blot jordifkt Nyttige underkaſtet Lovens Trældom og ikke trængt igjennem til Frihedens Rige og til ſelvbeſtemt Forening med den guddommelige Villie.

Saadanne Beſtræbelſer ere paa den ene Side at ligne med en Bjergværksgrube; thi, ligesom Gruben ifkun med Hensyn til Jordfuglen neppe naaer nogen betydelig Dybde, forbliver hiin Viden og Virken, holdt imod Indbegrebet af det, ſom kan være Gjenſtand for menneſkelig Viden og Virken, ligesaa indſkrænket og ligesaa langt fra dets Grændſe, ſom Bjergværksgrubens Synkning fra Jordens Middel-punkt; og paa den anden Side ligner hiin Tragten efter jordifk Storhed og efter det alene jordifkt Nyttige en Pragtbygning, thi, var det end den ſtorſte, hvor liden er dog dens Baſis, og hvorlidet formaaer den at have ſig opad igjennem hine Himmelhøihs umaalelige Rum.

Men hvor ganſke anderledes viſer ſig den Virken i Kjærlighed og efter Samvittigheds Bud, der tillige er rettet efter hiint os af Chriſtus ſatte Maal, den Virken, der i Frihed og udloſt af jordifk Forſængeligheds Trællebaand forener ſig med Guds algode, alviſe, almægtige Villie! Thi da vil Menneſket altid gribe hiin Kraft, ſom anvendt, var det endog kun paa det mindſte Punkt, vilde virke Salighed, Salighed for Evigheder i vort Indre, udbrede Lykke i den os tildeelte Virkefreds, og i hvis Folge Forædling af enhver Vidensſkabelighed og af hver jordifk Virksomhed vilde findes knyttet til de Beſtræbelſer, ſom vare underſtøttede af hiint evige Kraftens Væld.

Du mattede da den Hungrige, du klædte den Nøgne, idet du i Frihed og som Herrens Huusholder ikke alene med Hensyn til materielle Gjenstande gjorde dig til Middel for Guds Villie, men du ledede, trøstede og styrkede den Bildfarende paa Veien til hans evige Maal; og, idet du saaledes indvirkede paa den ydre Verden, som for dig kun var et let henkastet Elor over Aander verdenen, spirede de usynlige, under Muldet tildækkede Grokorn, som af dig udstroedes i Herrens Biingaaerd, og bæere, fordi du gjorde al din Gjærning i Herrens Navn og som Hans Sendebud, modnende Frugt for Evigheder, bestyttede af den Gud, som du alt her tilhorte, idet du gjorde Hans Villie, der har forkyndt os: „Mit Rige er ikke af denne Verden“, du, som i Ydmyghed, salig alt her, paa den snevre Wei var trængt ind til Frihedens evige Boliger.

Den indre Kraft.

Har du seet den spæde Spire paa din Hvedeaager bryde igjennem den haarde Jure?

Et Under syntes det dig, og dog er det ikkun det lille, lidet betydende Hvedekorns indre Kraft, som formaaer, hvad ingen ydre Magt, ingen menneskelig Forstand eller Behændighed vilde have været i Stand til i det at udrette.

Indre Kraft! beundrende staaer jeg for dig, naar jeg seer, hvad du formaaer paa Skabelfens lavere Trin, og, naar jeg da betænker, hvad du i dens os bekjendte høieste Punkt, Mennesket, vilde formaae, naar Stat, naar Kirke, naar Skole og naar hvert Individ stedse værdigen brugte denne i det Skabte lagte indre Kraft, og, i Stedet for saa ofte endog at forstyrre og svække den,

altid beflittede sig paa at uddanne den overensstemmende med den guddommelige Villie, hvor stor fremstiller du, indre Kraft, dig da for min Betragtning, og hvor stor vilde du da ogsaa kundgjøre dig i den ydre Verden!

Men ifkun i Eder, I Dydens og Frihedens evige Spirer, ligger hos Mennesket hiin vidunderlige Kraft!

Alle andre, ja endog hine Uergjerrighedens, Egennyttens og Videnskabernes mægtige Drivesjædre og Kræfter ere ifkun forgængelige, af det Ydre hidrørende Vansked af den indre Kraft! Og hvormeget staae dog I, af Gud Menneskeheden meddeelte og af Gud indviede Kræfter, hoiere end hiin den ufrie Naturs, og hvor langt mægtigere vilde I være, hvis I ikke ofte afholdtes fra at henvende Eder til de foreliggende mere besværlige, mindre glimrende Opgaver! Endog det haardeste Gjæld vilde I formaae at oplive og gjenneembryde!

O! gid da Stat og Kirke og Skole, og gid dog Enhver af os i sit Kald vidste at vække hiin indre, saa ofte slumrende Kraft, thi hvad vilde da Misbrug af Magten i Statens Indre, hvad vilde Vold og Tryk udenfra formaae!

Og hvor vilde da Videnskaberne blomstre, Religionen vinde i Aandighed, og Staten altid gives en fastere Grundvold, hvilende paa Fædrelandskjærlighed og Borger-sind, som ere de evige Grundpiller for Menneske- og Borgervel, der dog saa ofte maae savnes!

Hvor stor er den med Gud forenede indre Kraft i Mennesket! Vi bekjende, at Dyd er her dit Navn, og at dennes Retning og jordiske Høidepunkt er os bleven

aabenbaret og har staaet forklaret og os til Efterlignelse givet i Jesus Christus, vor Herre og Mester, der for os og alle kommende Slægter skal være og stedse blive det evigt til større Guldkommenhed førende Forbillede, være os Livet og Veien og Sandheden, være os Faderens den Genbaarne!

O! at den frie Virken og den indre Kraft maatte engang worde seet at kundgjøre sig fra alle Throner og gaae ud fra alle Regjeringernes administrative og judicielle Embedsmænd, og ikke mindre som uhildet Forstand, sund, mod Gud rettet Fornuft og ægte Christendom lægges for Dagen af ethvert Medlem, som kaldtes til at deeltage i constitutionelle Forsamlinger, ja var det og kun af en afgjort Majoritet i disse!

Hvilken stor og folgerig Opgave er der alt heri af Herren stillet Staternes de forskjellige Samfund, og hvor rig paa Betsignelse vilde dens stedse hoiere Opnaaelse vise sig, naar Diet altid var fæstet paa dette Maal, og der altid ubortvendt fra andre Hensyn stræbtes det imøde.

**Nedenstaaende Indskrift findes paa Mindestøtten foran
Huset paa Christiansgade.**

I Holland var Christiansfædes Guds det første, hvorpaa Hove-
riet blev ophævet.

Grevskabets Besidder,

Christian Ditlev Frederik Reventlow, har villet, at efter hans

Død de ovenstaaende Ord skulde bemærkes paa en Mindesteen paa Christiansfæde, og at dertil det nedenstaaende fjærlige og betydningsfulde Ønske skulde føies med følgende Ord:

Belsignet være dette Sted, saalænge Cieren stræber efter at udbrede Velstand, Oplysning og bibelsk Christendom blandt Menigmand.

Didhen stræbte Bondens Ven, hvis Die
Skuede, hvad der var Godt og Ret,
Og hvis Hjerte koldt ei lod sig nøie
Med at skue, — men begyndte det.

Og jeg prisste Gud, som lod Dig blive
Fyrstens Raad og Ven og Landets Lyst,
Og som dig en Broder vilde give,
Kjær som Du i alle Danstes Bryst.

3 Juli 1787. Jens Baggesen.

Men ikke formaaer dog Historiens Die at opfatte eller dens Griffel at skildre disse Mands broderlige og statsborgerlige inderlige Forening og den nidkjære troe Hengivenhed til Konge og Fædreland, der forbandt dem, og hvorom mit Hjerte fra tidlige Ungdom har bevaret et helligt og uudslætteligt Minde.

Og derfor skal, Fader, dit og Johan Ludvig Reventlows Navn og Erindringer om Eder, paa dit og mit Christiansfæde, være uudslætteligen sammenknyttet, ligesom Eders

Sjæle vare uadskilleligen forenede til Befordring af Alt, hvad
der var Edelt og Stort og Godt!

Christian Ditlev Reventlow.

1848 den 11te Marts,
Hundredaarsdagen efter C. D. F. Reventlows Fødsel.

I.

Vor saa ofte moisommelige Bei gaaer paa Grund af jordiske Efranke, formedelst mange Trin og mange Krumninger. Lyset ikkun ufuldkomment skintende imøde, men alligevel skal vor Vandring med Blikket fæstet paa de nærmeste høiere Punkter stedse skride fremad til altid større Guldkommenhed, selv om Veien for vort Die taber sig i det Umaalelige!

At vor jordiske Veis Bestemmelse er at skulle føre os opad, kan for det for Pligtopfyldelse aabne Samvittighedens Die ikke være nogen Tvivl underkastet, thi det klarere Lys, som ved hver bestegen Høide lader sig fornemme, saavel som det lettere Aandedræt, vi føle, og Hjertets de hvergang tilidsfuldere Slag vidne om og borge for, og det baade styrkende og opløstende og med Troens fulde Overbeviisning, at den os foreskrevne Perfectibilitetens og Frelsens Bei og de med denne forbundne Tilskikkelser, ja endog de haardeste uforstyldte Prøvelser tyde hen paa vor høiere Bestemmelse og paa Tilstande, som paa den os bestfittede Bane først engang, og var det endog først hijsket, skulle fattes og heldigere kunne fuldbyrdes, men at de stedse skulle og stedse ville føre os til større Guldkommenhed og Lyksalighed.

Men ogsaa ved Siden af dette, de nærmere Trin alle- rede her oplysende og, ved at betræde dem, igjennem Sam- vittigheden os tilfredsstillende og lønnende Lys skinner for os som Christne ved vor guddommelige Frelser's Åabenbaringer og Lære det for os som Med for vor jordiske Van- dring i Hans Åabenbaringer opstillede Maal i det gud- dommelige Lys, hvori vi, naar vi følge Hans Lære, i hvert af de nærmeste Trin af den os foreskrevne Vej erkjende et væsentligt Skridt paa vor Van- dring til Himlen, og ikke mindre det os her tildeelte Arbeide i Herrens Viingaard. Men da maa og- saa ethvert af disse vore Skridt forekomme os som det af Gud os foreskrevne Middel, ved hvilket vi skulle sættes i Stand til stedse bedre at opfylde vor Bestem- melse heneden, som vi dog ikkun Trin for Trin og Skridt for Skridt bør bringe i Anvendelse.

Thi, vilde vi, saasnart høiere Punkter viste sig for vort Blik, i forfængelig Wildfarelse eller fanatisk Hov- mod forsmaae de os nærmere Trin, eller overvurdere Kræften og Længden af vore Skridt, da maatte vi enten altid for- gjæves fra samme Standpunkt gjentage vort Forsøg og altsaa blive staaende for de større Høider, som vi ellers vilde have kunnet naae, eller, da enhver Stilstand maatte blive Tilbagegang, afmattede ved den forgjæves Anstren- gelse, grebne af Svimmel og bragte ud af Ligevægt, endog være i Fare for at falde nedad istedetfor at gaae opad; saa at vi, naar skjærmende Støttepunkter ikke vilde bevare os for de større Dybder, og dersom den evige Kjærlighed som Skaber ikke havde sikket os for at borttrives og falde i det Bundløse, og dersom ikke ligeledes ved hiin forbarmende Naade den ved Synden forskyldte Lemlæstelse var bleven af-

vendt fra os, alligevel som til Frihed skabte Væsener og som de, der af den Allgode vare bestemte til frit og ikke til gudsforglemmende at vandre vor Vej paany, og fra det fjernere Punkt fra Maalet, vilde være nødsjagede til igjen at begynde den os foreskrevne Vej.

Det for os endnu abstracte Hoiere bør derfor her ifkun betragtes som Magnetnaalens Viser og Retningspunkt for vore concrete Bestræbelser, og ethvert af vore til disses Udførelse sigtende Skridt maa, hvilke Hindringer end Modvind, blinde Skær og farlige Grunde kunne lægge for Skibets Fart, og hvad for Bøtter de end monne afstvinge den sindige Styrmand, dog aldrig lade ham see bort fra Compasjet og sit fjernere Maal, hvortil ogsaa derfor ethvert af de til dets Opnaaelse sigtende Skridt maa skee i Ydmyghed og overeensstemmende med det os af vor Samvittighed under rigtig Burdering af vor Kraft tildeelte Dagværk, der da altid vil stemme med den nærmere af Gud ordnede, os foreskrevne gradvise Gang, der saaledes af os maa erkjendes som Rettesnor, og det ublandt af Lidenskabernes Gjøglerier og uden Indflydelse af Egennytte, Orgjerrighed og utilborlig Stoltthed eller af barnagtig Forsængelighed, saafremt vore Idealers Realisation skal lykkes os.

Og det er denne deres ifkun trinvis Realisation, der alene tør og bør erkjendes af os og af Andre som det eneste Viemed for vore concrete Bestræbelser, da endog Realisationen af det theoretiske og abstract Sunde der, hvor der skal tages Hensyn til vore pligtmedholdelige Handlinger, altid maa være afhængigt af den Mulighed, som vor egen Mandighed, i Forbindelse med vor Tids Mandighed, dertil har at frembyde, og da

iffku saaledes den af Gud ordnede Opnaaelighed dertil kan slutte sig.

Alt ville forsonne eller foragte det Betimelige, indeholder derfor ikke alene en fortsynet forsængelig Opsætsighed mod Guds physiske og moralske Love og Anordninger, men ogsaa imod den af Gud Mennesket tildeelte Fornuftens og Forstandens Brug.

Jo hoiere Mandens Idealer ere, jo dybere indgribende de forekomme ham at kunne indvirke til Menneskehedens Vel, og jo større den Kjærlighed er, hvormed han omfatter dem, desto større bør hans Forsigtighed ogsaa være, og desmere bør han vogte sig for i Altid og ved Fremfusenhed, hvori der altid vilde ligge en Mangel paa Klarhed og Frihed, at skille Idealet fra sin evige Rod og tvinge denne til at skyde nye Skud, der først under en besindigere Tids Beskjærmelse skulle have det Held at kunne fortsætte deres Fremvæxt og at komme til den Modenhed, som behøves, for at de skulle kunne bevares fra at hende som utidige Gostere.

Det kan ikke nægtes, at der ved ubesindige Skridt af den Art altid for Diebliffet bevirkes en Tilbagegang, der maa føles skadelig for det Godes og Nyttiges frie Udvikling, og at det for et for Beregning utilgængeligt Tidsløb derved hindres fra sin heldbringende Fremtræden i Livet.

Ikke altid paaligger Det, som Menneskene kalde Stort, **Enhver**, eller kan dets Udførelse til **enhver Tid** ansees at paaligge Mennesket. Enkens milde Gave i Templet gjælder for Gud mere end de Riges større Offere, som hiin Fromhed ingen Lod eller Deel har havt udi og hverken theoretisk Lærdom eller ungdommelig vildledt Kraft formaaer, hvad enten Forsængelighed eller

Kraftfølelse maatte søge at indbilde os det, at byde Erstatning for det, som stedse og altid maa mangle os, naar vi forsøge at gaae udenfor den af Gud os anviste Vej.

De Bindeltrin, som føre til evig tiltagende Guldformenhed, maae vandres Skridt for Skridt og Trin for Trin, maae vandres ydmygeligen, og fordre — ifkun Trofskab og Pligtopfyldelse, og forbyde — ifkun Stilstand, de fordre, at vi utrætteligen, i Gud indviet Jord, ved hvert af vore Skridt skulle befordre det Nyttige, og det vil sige de materielle, men fremfor alt Andet de uforskrænkkelige, og det vil sige de aandelige Interesser, ved i den til Christendom indviede Jord at udstroe Sandhedens og Væsentlighedens af Gud velsignede Frøforn, og allerede her, som troe Arbeidere i Herrens Viingaard, skulle søge at fremme hiint store guddommelige Skaberværk, der allerede her skal opdrætte de Planter, der hisset endnu frødigere skulle trives og bære rig velsignet Frugt, for at indsamles i de himmelske Lader.

Det abstracte, det absolut Sande ligger kun i Gud, og ligger over vor Tilgængelighed, men det skal desuagtet livne, lede, befrie og glæde vort Indre som den evigt voksende, stedse ved sin tiltagende Glands vort Hjerte styrkende Morgenrøde fra Hisset.

Vi have kun at sørge for den os i vor Samvittighed foreskrevne og af Gud og vor Frelser budne betimelige Anvendelse af de os meddeelte Gaver og Kræfter, og det stedse med Hensyn til det Sted, som vi indtage saavel i Tiden som i Rummet, og det med altid stadigt henvendt Blik paa vor guddommelige Frelseres Alabenbaringer og Lære. Og allermindst bør vi derfor, jeg gjentager det, forgrube os imod den guddommelige Villie ved forsængelige theoretiske

og ikke betimelige Bestræbelser med Hensyn til det fortiden Irrealisable, hvilke altid ere i Strid med den i vort Indre udtalte guddommelige Villie og med det af Gud os aabenbarede Ord; thi derved vilde Sandheden amalgameres med Bildfarelsen, ja endog nedværdiges til en skadebringende Logn, som maatte geraade til Forargelse for den Svage, der for ham kunde blive den Lygtemand, som, ledet af Agitatorer, vilde kunne tjene til at løslade hine endnu blinde Kræfter, der maatte ødelægge Alt, hvis ikke Guds Haand, ved de dermed forbundne bittre Følger, søgte at sætte de formastelige Bestræbelsers Uforstandighed eller Syndighed i et klart Lys.

Og hvad Andet kunde vel nogenfinde ventes, naar under Anforjel af forfængelige eller egoistiske Agitatorer et Gjæringsmiddel af ikkun halvtforstaaede eller endog aabenbart forfalskede Sandheder fastedes midt iblandt Folket og fandt Indgang hos den mindre oplyste Almue, og det under Udbuddet af en hurtigt om sig gribende Influenza, hvoraf da endog ofte den mere Dannede og de Stærke og Sunde grebes!

Og vare ikke Følgerne deraf stedse de samme, og maae de ikke ogsaa i Fremtiden blive det? Istedetfor Frihed og Velvære den ubegrændsede Vilkaarlighed af Anarchiets provisoriske Regjeringer og af en Beleiringsstilstand, der ofte findes i Ledtog med det vildeste Tyrannie og udgjør en rædselsfuld Klimax af dettes hele Elendighed. Maatte ikke da ofte (og derom vidner Historien med grændseløs Jammer) en de tidligere Baand endnu forøgende Bægt af tyranniskt Despotie dog ansees for et mindre Onde og for at burde foretrakkes for hiin ube-

grændsede Folkevillkaarlighed, der lader Netten bestaae i Diebliffets Folkevillie?

Derfor sattes ved viseligt ordnede Love velbetænkte Efranker, hvorved Pligtens Bei omgaves, for at det ubesindige, forfængelige Skridt af de Enkelte, som bestræbe sig for at ile forbi Tiden, ikke selv maa kunne fare eller endog lede Andre vild, og for at ligeledes den Tilbagekriden, som skjult ligger i den ligesaa lastværdige Stilstand af Enkelte, maa vorde gjort umulig ved Fleertallet af de paa de foreskrevne Trin i regelret Orden frem og opad Skridende.

Statsforfatninger have ifkun dette Diemed, og tør ifkun tjene som Middel til at forebygge, at de af Staten i Overeensstemmelse med dens af Gud bestemte Fremadskriden vundne Høidepunkter ikke igjen skulle kunne tabes under Ledelsen af **saakaldte Liberale**, saavelsom for ogsaa at hindre hiin Stilstand af dens Udvikling, der kunde foraarjages af de **saakaldte Conservative**, **da den** snart maatte blive **Tilbagegang**.

Hine Efranker skulle saaledes afgive et Værn imod, at Samfundet ikke skal blive et Offer for falske ufaldede Foreres ubesindige eller snedige Ufornuft, ved pludseligt og i anarchist Forvirring at nedkastes og falde i et Dyb, som under en tidligere regelmæssig Fremadskriden og Opadstigen ikke var bleven til en Afgrund. Men disse Efranker skulle ogsaa forebygge, at Staten, under det tilbageholdende Tryk af Enkelte, ogsaa ifkun **saakaldte Conservative**, og under den dette Partie ikke mindre eiendommelige Foragt for den med Pligten stemmende betimelige Fremadskriden, ikke maa kunne hindres i at fortsætte den Bei, der fører til Statsborgerens

og i ham til Menneskehedens stedse høiere Udvikling, hvorved det af Gud den forestkrevne høie Maal bedst kan betegnes.

Men hvad formaae endog Bestræbelserne for de allersimpleste materielle Interesser, saalange den derved betingede Opnaaelse af nærmere liggende Viemed endnu mangler?

Maa dog ikke Jorden først være pløiet og veltilberedt, inden Sæden betroes den, og maa ikke enhver Udsæd og enhver Indhøstning, i hvilken der ikke tages Hensyn til Tiden, hvori den foretages, i det første Tilfælde medføre Tabet af Udsæden, men i det sidste af endog Jordens hele Frembringelse, og denne saaledes idetmindste behøve et heelt Aar, for igjen at tilveiebringe det Tabte, medens ofte med Hensyn til Tabet af en aandig Høst, som voldes Nationer ved ubetimelig Agitation, sammenholdt med, hvad der i Modsætning dermed ved Reform og Befordring af betimelig Udvikling vilde kunne have været vundet, Aarhundreder maatte have været tagne til Hjælp; ligesom paa den modsatte Side, hvis det samme Billede blev omvendt, ogsaa det Samme maatte gjælde for den med hiin for tidlige contrasterende forsømte Høst, hvori **saakaldte Conservative** gjøre sig skyldige, da ligesaavel ved at oversee den betimelige aandige Samlen i Læderne, ved Disses Forsildigt, som ved Hines Fortidligt, ikke alene Tabet af den hele Høst, men ogsaa en Hjernelse fra Maalet, og dertil endnu, o! hvilken Utafnemlighed! maaskee Tabet af hele Generationers derpaa for os anvendte Glid og Umage vilde komme til dermed at staae i Forbindelse.

Hvor anderledes vilde det derimod vise sig, naar det Folkenes og Menneskehedens Velvære og en varig Lykke

befordrende, stedse paa Retfærdighed, paa Billighed og Pligtopfyldelse sig støttende, altid betimelige og i Sandhed conservative, ligesom ogsaa i Sandhed liberale Reformprincip var blevet fulgt, og saaledes, istedetfor hine Tilstande, som bleve Tilbagestridt, og istedetfor hine Feiltrin, som endnu voldsommere førte nedad fra Maalet, Reform og stedse viseligt fortsat Reform i en stadig Fremad- og Opad-Striden var bleven tagen til Rettesnor, og — ganske overeensstemmende med Statens i alle dens Dele samtidige Udvikling — havde befordret den Folkens sande Lykke, Velvære og aandige Dannelse, som nu saa ofte sees standset formedelst hine syndige Egennyttens, Selvflogskabens, Forsængelighedens eller en vanvittig Fanatismes Misforstaaelser og Misgreb. — Om og gammel Bane ofte udstøder hiint Raab, „quidquid delirant reges, plectuntur Achivi“ — saa maa denne gamle Sentents dog nu undergaae den Modification, at der ingenlunde under reges alene bor forstaaes blinde, lidenskabelige Konger, men ligesaa ofte, ja endog langt oftere, andre lidenskabelige, blinde, ufaldede Ledere af de Blinde, og at de værste nu ere de vel stundom efter Omstændighederne, men dog kun, naar det behager dem, seende, og, hvor dette ikke er Tilfældet, aldeles blinde, lidenskabelige Agitatorer og Ledere af de blinde Masser og Kræfter, der da ikke alene findes bedaarede af lidenskabelig Uforstandighed og Ufornuft, men ovenikjøbet ofte besjælede af Ondskab.

For at overtøye sig om, hvad et saadant Delirium endnu kan betyde i vore Dage, kaste man Diet paa Paris i Februar og paa Berlin og Frankfurt i April 1848.

Hvo vilde imidlertid fornægte eller endog opgive Haabet om, at Menneskeheden vil kunne betræde og virkelig opnaae et høiere Punkt af Modenhed, et Punkt, som vil være utilgængeligt for Fanatisme, et Punkt, som, lammende enhver Lidenfabelighed, vil kunne paabyde Egoismen Taushed, og som, ligelangt fra formasteligt Hovmod, barnagtig Forfængelighed og uchristelig Tvedragt, vil lade forsvinde hine Menneskehedens laveste Udviklings-Stadier.

Her har ifkun den Paastand skullet fremsættes, at hiint Punkt af en sig mere og mere Maalet nærmende Modenhed ikke anderledes her paa Jorden kan ventes opnaaet end under Forudsætning af den almindelige Bestræbelse, der underordner sig en fra høiere lidenskabsfrie Punkter udgaaende Reform, og underkaster sig Fornuftens, Betimelighedens og Samvittighedens af Gud foreskrevne evige Love, under Beskjærmelse af et med Trost og paa de guddommelige Beie agtende Sind og en dertil svarende Wandel. — Men aldrig er dette Maal blevet opnaaet eller vil det nogensinde blive opnaaet under Ledningen af Folketribuner eller af moderne hjerteløse Agitatorer, fordi dette høie Maal stedse trækker sig tilbage for Lidenfabelernes brusende Hav saavel som for skolelærd Forfængelighed og doctrinaire Declamationer.

Den for sig betragtede Individualitet er næsten altid, hvad Fleertallet af Almuen angaaer, godmodig og ærlig, ja ofte høimodig og fri for al Bram, og det endog under de for den ofte saa følelige Dffere, som den bringer.

Skylden for den forfæilede Retning af de blinde Kræfter bor derfor ikke kastes paa den, der kun har været Redskabet i ryggesløse, fanatiske Hænder; men Ansvaret vil for

det provende, retfærdige Blif dobbelt tungt falde tilbage
deels paa de Egoister, som have foranlediget hiin oven=
for bemærkede Stilstand, og deels paa de Folkeforfø=
rere, som siden have stræbt at sætte de blinde Kræfter i Be=
vægelse ved egennyttigen eller fanatistisk at bemægtige sig
dem.

Thi ifkun paa Gaa af hine Agitatorer kan den
Tiltale: o sancta simplicitas! o hvilken Begrebernes Ind=
skrænkethed! finde Anvendelse, men langt oftere, og med saa=
meget mere Gøie, Sandheden af nedenstaaende Sted i Digte=
ren Schillers Sang om Kloffen, som her af mig gives efter
den af Frederik Schaldemose forfattede Oversættelse:

Se den, som Lysets Fakkell tænder
For Følgen, som endnu er blind,
Den lyser ei, men voldsomt brænder,
Og Land og Stæder styrte ind.

Da Intet helligt er paa Jorden,
Oploft er alle fromme Baand,
Den Døde svinger Magtens Torden,
Og Lysten hæver høit sin Haand!

Den Dødsens er, som Loven vækker,
Af Togens Klo kom Intet fri,
Men skrækkeligst af Alt, som skrækker,
Er Mennesket i Raseri.

Og derfor maa det vistnok, hvor dette er Tilfældet,
vække smertelige Følelser, naar Ukaldede sees at trænge sig
frem, for at indvirke paa Folket i en saa fordærlig Ret=

ning; thi hvormeget mindre passe hine ovennævnte Ord af Johan Hus's der, hvor det ikke engang er den fra Himme-
len stammende, saa skammelig af det urene Hjerte misfor-
staaede og af forvorpne Hænder misbrugte og vanhelligede
Lysets Taffel, men Hadets og Misundelsens ødelæg-
gende Brandfaffel, der, ledsaget af Løgnens og Ufornuftens
Bildfarelser, bæres frem af Demagoger, for af dem at over-
leveres til det vildledte, forførte og forraadte Folk.

Men ligesaa letfindigt, ja ligesaa skammeligt, som det
er at domme ufordeeltigen over hele Nationer, ligesaa last-
værdigt bør det forekomme os at fælde saadanne Domme
over hele Folkelasser, være det over de i Staten høiest-
staaende eller de laveste, og det vilde være en skrigende
Uret, om man vilde tillægge endog den ringeste og fattigste
Almue Navn af Pøbel, eller letfindigen i denne Betydning
at tillægge Individet Benævnelsen af Demagoger, thi vel
er der Pøbel, men der er vist i de fleste Lande, det siger
mig min uroffelige Tro paa den af den evige Viisdom
og Kjærlighed skabte Menneskehed, og det har jeg
fundet mangfoldigen bekræftet af en mangeaarig Erfaring,
der er hentet i de mig tilgængelige Kredse af den hæderlige
endog fattigste Almue, at det ifkun er et meget lidet
Antal af Individet, hvis Hjerte er saa fordærvet, at de
derfor fortjene denne Benævnelse, eller der kunde blive saa
forblindet, at de med Vethed ved Agitatorers for-
argelige og forræderske Løgnens Taffel kunde ledes
ind i Utillfredshedens mørke, skumle Bildfarelsens-
Drk.

Thi bør end ikke den ringeste og fattigste Al-
mue tillægges Pøbelnavnet, naar Individet, i Overens-
stemmelse med sin erholdte christelige Underviisning og Hjer-

tets junde Sands, rigtigt har opfattet den Stilling, hvori det af Gud er sat, og, hvor dette er Tilfældet, bør vi blandt de til Almueklassen hørende Indvilder vedkjende os mange i saare høi Grad hæderværdige kristelige Brødre, der af alle Gode fortjene at agtes og hædres høit; thi den skjulte Dyd, der oves i Hytterne, vil paa hiin Dag maafee langt overgaae den, som findes i Paladser — og Pøbel er der overalt, hvor Videnskaber føre Herredømmet og blive til Driveffjedere for Handlinger, der hente deres Kraft fra Egoismens, Sandselighedens og de blinde Kræfters urene Væld.

Min Overbeviisning er derfor, at den saa beskedne, tarvelige og nøisomme Almue ingenlunde staaer tilbage i Dyd for de andre Folkets Klasser.

De stille Dyder ville have deres ganske særegne Løn og have dette Fortrin til Gjengjæld for saa mange Savn, som de vide at bære med gudhengiven Taalmod.

Nøisomhed frydrer allerede her deres daglige Brød, medens den Rige ofte i sin Overflod plages af Tomhed og Lede. Derfor siger og Frelseren: Det er lettere, at en Kameel gaaer igjennem et Naaleøie, end at en Rig kommer ind i Guds Rige, og ligeledes siger Herren: Vee den, som foragter de Smaa og de Ringes.

Og ikke mindre er det min Overbeviisning, at blandt dem, hvis Hærd giver dem Udseende af Demagoger, ikke saa ere Letsindige eller exalterede Gemytter, der ikke egentlig kunne kaldes Onde og Gledesindede! Dog have disse langt mindre Undskyldning end den forførte Almuesmand, naar maafee ofte indskrænkede Sjæleevner eller hans Stilling i Livet ikke har forundt ham den fornødne Dan-

nelse, for at kunne seirende møde Forforeren og fralægge sig Navn af Folke.

Men maa da ikke Hjertet gribes af dyb Sorg, naar man betænker, hvorledes det ved det nittende Aarhundredes Midte havde kunnet see ud i Verden, dersom et oprigtigt Borgerind istedetfor Egennytte og fanatistisk Agitation altid havde beholdt Overvægten og det saavel hos Aristokrater som hos de øvrige Folkeklasser, fordi der da fra alle Sider bedre vilde kunne være blevet virket til Befordring af det sande christelige Folkevel og sand Menneskelyksalighed, istedetfor at virke hemmende og fjernende fra dette Statens Diemed, ved at vække de blinde Kræfter og ved at skabe Utilfredshed i de ellers saa lykkelige lavere Klasser af Samfundet, for hvilke ikke alene i Henseende til de materielle Interesser, men ikke mindre for deres aandige Udvikling i de fleste Lande er virket saa heldbringende ved christelige Religionslærere og Skolevæsenets Opkomst og ved saaledes at befæste i Stedet for at ryste de vigtigste Statens Grundpiller.

Jeg har i det Foregaaende søgt at fremstille Grundbetingelserne og Vilkaarene, hvorefter Samfundets gudbehagelige Fremadskriden til større Fuldkommenhed og Lyksalighed maa være dets statsborgerlige Maal og Diemed, der i enhver Betydning forener sig i det samme Punkt med Christendommens, og saaledes overalt, hvor dette Maal overeensstemmende med de os til dets rigtige Opfatning og til dets stadige Nærmelse paabudne Bestræbelser og givne Forskrifter stadigen følges, maa falde sammen med hiint evige af Frelseren os foreskrevne Maal for den hele Menneskehed.

Det har tillige været mit Ønske at vise de Afveie, hvorpaa det borgerlige Samsfund kan geraade, naar Hovmod og Forsængelighed, naar Videnskabelighed, Misundelse og Had træde i Stedet for Ydmyghed og Kjærlighed og Trost i den os af Gud ved Jesus Christus anviste Livsstilling og lade Borgeren i Staten, der udgjør en Deel af Menneskeheden, tabe hiint ene sande Maal af Sigte, som Evangelisten Johannes i det 1. 3. taler om, ligesom ogsaa Ep. til de Colossenser i 1. 15—17, betegner Ham, hvilken er den usynlige Guds Billede, al Skabningens Forstefodte; thi ved Ham ere alle Ting skabte, de i Himlene og de paa Jorden, de synlige og de usynlige, være sig Throner eller Herredømmer eller Fyrstendømmer eller Magter; alle Ting ere skabte ved Ham og til Ham. Og i samme Brevs 2. 9, 10. Thi i Ham boer al Gudsdomsfylde legemligen, og I have al Fylde i Ham, som er Hovedet for al Fyrstendomme og Magt.

At denne Tro, som en uroffelig, i den menneskelige Natur for Evigheders Evigheder af Herrens Kjærlighed og Naade grundfæstet Sandhed, maatte paa ethvert Punkt af Livet kunne staae lige levende for min Sjæl, og at den maatte vinde i Omfang og Styrke hos hele Menneskeslægten til Opklarelse af det mod Guddommen vendte Die, da vilde Stadfastelsen deraf, med Forbauselse over vor Blindhed, lyse os imøde og fylde vore Hjerter ved Læringen af saamange det gamle og nye Testaments Bibelsteder, der skulle bære Vidnesbyrd om den allerinderligste Forbindelse imellem den jordiske Tilværelse og Aandeverdenen, for derved at overbevise os om, at den allerhøieste jordiske Lykke ikkun bestaaer deri, at vor Stræben stedse maatte kunne ved sin Alvor fortjene Herrens Bønhorelse

med Hensyn til den Bon: Skee Din Villie som i Himlen saa og paa Jorden, og det fra og paa ethvert Standpunkt af jordist Tilværelse i den Individet tildeelte Virkefreds og under det Individet meddeelte Pund, ligesaa Thronen til det i jordist Henseende ubetydeligst stillede Menneskes Andeel i den store Virkefreds i Herrens Biingaaard.

O hvilken Straaleglands af Lykksalighed vilde da udrinde fra og omgive Thronen og udbrede sig i alle Retninger fraoven, ja udbrede sig til den fattigste Hytte, naar der fraoven og paa hvert Mellemled gudhengivent stræbtes efter at følge Forstandens, Fornuftens og Christendommens Love, og naar Individerne som troe Huusholdere stræbte at udfylde den dem tildeelte Virkefreds. O! hvorfor forstaaer Mennesket sig saalidet paa sin egen og sine Medmenneskers ham og dem af den Alkjærlige tiltænkte Lykksalighed, og er saa seendrægtig til at fatte og gribe den!

Vel findes her paa Jorden intet aldeles fuldkomment Samfund, men der gives dog Grader i de Afvigelser fra den os foreskrevne Vej, og ved aldeles at forlade de i Christendommen os givne veiledende Forskrifter eller at gaae til den modsatte Side maae altid Følgerne blive de sorgeligste, da Tilnærmelse er Pligt og Fjernelse stedse er foranlediget ved Synd.

II.

Moderemaal! Du blide Røst, som eier det Hjertets til Gud henvendte Sprog, der modtager os ved vor Indtrædelse i denne Verden, naar den fromme Moder med salige Glædestaarer favner sit Barn og priser Herren, fordi hun har født Mennesket til Verden.

Det er dig givet at nedlægge den Kjærlighedens Spire i den Unges Sjæl, der under trofast Faders Pleie skal fremvoge af den snevre huuslige Bolig, dig givet at lade hiin Spire worde til et skyggesfuldt skjærmende Træ, der stræber at flette sine Grene i Fædrelandets christelige Egelovskrone til fælles Bærn, Beskjærmelse og Forædling af Samfundet og for i stedse store og videre Kredse at vække og bevare Borgersind som Palladium for Fædrelandet og til Hæder for Menneskeheden!

Saaledes skal du gennem hele Livet være os Hjertets velsignede Sprog, der (uanset, hvilke de physiske Love underkastede, Akustiken tilhørende Tonefaldets Typer end ere) i Samklang med den prøvende Samvittighed, i Medgang og Modgang skal vise hen paa Frelserens Lære, og i Prøvelsens Dage lade os opløste kraftig Arm til Brodres Forsvar og til at skjærme om Lovlighed og mod Oprør og Forræderi! Thi med Lov skal man Land bygge.

Og ikke mindre skal Du staae ved vor Side, idet vi vise Forsynlighed mod den feilende Broder og Gendrægtighed med hver Statsborger, ikke alene med den,

som har det samme Tungemaal med os (thi dette tilhører dog kun den Plet af Jorden, den gleba, hvorpaa vi fødtes), men Gendrægtighed med Enhver, som ønsker at forene sin christelige Stræben med os til Opnaaelsen af det samme høiere Maal, der sættes for alle Mennesker, og at gøre Hjertets helligste Følelser og Statsborgerens ædleste Tanker til det fælles Maal, som Hjertet stræber efter, og som bliver til Retningspunkt for vore Tdrætter og Handlinger.

Derfor skulle Ordene Modersmaal og Fædrelandskjærlighed betegne det, som for os skal vise hen mod den Sphære, hvori Barnet saa tidligt alt skal føres ind, for at bestemme den Retning, som det for hele Livet har at følge, som Digteren saa smukt har udtalt og minder om i hans „Der var en Tid, da jeg var lille“, og som maa betegnes som Basis for vor jordiske Tilværelses videre Fremstriden til høiere Fuldkommenhed **ved Fornuft og Kjærlighed.**

Men reen maa denne Stemme lyde til Barnets Indre, og usorfalsket maa den deri gjemmes som udrunden fra Kjærlighedens Kilde og som dens vedvarende Forkynder i det menneskelige Bryst; og ingen Hadets, Forsølgelses eller Hovmodets Giftdraabe bør indblandes i den til at forbitte og sonderrive de Forhold, der knytte os som Medborgere til et fælles Samfund, som ifkun ved Enighed og christelig Pligtfølelse kan vinde Kraft og Mod til Udførelsen af alt det Store og Gode, som paaligger Staten som dens hellige, af Gud ved vor Frelser os her satte Diemed.

Concordia parvæ res crescunt, discordia maximæ ruunt.

Gendrægtig Kjærlighed bør være Lands og Riges Pryd og
deres bedste Støtte,
Og, mangler den, maa Staten blive lumsk Gjenders frække
Rovlysts Bytte!

Det maa derfor kaldes en Vanhelligelse af Moders-
maals-Begrebet, der skal betegne den høiere Aandighed,
der er en Guds Gave og tilhører hele Menneskeheden,
naar Modersmaalet, istedetfor at burde ansees som et fra
Himmelen stammende aandigt Organ for den Kjærlighed,
hvis Indflydelse vi alt mere og mere skulle stræbe at tilegne
os, nedværdiges til et stavnsbundet, ja endog til et, ef-
terat Aanden har forladt det, ifkun til at vække Had og
at befordre Tvedragt ledende Medskab, der, tvertimod
Modersmaalets Bæsen og Statens Viemed, som
er at aandeliggjøre og forene Samfundets Medlemmer
og at skabe Borgersind og indbyrdes Kjærlighed,
misbruges til at nedværdige og indskrænke dets høie aandige
Betydning som fra Himlen stammende Logos til Spro-
gets meest sandselig materielle, i jordisk Videnskabelig-
hed tjenende og et ufrit Tonesæld hylgende Na-
tionalitetsbegrebs Bogstav.

Hvor let kunde det da skee, at Misforstaaelser af den
Art og derpaa sig støttende Misgreb vilde kunne føre til en
endnu farligere chinesiisk *glebæ adscriptio* i aandig Hen-
seende, end noget Stavnsbaand til en Trællefure
nogensinde har været, og i hvilken Modsætning vilde da
Sproget komme med sig selv der, hvor det skulde træde frem
som Fornuftens og Kjærlighedens Sendebud i det ovenfor
betegnede Modersmaal og i Forbindelse med et aandi-
gere og kristeligere Nationalitetsbegreb, der af os
kunde hilses som den Fædrelandet skjærmende Genius, hvori

vi skulle erkjende et himmelsendt Organ, hvis Bestemmelse er at livne og tillige frede om hiin høiere Livsfunkte af christelig Begeistring for det Gode, Sande og Skjonne, som her paa denne Jord allerede skal kunne blive os til Deel.

Dog vor christelige Bevidsthed og Tillid staaer fast, at Menneskeheden hviler paa den evige, os af Herren forkyndte Grund, som hverken Frankfurts eller Berlins Pseudonationalforsamlinger have at raade over, og som den, overensstemmende med Frelserens Aabenbarelsers Forkyndelse, ifkun tilsyneladende kan forlade, saavel som og, at den hellige Flamme, der som Morgenrøde fra en høiere Verden lyser ned til denne Jord, for altid aandigere og klarere at kunne vorde opfattet og næret i det menneskelige Hjerte, aldrig vil kunne slukkes eller forsvinde, uagtet vi altid skulle have en tung Bei, og d. v. s. Gjenvordighedernes og Lidelsesernes Bei, at træde, indtil vi erkjende vor Bildfarelse og forlade den urette Bei, som er i Strid med den os af Gud foreskrevne.

Vel bærer ikke ethvert Sprog i lige Grad Vidnesbyrd om den Fornuft og Kjærlighed, hvortil Guds evige Barmhertighed har kaldet Mennesket; thi det kommer an paa, hvormegen Aandighed, hvormegen Kjærlighed der af os er lagt i Gaven, kommer an paa, hvormegen vorende Modtagelighed for den vi derved fortsat have erhvervet os, og intet Folk hovmode sig dog af at staae forrest i Rækken, thi, skeer dette, saa svinde for dets Blik de høiere endnu ikke opnaaede Idealer.

Men ikke kan det dermed være nok; thi dette Hovmodets Fald maa tillige give et bedovende Stød til enhver vaagende Sands for Sandhed, for Videnskab og for

Konst, og ikke mindre svækkes derved Modtageligheden for alle de ædle Skatte, som Folkets begavede Genier deels af eget Indre have lagt til Sprogets Gjylde, deels begejstret have øst og gjort sig til egne, for dermed at berige Sproget, fra de mægtige Kilder, der vel randt imellem ved Land og Have fra os adskilte Bredder, men som dog ved Kjærlighedens og Aandighedens de evige Foreningspunkter vare bestemte til at fremme Aandighed og skabe Udvikling og christelig Fremadskriden paa de større Enemærker, som tilhøre Menneskeheden. Hvor beklageligt, naar de bleve satte ud af den dem tilhørende rette Focus, og ved det smaaligt bundne og sneverhjertede Blik maatte tilsløres, fordi dette ifkun hænger ved Bogstavens golde Former, og fordi det døde Øre lytter efter de for det dog stedse intetsigende uforstaaede Toner, for at kunne vedblive at trælle i Egoismens og Afsondringsdriфтens forføngelige Ledebaand under Gjylningen af det Materielle i Sproget, hvorved Ordet nedværdiges til de ifkun physiske Love underkastede Lydtoner, der urigtigen sættes i Stedet for hiint Hjertets aandige Modersmaal, som skal udgjøre et hvert Sprogs aandige Væsen, fordi det saaledes alene kan tjene til at constituere det sande Nationalitets-Begreb.

Hvad Under da, at ikke alene Forføngelighed og fra andre Folkeslag affondrende Stolthed, men endog Had til de Nationer og til de Statsborgere, der have et andet Tungemaal, træder i Stedet for den almindelige Menneskefjærlighed og for den os endnu nærmere staaende indbyrdes Kjærlighed til Samfundet saavel som for det ægte Borgersind, som ene vilde kunne formaae alle en Stats Borgere til eendragtigen at gaae Statens ophoiede Maal

imøde ved at minde os om, at alle ere Guds Børn og skulle stræbe efter Opnaaelsen af det samme, af Gud os foreskrevne Maal.

Iffun under saadanne Misforstaaelser og Misviisninger som de, hvorpaa her er hentydet, kunde det blive muligt, at endog mellem en Stats ældgamle Broderfolk Nationalhadets de raaste Følelser og de mindst dannede fra Fortiden hentedede Forestillinger, i Følge med de den allerstørste Misbilligelse fortjenende Handlinger, have formaaet hift og her paany igjen at dukke op, ja endog have kunnet finde Udgang og Bisald som uønskkelige ledende Punkter, der endnu burde fastholdes, for at værne om et saa forkasteligt Nationalitetsbegreb, endskjondt de ikke kunne bestaae, saalænge de ikke have Fornuften til Ledsgager og Støttepunkt, og saalænge den fremfor Alt, naar den ikke vil geraade paa Afveie, maa erkjende og følge den ved Christendommen for os som Lov henstillede Opfyldelse af Guds den Alkjærliges hellige Bud og faderlige Villie, hvorved der allerede her er sat os et høiere Maal og tildeelt os en høiere Kraft, end den endnu under Egoismens trællende Forstand formaaer at tilegne sig.

Den Kjærlighed, som den fromme Moder har til sine Børn, og den lige Kjærlighed, hvormed hun omfatter alle sine Børn, skal derfor ogsaa her være os Forbilledet paa den Kjærlighed, Samfundet som den persona moralis, hvori alle Statsborgere maae betragtes som Lemmer, bør søge at gjøre til Hovedtræk i sin eiendommelige Charakteer, thi, mangler Samfundet denne Kjærlighed, da vil der iffun levnes dets Modersmaal der, hvor det ved Bestræbelser og Handling burde udtale sig som Fædrelandskjærlighed og Borgersind, et affjælet Legeme, der ikke har Andet til Sie end en lydende Malm og en bram-

mende Grav, der staaer henstillet ved en Afgrund, som for at opsluge den, ifkun lurar paa den Veilighed, som ikke vil udeblive, for at forvandle sig til et brusende Hav med alle Stormens, Skibbruddets og Ddelæggelsens Rædsler.

Anvende vi nu dette paa Staten som christeligt Samfund, saa maa det blive indlysende, at den Moderfjærlighed, som af Staten bør ydes alle dens Borgere, og det uden Hensyn til Tungemaal, ogsaa fra deres Side maa gjengjældes med en dertil svarende Sønnefjærlighed, og ikke mindre bør vække en lige inderlig Broderfjærlighed saavel hos de forskjellige Statens Dele som ogsaa indbyrdes hos alle disses Individer, for at Samfundet af al Kraft maa kunne understøttes i det af Gud det satte christelige Viemeds Befordring, og derved dets Skade og Undergang forebygges.

Hvorhen vilde det ogsaa føre, naar den Samfundet constituerende Nationalitet skulde bestemmes af Tungemaalet? Hvor og i hvilken Dialect vilde da tilsidst den ægte Folkelighed findes, og hvad vilde da afgjøre Fortrinet og give Udslaget!

Alt der af Tungemaal umuligt vil kunne werde taget et væsentligt Kjendemerke paa Nationalitet, bør desuden ingen Tvivl mere være underkastet, naar vi, for at holde os til bestaaende Statsforfatninger og Nationaliteter, ikke kunne nægte, at Sveitserne, hvis saa var, maatte tillægges trende Nationaliteter, og, saafremt dette ikke indrommedes, at da denne for Staten saa væsentlige Grundvold hos dem aldeles maatte savnes, ligesom ogsaa at den nordamerikanske Republik vilde mangle al Nationalitet, hvis ikke dets Folk skulde ansees for at være Englændere.

Og bør vi da ikke vel vogte os for at optage og slutte os til hiint isolatorisk separatistiske Princip, der stræber efter

at adskille Mennesker og Nationer efter Tungemaalets Begrændsninger, for derefter i sneverhertet Vildfarelse igjen at indlade og befæste det paa Had og Uforsonlighed imellem Nationer byggede Nationalitetsbegreb, hvormed saamange af Fortidens Aarhundreder paa hedensk Vis have vedblevet at hegne om Staterne, uagtet det stedse var i Strid med, hvad der skyldtes den sande Patriotisme og saavel Christendommens Velgjerninger som vore Medmennesker og os selv! Og hvi skulde dog ikke endelig engang hiint ædle christelige Samfundsbegreb, der hyldest som Hjertets Stemme og Christendommens Bud, vinde Seier over Folkelivets de mindre dannede Udviklingspunkter, for at kunne tilbagevise alle de smaalige Forsængelighedens og Egennyttens Fristelser, der forsøge at drage Statsborgeren fra den ham foreskrevne Vej, som hviler paa den eneste faste Grund af høihjertet christelig Fædrelands-tjærlighed og Alt opoffrende Borgersind?

Det er det Maal, vi baade skulle tragte efter og lade os styre af, for at det stedse fuldkomnere og i større Klarhed maa kunne træde frem for vort Øie, og for at vor Stræben allerede her maa kunne efterlade sig stedse glædeligere Spor paa denne Jord.

Da vilde ogsaa den sunde, og ikke mere af Lidenstaber hildede Forstand stille sine Kræfter under Fornuftens og Christendommens Omraade, og da ville de materielle Interesser, ligesom ved et Trylleslag, træde frem for vort Blik som troe Haandlangere til Befordring af Menneskevel og af den Menneskeslægts aandige Udvikling, der vil staae i den noieste Forbindelse med dens christelig moralske Fremadskriden til sit ophoiede

Maal af broderlig Forening, og det ikke alene i de særskilte Stater, men ogsaa imellem disse selv indbyrdes.

Og da vilde Christendommen, saasnart hiint den menneskelige Indskrænketheds og Sløvheds Tryk tilbørligen blev modarbejdet, og Christi Lære oprigtigt hylledes og fulgtes som Livets og Kjærlighedens Vej, med stedse consequente velrettede Fremadskridt føre til den sande Kosmopolitisme, som, ledet af en velforstaaet Kjærlighed til Fædrelandet, der indeholder den os nærmeste af Gud anviste Virkekreds, maatte lade os i alle Mennesker see Brødre — i Christo! Og o! hvor vilde da ogsaa det Sindelag, som kun paa Grund af Indifferentisme og egoistisk Selviskhed eller formedelst Phlegma ofte endog heitsfrydende brouter af Kosmopolitisme, medens det ikke engang ændrer de nærmeste Kredse, og derfor maa forekomme os lidet bedre, ja endog ofte at fortjene mindre Agtelse end den Patriotisme, der hegner med Had og Forsølgelse om sine Grændser, af os som uværdigt bortvises af den christelige Verden, borttagende med sig al den Brøst og Synd, som af det forvoldes, og hvoriblandt fremfor alle den, som endnu lader Nationer træde fjendtligt op med Mord og Brand mod hinanden.

Didhen rettede allerede den store Canning Diet; didhen sigtede han allerede ved at pege til det Banner, som skulde føre til Borger-, Religions- og Handels-Frihed og saaledes til et forhoiet Liv og større Lykke, lige fjernet fra baade Had og lastværdig Egoisme der, hvor det gjælder andre Nationer, og fra den Sløvhed og Apathie, der ingen Forskjel gjør imellem Fædreland og fremmed Følkeslag.

III.

Da den Sprogets Uklarhed, der staaer i Begelvirkning med Begrebernes Forvildelse, altid maa findes i Forbindelse med bedrageriske Taagebilleder, der mangle bestemte Conturer, ville disse Taagebilleder uagtet deres Ufuldkommenhed dog undertiden kunne have deres Rod i Hjertets ædlere Følelser, og maae derfor knytte sig til foresvævende Idealer, der nok kunne fortjene Paaagtelse, for at lade dem med større Bestemthed og Sandhedsfylde træde frem, men med stadigt Hensyn til Tidspunktet af deres concrete Virkeliggjørelse og Fremtræden i den saa ønskelige Reenhed og med alle de øvrige Betingelser, hvis Indbegreb udgjør deres successive Betimelighed, saa at der dog netop derfor ingenlunde bør trægtes efter at see dem uden denne deres betimelige Fremtræden realiserede.

Enhvert tidligere Forsøg maatte derfor enten aldeles mislykkes eller dog komme til at mangle det fornødne Godsfæste, for at opnaae den altid ifkun for den større Fuldkommenhed og Væsentlighed sig frembydende heldbringende Fasthed og Varighed, ja maatte da, naar denne manglede, endog for Diebliffet føre fra det Individet og Menneskeheden, ifkun under den anførte Betingelses Opfyldelse, til stedse større fremskridende Fuldkommenheds Opnaaelse forende, af Gud stillede

Maal. En saadan Uklarhed hos de Handlende, i Forbindelse med den ubetimelige Higen, der saare ofte ydermere mangler hiin ovenberørte ædlere Oprindelse, og tvertimod saa let kan begive sig i Ledtog med forkastelige Viden-skaber og uædle Hensigter, er Det, hvorimod jeg i den foranstaaende første Betragtning har ønsket at advare, da den, bidragende til en ligesaa ufornuftig som uforstændig Handlemaade, saare let mere vilde kunne hindre end befordre det Godes Fremgang i denne Verden, om endog, hvad der bør haabes, Gleeertallet af dem, som heri gjøre sig skyldige, bestod af Fanatikere og mindre dybt Indtrængende, der ikke fortjente at henregnes til de forsætligt misforstaaende eller misledende Agitatorers Tal.

Den anden af de ovenfor anstillede Betragtninger har derimod til Gjenstand at udtale sig i Anledning af de feilagtige Nationalitets=Begreber, som under Nutidens vidtudbredte Indflydelse have søgt i en betydelig Deel af Europa at gjøre Landets Sprog til Nationalitets=Begrebets eneste faste Basis. Viisnok maa det for Statsborgeren være Pligt, og det, om han end ikke var indfødt, at blive fortrolig med Landets Sprog, og det maa for ham endog blive til en aldeles ufravigelig Pligt overalt, hvor han i Mangel deraf vilde i den af ham valgte Stilling i Samfundet være hindret i tilstræffeligen at efterkomme de ham paahvilende Pligters Opfyldelse!

Men, hvor dette ikke skulde være Tilfældet, og den fuldkomne Sprogkundskab ikke dertil skulde behøves, fremtræde dog endnu vigtigere, endnu dybere begrundede og væsentligere Pligter for ethvert Medlem af Samfundet, fordi de maae knytte ham til det baade som Menneske og Bor-

ger og i enhver Stilling maae ansees som aldeles uundværlige. Og disse ere først og fremmest Lydighed imod Guds og Jesu Christi Bud og Forskrifter og imod Landets Love og dernæst det oprigtige christelige Borgerfind og den sande Fædrelandskjærlighed, der uoploseligt bor knytte Borgeren til hans Medborgere og til Staten; thi i disse sidstnævnte Egenskaber bor Mennesket og Borge- ren i en christelig Stat ikke alene søge saavel sin individuelle som Samfundets høieste Gæder, men ikke mindre sin Tilfredshed og Lykke, og det i Forbindelse med en mod alle Nationer bestaaende Belvillie overalt, hvor Berørelse med dem frembyder sig, saalænge ogsaa de samvittighedsfuldt erkjende andre Nationers Rettigheder og føle sig gjensidigen med dem at staae paa det samme christelige Grundfæste, uden hvilket Sindelag ingen sand Humanitet og christelig Broderkjærlighed imellem Nationer kan finde Sted, og uden hvilket de derfor let vilde kunne tabe af Sigte det fælles christelige Maal, de Alle som Menneskehed betragtet saavelsom Hver især som Individ bor stræbe efter. Holdes derimod dette Diemed stadigt i Sigte, da maa enhver Plet af det af Forsynet Statsborge- ren tildeelte Urteland i Herrens Viingaard blive for Menneske- og Fædrelandsvennen den ham nærmest foreliggende Virkefreds, som han bor søge at udfylde efter Raad- forsel med sin fromt til Gud henvendte Samvittighed, og i hvilken da, om den end maatte være nok saa lille, mangen beskeden Blomst, ligesaa skjult som han for Verdens Dine, ofte endog i Rodens og Savnets Dieblif vil væge og fylde hans Hjerte med den Glæde, som af In- gen kan fratages ham.

De høiere Grader af den ovenomtalte Begrebernes

Uklarhed og Forblindelse, hvortil undertiden Nationerne kunne forfalde, bevise, hvad ogsaa desværre Historien igjennem alle Tidsaldere bekræfter, at Videnskabelighed og Ondskab undertiden danne om dem det allerfrygteligste Mørke, under hvis Indflydelse Mennesket desværre sees at synke langt under Dyret, ved at tilfidesætte og misbruge de af Gud ham meddeelte ypperste Forstandens og Fornuftens, ja endog Christendommens høieste Naadegaver. Sprogforvildelsernes Gjenstande have altid været saavel de religiøse og moraliske som de politiske Begrebers Misforstaaelse eller Forvanskning, og deres urene Kilde maa fornemmelig søges i Folkeledernes lidenskabelige og egoistiske Selvbedrag, og især naar dette forenede sig med Forsængelighed og taabelig Selvtillid eller med overspændte fanatiske uklare Anskuelser, men ogsaa desværre ikke sjeldent med forbryderske Hensigter og Planer. Men ligesaa sorgeligt var det, hvad enten de udgik fra Throner, som Phantomer af Uergjerrighed og Herskesyge, eller og fra nedrige, være sig politiskt eller religiøst fanatiske Agitatorer, for at bemægtige sig de blinde Kræfter, thi altid var det dog Menneskeheden, som derved førtes paa Afveje og fra det af Gud og Frelseren den satte Maal og Bestemmelse, naar og hvor deslige syndige Bestræbelser fandt Sted.

De have derfor stedse maattet indvirke skadeligen, ikke alene paa Menneskehedens Standpunkt med Hensyn til det Materielle af Statslivet og den jordiske Tilværelse, men ogsaa paa dens Forhold til de høiere aandige Begreber overalt, hvor disse ikke fandtes tilstrækkeligt bevogtede af den fromme, til Gud rettede Forstand og Villie, og have saaledes ogsaa der, hvor dette var Tilfældet, afstedkom-

met pligtstridige Afvigelser fra den af Religion og Fornuft og af Samvittighed og Fædrelandskjærlighed saavel Mennesket som Borgeren foreskrevne Handlemaade, og derfor ved Ulydighed imod Guds Bud og den derved selvforskyldte Blindhed med Hensyn til Frelserens Aabenbaringer og Forskrifter maattet hos Mange virke til Affald fra de baade til vort timelige Vel og til vor evige Lyksalighed os givne guddommelige Bud og fra den Livets og Frihedens os af Frelseren forkyndte Lære saavelsom til Fjernelse fra Forstandens og Fornuftens rette gudbehagelige Anvendelse der, hvor dog den indre af Gud i Mennesket nedlagte Stemme saa kjærligen ved hver Baagen fra Dyrikkhed og den lavere Sandselighed talte fra oven igjennem Samvittigheden til os.

En saadan, nødvendigviis Ulykke med sig førende, alle Moralitets- og Rettsbegreber omstødende Sprogforvirring har i den nyeste Tid paa en saare foruroligende Maade gjort sig gjældende især i Tydskland, hvor den endog er kommen til et almindeligt og i høi Grad fordærveligt Udbrud, hvorved, snart efter den franske Februarrevolution i Aaret 1848, en til den høieste Sindsförvirring stigende Afssindighed, hvis Centralpunkter Frankfurt og Berlin bleve og endnu ere, har truet ikke alene Tydskland med anarchiske Omvæltninger, men endog en Deel af Europas i en lykkelig Fremadskriden sig befindende Nationer med at standses paa den af Gud Menneskeheden foreskrevne Civilisationens Vej.

Vel have, hvilket allerede ovenfor er bemærket, saadanne Udskielser ogsaa forhen vanæret Menneskeheden, og hvem maatte ikke, ved at vende Blikket mod Historiens ældste

Bidnesbyrd, Babeltaarnet og dets hoitsfarende Diemed rinde i Tanke, saaledes som det omtales i Mose første Bog det 11te Capitel, og hvem vilde behøve ved Gjennemlæsningen af dette Bibelsted at lede længe efter Ligheden af Nutidens Bestræbelser med alle de taabelige hoitsfarende Planer, som Herren i hine ældste Dage misbilligede og tilintetgjorde.

Sættes da disse saaledes ved Siden af Nutidens Unmæssigheder, hvo vil da kunne undgaae at støde paa den samme Sprogforvirring, der paa den nærværende Tid hersker i Frankfurt og har givet sig tilkjende ved at søge en tydsk Enighed, og det ikke alene i den samme ældgamle separatistiske Aand, men ovenikjøbet med en Tilgift af romersk Erobringsyge og af romerske Underkuelsesplaner som et Amalgama, der skulde virke ved disses Forening med punisk Underfundighed, som især maatte søges troløs rettet mod den Svagere. Dette udgjør Quintessentsen af den Aand, som i Frankfurt har fundgjort sig, og som altid levende maa staae os for Die tiligemed den stedse tiltagende Uenighed, der nu, ligesom den i hine Oldtidens Dage hvilede som Herrens Straffedom over Noahs Efterkommere i Babel, synes at være kaldet over Frankfurt og Berlin, for til Advarsel at afgive Themaet for stedsveglende Variationer af ligesaa syndige som uforstandige Bestræbelser, der kappes med hine i Menneskeslægten's første Barndomsaar, da Syndfloden syntes allerede at være gaaet Noahs Efterkommere af Minde, ligesom Tydskland ogsaa allerede nu maa have glemt de revolutionaire Glendigheder, som det har været Bidne til hos Nabofolket i den første franske Revolution.

En rum Tid sildigere end den, hvorefter Moses beretter,

men dog omtrent 500 Aar før Christus, fremstiller Historien atter en lignende høist sorgelig Begrebernes Forvirring, over hvilken Thucydides udbryder i Beflagelser i hans 3die Bogs det 42de Cap., hvoraf vi erfare, at neppe over en Menneſſealder, efterat Mænd som Socrates og Plato havde levet, ja endog til en Tid, da Grækerne maatte synes at have ſtaaet paa et høit Dannelsesſtrin, idet, ikke alene med Hensyn til Philoſopher, Digtere og Konſtnere, Meſterværker af enhver Art vare fremſtaaede, men et viſt Dannelsesſtrin endogſaa blandt de lavere Klafſer af Folket maatte synes opnaaet, Grækenland dog har maattet friſte en ſaa nedværdigende Periode ſom den af Thucydides beſkrevne, og har funnet være underkaſtet en Tilbagegang, hvorfra diſſe Perſernes navnſundige Overvindere vel neppe endnu den Dag i Dag igjen ganſke have funnet reise fig.

Efterat denne Digreſſion ſaaledes har ført mig fra Nutidens Sprogforvildelser til de gamle, ja endog til Historiens de ældſte Optegnelſer, forbigaaer jeg den af det jødiſke Folk udviſte blinde Fanatiſme imod Jeſus Christus, vor Frelſer, da den her vilde føre mig for vidt, ſaaſom den under Guds alviſe Styrelſe har havt de vigtigſte, indholdsrigeſte og meeſt indgribende Følger for hele Menneſkeſlægten, ved at aabenbare et Lys, ſom aldrig i alle Evigheder vil kunne udſlukkes, det Lys, ſom var Menneſkenes Lys, men ſkinne i Mørket og ikke begrebes af Mørket. Ev. Joh. Cap. 1. V. 4—5. Og det var det ſamme Lys, hvormed ikke noget andet Lys kan ſættes i Sammenligning, da det udrandt fra Ham, ſom kunde ſige „Jeg er det Verdens Lys! hvo, ſom følger mig, ſkal ikke vandre i Mørket, men have det Livſens Lys!“ Ev. Joh. Cap. 8. V. 12.

Mon dog ikke disse livsalige Ord burde læses atter og atter hele Livet igjennem, for at de i Dødens Blund maatte kunne vorde for os den Lysstraale, der med mere end Lynets Gart skal kunne lede os ind i Gimmeriges Rige! O! hvor trøstefuldt samstemmer det allerede her i dette Liv for Enhver, der løfter Diet mod Herren, med Evangelistens Ord i det ovenanførte 1ste Cap. 9de Vers, hvor det hedder: „Det var det sande Lys, som oplyser hvert Menneske, der kommer til Verden“, ja med det indre Lys, som i Enhver taler til os i Samvittigheden, og som aabner Diet for Hjertets de eenfoldige fromme Ansøkelser, uden hvilke endog Christi guddommelige Ord saa ofte henveires som tomme Lyd for det verdsligstemte Ore.

Jeg vender nu tilbage til de os nærmere liggende, med vor Tid i nyere Berørelse staaende Tidsperioder, hvori vi allerede finde de nærværende Folkstammer og Slægter i Besiddelse af Verdensskuepladsen.

Ogsaa der og til forskjellige Tider have i den nyere og i Middelalderens Era, længe for den alt ovenfor berørte nyeste Tid, Gormørkelsesperioder fundet Sted, der tilhørte Synden, der havde Begrebernes Forvirring til Gjenstand, og hvori Forsøg paa at undergrave de vigtigste Moralens og Christendommens Love undertiden paabegyndtes.

Dog have disse især havt deres Grund i Religionsbegrebernes Uklarhed, og de vare som oftest forarsagede ved Hierarchiets og en beklagelig religiøs Fanatismes Indflydelse saavel paa Folket som paa Regjeringsne, hvorved baade Dvertro og Bantro støttedes, og Inquisitioner i Forening med Kjætterforfølgelser muliggjordes, under Foregivende af at besordre og haandhæve den Religion,

som er den evige Kjærligheds Stemme, der ikke alene lyder til det enkelte Menneske, men til hele Menneskeheden, efterat Christus formedelst Reformationens Seier over Pavedømmet i den gjenvundne hellige Skrift høit og lydeligt har aflagt for alle hans Befjendere det Vidnesbyrd, at Hans Sendelse til Verden kun havde til Diemed at saliggjøre Menneskeheden og ikke at domme paa Grund af forskjellige Religionsbefjendelser, naar disse i Ydmyghed og Sandhedskjærlighed vare rettede mod den Hjerterne stuende Albarmhjertige! Gud være da lovet, at, uagtet ogsaa i den senere og sildigste Tid Udbrud af Misforstaaelser paa Grund af Sprogforvirring have kunnet finde Sted i Religionsfager, og det undertiden betræffende de vigtigste Kirkedogmer, disse dog nu ikke mere kunne afgive det rædselfulde Syn som i de forrige Dage, endstjøndt dog paa den anden Side endnu Mangel paa Opfattelsesevne saavelsom den høit og her stedfindende Ligegyldighed og Eløvhed, betræffende den christelige Troes Hovedlærdomme, ofte i en hoi Grad har givet sig tilkjende og maattet vække en saare alvorlig Beflæggelse, da, uden at beskyttes af denne Eløvhed, heller ikke de politiske Forvildelser paa nogen Maade i en saa voldsom Grad vilde have kunnet fæste Fod, og ei saa frækt vilde have kunnet hæve Hovedet i det civiliserede, sig christeligt kaldende, men desværre ikke sjeldent uchristeligt handlende Europa.

Sammenholde vi nu alle disse ovenberørte Sprogets, og det vil sige den menneskelige Fornufts, Forvildelser, ligesaa fra den endnu den Dag idag blandt os i det civiliserede christelige Europa sine Udelæggelser udbredende politiske Landsforvirring indtil den os i det gamle Testament af Moses

i hans 1ste Bogs 11te Capitel opbevarede Forvildelse, og sammenligne vi dem med de derimellem liggende saavel politiske som religiøse Sprogforvildelser ved at bringe dem under een Focus af Belysning, saa vil der i dem alle der, hvor i dem Videnskabernes Agitation havde Deel, findes de samme Elementer og Kjendemerker, der bevise, at de enten ere fremgaaede af smaalig Forfængelighed, høitfærende Stolthed, Hovmod og Arrogance eller af en Fornuften vanærende Fanatisme, og at de ligeledes alle ere og have været af separatistisk og hadesfuld Natur og behæftede med alle Egoismens Forgreninger, hvorfor de ogsaa altid ikke mindre have været i Strid med Fornuften og den os i Skriften meddeelte guddommelige, til vort Vel sigtende Villie, og saaledes allerede formedelt deres syndige Tilbliven maatte bære Spiren til deres Oplosning i deres Indre, skjøndt denne deres Tilværelses skadelige Følger som oftest først kunde forvindes efter i de ved dem formørkede Tidsperioder at have standset hele Landes Udvikling og hele Generationers guddommeligt Fremadskriden, fordi denne Udvikling og denne Fremadskriden alene kunde fremmes ved den Frihed, som bestaaer i Foreningen af den menneskelige frie Villie med den guddommelige, alene vort Vel for Die havende alvise Skabervillie, der falder sammen i eet Punkt med Christus.

Hvad Under da, at deslige Sprogforvirringer, hvis Tilværelse alene skyldtes lidenskabelige uregledede Følelser, der i Samfund med Agitatorers forargelige Indflydelse og understøttede af skæve Anskuelser og Opfatninger af Livet, saasnart de udtaltes, eller endog gik over til Handlinger, maatte have Synd i Følge med sig, og

altid maatte afgive hine falske Toner i Guds alskjærlige Skaberværk, hvor det frie Fornuftvæsen var bestemt til alt her paa denne Jord at befordre en christelig, den sande Gud helliget Tempel=Opførelse, og hvad Under, at saadanne Dissonantser, naar de af Liden skaben understøttedes, bleve til et baade Gud og den indre Stemme i Mennesket haanende Charivari, der ofte i mørke Uveirsskyer viste sig under den af Frelseren aabnede aandige Himmel, som dog af Gud var bestemt til ogsaa alt her at begrunde en lykkelig jordisk Tilværelse for alt det Skabte, men fremfor alt for Fornuftvæsenet som Menneske, og hvor sorgeligt maa det da være, at Historien imod alle disse Menneskeslægten nedværdigende Kjendsgjerninger af Sprogforvildelser ifkun har at fremvise eet ganske tilfredsstillende Exempel paa det Modsatte, nemlig det af den Helligaands Udbredelse over Christi Disciple og over dem, som paa hiin hellige Pintsedag optog Apostlernes Ord.

Og, omendstjondt vi vel kjende den Beltalenhed, som indeholdes i Medlidenhedens Taare, og vi ikke mindre føle os tiltalte af den, som ligger i det begejstrede Blik og det skjærlige Haandtryk og den stumme Omfavnelse, saa ere de sig derved udtalende Følelser og Sjæletilstande ifkun forbiilende Atomer af det høiere Sprog, som venter os hisset, og hvorledes skulde vi da vel her alt kunne fatte og holde fast paa, hvad de i Jordelivet endnu slumrende høiere Organers Virksomhed vil kunne have for en Betydning med Hensyn til at frembringe Eenhed i det aandige Sprog, der for os først hisset vil vaagne til Meddelelser i og for Aandeverdenen ved

de aandige Organer, — som, skjøndt her næsten udfjendte, — hvorfor vi jo her heller ikke kunne danne os noget tydeligt Begreb om dem — dog maaskee ikke desmindre bør kunne synes os her i en slumrende Tilstand forbeholdte, til derfra at give den Tanke Styrke, hvorhen ikke saa Henviisninger synes at tyde, at de engang skulde kunne lade os skue og virke nedad til denne Jord, en Tanke, som maaskee dog alt her saliggjørende, skjøndt endnu saare ufuldstændigt, allerede indvirker paa det jordiske aandige Dies Anskuelser og paa Hjerternes de helligste Følelser.

Saaledes kunne ogsaa vi maaskee, omendskjøndt vi ei heller formaae at gjøre os noget tydeligt Begreb om det høiere Sprog, hvoraf i hine salige Dieblif Jesu Disciple og de, som alt her havde fornummet Jesu Christi egen guddommelige Røst, saa mægtigen grebes, og som paa det nyeste maatte svare til de Ord i Ev. Joh. 1 Cap. 14 Vers: „Vi saae Hans Herlighed, en Herlighed som den Genbaarnes af Faderen, fuld af Naade og Sandhed;“ saaledes, siger jeg, kunne maaskee dog ogsaa vi i Ydmyghed turde haabe, at for os vil kunne virkes, at vi alt her kunne have om endog kun en salig Anelse deraf; og vistnok tænke os det, kunne vi dog, at det maa have været en til disse Evangelistens ovennævnte Ord svarende Begeistring, som den hellige Pintsjefest frembragte, idet den lod Sprogernes de jordiske Lydtoner forvandles til saadanne høiere og mere aandige Meddelelsesmidler, der engang skulde blive det for hele Menneskeslægten, og som paa hin Dag, der kalder os herfra, maaskee ville opgaac for os Alle der, hvor ingen Videnskaber og ingen jordisk Forsængelighed, Stolthed eller syndig Egoisme mere kan stille sig mellem Gud og Mennesket, og derfor ei heller

mellem Menneſkene indbyrdes, der alle ere Guds Børn, og alle i Ham ville komme til at erkjende den algode Fader, ſaaſnart de ikke mere ville fremture i den ſyndige Forblindelſe, der gjenſtridigen træder op imod den guddommelige evige Kjærlighed og Naade, ſom lyder forbarmende igjennem alle Sphærer og forkynder den Alvies de evige Kjærligheds=Harmonier, hvori vi alt her, Enhver efter ſin Evne, naar ikke ſaa ofte den alvorlige Villie dertil manglede, kunde iſtemme og medvirke ved det os be- troede Arbeide og under de os af Frelſeren med- deelte Nabenbaringer og Forſkrifter, til, ſom vi burde, at priſe Skaberen med ydmygt Sind og Tak til Ham, den Algode.

Men allermindſt burde vi dog heri lade os forhindre ved imod Samvittighedens Stemme at deeltage i ſyndige Sprogforvildelſer og derved at forarge Naſten, da dette ſaa lidet kan ſomme ſig for dem, ſom kalde ſig Chriſtne!

Dog diſſe ovennævnte, med Morket ſaa nær beſlægtede Skyer ville forſvinde og ſkulle vige Pladsen for lysere Dage, thi Guds det almægtige: Vordet Lys! ſom fortrinligt gjælder det aandige Livs himmeſke Straale- glands, ſkal vedvare og ſkal ſtedſe ſkabe et tiltagende Lys, og det, om endog Sole med deres Verdner henveires til Etov.

Thi dette Evighedens Lys tændes alene og drager ſin evige Naring der, hvor Jeſu Chriſti vor Frelſers Frihed har opſlaaet ſit uforgængelige Paulun, det vil ſige der, hvor det ſelvbeſtemte, lige opriktige og yd- myge Duſke og den fromme ydmyge Beſtræbſe forener ſig hos Menneſket med Guds almægtige, alviſe

og albarmhjertige, os ved Frelseren forkyndte Billie, og derved bliver Maalet for al vor Stræben og Virken, der saaledes, ved at være ophøiet over al Forsængelighed, tilhører Erkjendelsen af det evige Liv i Faderen og Sønnen og træder ind i Christi uforgængelige Rige. Vi ville derfor tillidsfuldt og med Tak til Gud fæste Diet paa de Lysglimt, som ogsaa den nyere Tids Historie har at fremvise, især i vort Fødeland, hvor mange fromme fædrelandskjærlige Mænd, eenstemmigen og samvirkende med Kongerne og deres ædle Raadgivere, og ikke mindre understøttede af Regjeringens Collegier og Landets judicielle og administrative Embedsmænd i de dem anviste Virkefredse, have stræbt at fremme Nationernes Velvære og i Forening dermed ogsaa Menneskehedens fremad og opad Skriden, ikke alene til større Velvære, men til større aandig Udvikling, og det saavel ved de materielle som de aandige Interessers gudhengivne Fremme.

Ja, vi tør tillidsfuldt og med inderlig Taknemlighed spørge: hvor er den oprigtige, sande Fædrelandsven i Danmark, som ikke med Glæde og Hengivenhed ved denne Betragtning taknemmeligen skulde hvile ved Erindringen om de Mænd saavel paa Thronen som i Samfundet, der, frie for Forsængelighedens og Hovmodets Daarskab, have ofstret Tid og Kræfter til dette deres ophøiede Formaal, usvigeligen at hylde og befordre Lov og Retfærdighed.

Saa lad da for Diebliffet, naar, og det især i Tydskland under Sprogforvirringer og pandemiske Geberfantasiers Ryselser, som ikke sjældent gribe endog de Sunde og Stærke, en ædel Fortid haanes, og naar dertil svarende Hand-

linger og Tilstande befordres af tililende Agitatorer, ja endog blandt dem af pseudotheoretiske Værde, der i Frankfurt og Berlin ofte udtalte sig som Majoriteter, og undertiden ogsaa hos os, dog kun ved enkelte utaknemmelige Ytringer, letfjendigen og i en utilgivelig Overfladiskhed gave sig tilkjende, og saaes tilbyde Tjeneste som politiske Ræger og Godeselskjaelpere, idet de udstødte ligesaa ubillige som utaknemmelige Klager og Beskyldninger mod Regjeringen, — lad, om end paa den anden Side Letfjend og Sløvhed tie, og Mangel paa Tillid til den egne Indsigt og Kraft, som mindre udrustet og rustet, taus træder tilbage, hvor dog det sandhedsfjærlige Ord ofte kunde have gavnet, ja, lad — (og hvor kunde det være anderledes?) — den mere utaknemmelige Erkjendelse af hine Christendommens Betsignelser, som skyldes en ædel Fortid, for ikke at vanhelliges, derfor ofte nodes til at indskrænke sig til Hjertets de inderste Konkamre, for derfra at lade Bonnen stige op til Herren, eller — for kun at lade den forene sig med lignende Gølelser i de snevrere Familie- og Vennekredse, hvor saadanne Sygdomstilstande ikke have fattet Gudsæste, — saa bør dog derfor Ingen forsage, og det trostige Haab vil staae den sorgende Fædrelandsven bi, at ogsaa hine Bildfarelser og syndige Bestræbelser overalt, hvor de paa de af dem angrebne Steder true de europæiske Staters momentane Fremadskriden, snart skulle have udrajet, og at Begreberne af Ret og Uret og skyldig Taknemmelighed ogsaa igjen i de større Kredse ville kunne ordnes og klares under Taagens og Mørkets Hensvinden, for at den Tid igjen maa kunne oprinde, da de fastere Grændseshjel, uden hvilke intet Borgervel kan finde Sted, maae i fuldeste Klarhed ligesom hos hine Adle, som af mig ovenfor havdes i Tanke, kunne omgive de vig-

tigste Religionens og Moralitetens Grund-Sandheder, for at alle Christi Betsjendere eendragtigen baade aabenlyst og aabenlydt maae kunne komme til at befsjende og prise den Treenige saaledes, som han for os er bleven aabenbaret af Jesus Christus, Faderens den Genbaarne, der i al Evighed for os skal være Veien fremad og opad til vor større Guldformengjørelse, og det saavel for Staterne som for Individet og for hele Menneskeheden.

Umuligt kan min Tro derfor vedfsjende sig nogen væsentlig, enten Standsnings eller Tilbagegang eller hvilkensomhelst Nærmelse til et Kredsløb, der ikke tillige som spiralformet Bevægelseslinie skulde, menneskeligt talt, føre Menneskeheden opad, det store Centrum for det Skabte nærmere, men endog i Strid dermed skulde snart føre opad, snart nedester, thi det vilde være at fornægte Ham, den os af Frelseren aabenbarede alfuldkomne, alvise, alfsjærlige og almægtige Menneskenes Fader, der staaer for mit Blik som Troens uroffelige faste Grundvold i Frelserens Aabenbaringer, og hvor kunde jeg endog fornægte Ham, og hvorledes endog, med en Christens Alvor og Tillid, bede mit Fadervor i Jesu Christi Navn, og var det end kun med Hensyn til den deri indeholdte Bon: „Komme Dit Rige“, Skee Din Villie, som i Himme-len, saa og paa Jorden“, dersom det kunde være Guds Villie, at Menneskeheden ikke ogsaa som et Heelt betragtet alt her paa Jorden skulde gaae en stedse høiere Udvikling imøde. Den i Bonnen udtalte Lantes ustromtede Betydning viser altsfor bestemt derhen, at Guds Villie alt her mere og mere skal skee, og vi bør kunne nære den fæfste Overbeviisning om, at Frelseren i den os givne Bon ikke

har villet lægge os blot en helle parole i Munden, men har opfordret os til alt her at befordre Guds den baade Almægtiges og Alkjærliges evige Villie, for at Jorden derved altid kan faae større Lighed med vort tilkommende Bestemmelsessted. Og, om ikke saa var, hvad blev da Hensigten af Christi Sendelse, og i hvilket tvetydigt Lys vilde saavel den Alfuldkomnes Skaberværk og Christendommens Velgjerning staae, naar derved ikke alt her skulde ogsaa for Menneskeheden bevirkes en større Fuldkommelse og en Fremadskriden til stedse tiltagende Fuldkommenhed, der endog tager sin Begyndelse i Nationernes de laveste Tilstande, og umuligt hos dem kan nægtes, medens det dog ligesaalidet kan paaastaaes, at de og vi skulde kunne vende tilbage til de første Skridt paa Civilisationens Bane, ihvor vanskeligt og umuligt det end maatte være nogensinde at fore et factiskt Beviis, eller i forskjellige Tidsperioder at drage et Gjennemsnits- Standpunkt for Civilisationen af de forskjellige Tider, være sig for den enkelte Nation eller for hele Menneskeheden?

Bilde, dersom en mere end ifkun partiel og temporair retrograd Bevægelse af Menneskeheden kunde finde Sted, da ikke Hedenstabet's Vignelse af Danaidernes Gold, der som Straffedom aldrig skulde kunne fyldes, ogsaa stadfæste deres Anskuelse af Menneskelivet her paa Jorden, som ifkun og alene fæste Diet paa det Jorgængelige her i Livet, men tillige ogsaa alene tragte efter det Jorgængelige, uagtet Christendommen aabenbarer og tilbyder os et guddommeligt Raadens Rar, der vel ligesom hiint ikke endog i alle Evigheder skal kunne fyldes, men blot paa Grund af, at det ved den Almægtiges evige Kjærlighed stedse og alt her udvides til

en voxende Modtagelighed, og det til en Modtagelighed for stedse flere og altid større af den Ufjærliges uforgængelige Gaver. I Ev. Math. 25. 21—23. siger jo Herren: „Du gode og troe Tjener, du haver været tro over det Lidet, jeg vil sætte dig over Meget, gaf ind til din Herres Glæde,“ og vi ville derfor aldrig kunne komme til at mangle Modtagelighed for en stedse tiltagende Ulyksalighed, saalænge den fromme, altid gudhengivne Billie følger den os af Gud foreskrevne Bei, og vi ikke selv fjerne os fra de med den forbundne Naadegaver, som af den evige Skaberkjærlighed ere tilgængeliggjorte for Mennesket i Sønnen, i Ham, den Eenbaarne, som er den store evige Skabertanke, der for os er Livet og Verden, saalænge vi i Troskab vandre under den Helligaands Vedelse, der omgiver os med sit saliggjørende Lys fraoven, og baade kaster sine Straaler paa den os foreskrevne Bei, og ikke mindre oplyser vort Indre, for der at stadfæste Samvittighedens Stemme, der tilraaber os, at høre Ord: „Din Billie skee, som i Himmelen, saa og paa Jorden“, ikke tilstede den sig alt in adjecto modsigende Tanke om en for Individet eller Menneskeheden væsentlig Frem- og Tilbagegang paa den af Gud foreskrevne Evighedens Guldkommelses = Bane, hvis første Trin knyttedes til Menneskeslægten's jordiske Vandring paa den Evighedens Bei, som er Kristus, 1 Cor. 3. 11—15, hvormed det hele Capitels Indhold staaer i Samklang. Det citerede Sted lyder, som følger: „Thi Ingen kan lægge en anden Grund end den, som er lagt, hvilken er Jesus Kristus. Men dersom Noget bygger paa denne Grundvold Guld, Solv, dyrebare Stene, Træ, Hø, Straa, da skal Hver's Gjerning worde aabenbar,

thi Dagen skal gjøre det klart; ved Ild skal det aabenaars, og Ilden skal prove, hvordan Hvers Gjerning er. Dersom Nogens Gjerning, som han byggede derpaa, bliver fast, da skal han faae Løn; dersom Nogens Gjerning bliver opbrændt, da skal han lide Skade; men han selv skal blive frelst, dog som igjennem Ild."

Det kan derfor ikkun være et tilsyneladende, et apparent, et mod Evigheden holdt oieblikkelig Mørke, som kunde afholde vort bedre Selv og vort indre væsentlige Jeg fra den Bei, som af Allforbarmen meddeelt os i Frelseren.

Bel formaaer, som af mig alt ovenfor er blevet udtalt, vort fortsynede Blik ingenlunde at drage Summen af den ligesaavel hos Individerne som i Nationernes inderste helligste Gjemmer, skjult for Historiens Gransfninger, indeholdte Christendom og Moralitet, som saa ofte kun synes at staae lavere, end det siden i Virkeligheden viser sig at have været Tilfældet, og maa derfor her det Udraab *nous louvoyons* stedse rinde os i Tanker, thi hvor ofte bringer os maaskee en Bout tilsyneladende længere fra Maalet, end vi vare, da Fartøiet besteges, og da vi stødte fra Land, medens dog kun den gjorde det muligt for den næste Bout at bringe os til Maalet eller rigtigere til den for vor Reise bestemte nærmeste Station, som dog for os kun skulde være et kort Hvilepunkt til Betragtningens gjentagne Idrætter for Pligtopfyldelse og for at samle nye Kræfter til Reisens Fortsættelse og til nye Hindringers Overvindelse.

Der vil desuden vist i intet Tilfælde behøves mere for at forjage Tanken om et Kredsløb eller om en virkelig Tilbagegang i den for Menneskehedens i

dens Heelhed betragtet ligesom for Individets altid under den Algodes og Alvises Baretagt staaende, til større Guldkommenhed sig nærmende Fremadskriden, end at den noiere Betragtning af den anførte Sætning, hvis den blev almindelig hyldet, vilde volde en Formørkelse, der maatte blive til en mørk Taageplet, som lammende vilde udbrede sig over de ædleste moralske Bestræbelser, især med Hensyn til dem, der offres de collective Fremskridt i Samfundet, og som derved maatte træffe alle saavel Individernes som Regjeringernes og Samfundenes de kjærligste christelige Bestræbelser for Oplysning og Udbredelse af varigt, mere omfattende Menneskevel, hvoriblandt det, som fra Statens Side og ved Individet af den høverdærdige Lærerstænd er i enhver af dens Fjergrenninger blevet virket og endnu kan vorde udrettet til christelig-religios, moralsk Dannelse og til Intelligentens og sand Christendoms Befordring, udtrykkeligt og ganske særdeles for tjener at paapeges.

Hvo kunde uden Bedrovelse da kaste et Blik paa den omsorgfulde Moders kjærlige Omhu for Barnet, der, om saa kunde være, vilde opløse sig i Sorg og Betymring, thi, var en saadan Tilbagekriden mulig, hvad Udsigt vilde da Jorden yde som Forberedelsessted til de høiere af Gud Menneskeheden bestemte Udviklingsstrin, hvori af Moderen toges en saa høitbetroet og ansvarssuld Deel og øvedes den kjærligste Pligtopfyldelse?

En Synsmaade som den ovennævnte formenes derfor at staae i aabenbar Strid med Christendommens Lære og Samvittighedens Fordringer, og aldrig bør vi derfor tabe af Sigte det os Alle og derfor i ethvert Individuum Menneskeheden alt her af den Algode, af Sam, Alfor-

barmeren, anviste høie Maal, for at det i Guds Billede skabte, til evigt Liv af den Almægtige bestemte Fornuftværken stedsse værdigere maa kunne gaae dette sit evigsa-
liggjørende Maal, Skridt for Skridt, imode paa den Wei, som er Christus, og for saaledes, Friheden ufsadt, at kunne lade sig lede af den Guddommeliges evige Aabenbaringers Lys, under Benyttelse baade af den Mennesket meddeelte Forstandens og Fornuftens Gyde, der altid uadskilleligen Haand i Haand bør følges ad, men dog under den Forudsætning, at Forstanden altid indrømmer Fornuften med sit mod Himme-
len ydmygt rettede Die Fortrinet, og aldrig hovmoder sig til i forfængelig Stolthed at gaae forud for den overalt Aabenbaringen benyttende og, hvor det gjælder aandige Sandheder, Diet ydmygt mod Himlen løftende Fornuft, da Forstanden ellers — hvor let! — kunde komme i Fare for at forvilde sig, ja endog at geraade i det allerfarligste Morke.

Til de Gjenstande, paa hvilke der i Statssamfundene i vore Tider findes den største Tilboielighed til at indlade sig, men som tillige ere den største Fare underkastede, for i moralsk og politisk Henseende, under den stedfindende Begrebernes Forvildelse, at forfalde i Bildfarelser, og som derfor ogsaa allermæst kunde trænge til at drages frem af den Laage, hvori de ere hyllede af Videnskaber og af upraktiske Skriftfloges skæve, dialectiske Agitation og Fanatisme frembringende Anskuelser, der kun altfor tydeligt — hvad Februarrevolutionen i Frankrig, men fremfor Alt, hvad de anarchiske Bevægelser, der i Mærene 1848 og 49 fandt Sted i Tydskland, hvad Nationalforsamlingernes Beslutninger i Frankfurt og Berlin have beviist, —

funne føre til ligesaa skadelige som vanværende Handlinger, der saalidet have svaret til, hvad der burde kunne ventes og med Rette kunde fordres af en tidligere saa høihjertet og saa agtet Nation som den tydske, bor vist til Advarsel allerførst iblandt de her tilhøjtede, Europas Ro og Civilisation, endog i et længere Tidrum, med et farebringende Morke truende Gjenstande henstilles Begrebet af fri Constitution; thi Byet har ifkun ved dyrekjøbte Erfaringer kunnet, eller vil fremdeles ifkun paa denne Vej kunne forberede en mere heldbringende Udførelse af denne Opgave, der selv i den relativ reneeste og adækvatreste Opfatning af dens Bæsen dog ingen ganske betryggende Garantie vil kunne stille for, at den maa komme til altid mere under dens praktiske Anvendelse at opfylde sin Bestemmelse, da den stedse maa beroe og være afhængig af det Intelligentsens, Moralitetens og Frihedens christelige Standpunkt, som Samfundet indtager, og af den frie Villies kraftige Omraade og Udøvelse, naar Diebliffet fordrer den, men som aldrig med Visshed forud lader sig beregne eller noie bestemme, fordi den saa ofte er altfor afhængig saavel af Diebliffets Tilfældigheder som af Tidsaanden, til at man kan bedømme, hvorvidt den maatte være istand til at kunne gjøre sig gjældende paa en det almindelige Vel befordrende Maade.

Hvad der imidlertid dog altid maa have en til Samfundets Udvikling relativ Visshed, og uden Tvivl med god Høie vil kunne paaftaaes og maatte indrømmes, er, at en god og i Forhold til Samfundets Udviklingstrin muligst fri Constitution maa være et uskatteerligt Gode for Staten, og at af den maa kunne fordres, at

den, — da alene ved vise Reformer Revolutioner kunne forebygges, — ikke bør være bunden til aldeles uforanderlige constitutionelle Former, men stræbe efter at give Forsætningen al den i vor ufuldkomne Verden opnaaelige tidsvarende Sandsynlighed for, at den i Folket sig befindende sande, praktiske Intelligents, sunde Fornuft og gode christeligtsindede Villie i Staten maae kunne komme til Anvendelse i dens grundlovlige Forsætning, saavel i dens lovgivende Forsamlinger som i den administrative Ledelse af de i Staten indeholdte gode Kræfter, og det altid overeensstemmende med Statens saavel statsborgerlige som christelige Diemed, der ingen Adskillelse eller forskjellig Opfattelse tillader. Disse for Statens Belfærd vigtigste Retningspunkter burde jo egentlig aldrig kunne komme i Modsatning, og rigtigt opfattede af os falde de sammen og vorde til Eet ved at indbefatte saavel alle de materielle som aandige Interesser og Kræfter, hvori den Alwise, som er den algode og albarmhjertige Menneskenes Fader, har stillet os i en alt her altid fremad og opad stigende Udvikling af Individet og Menneskeheden, der af Ham, naar vi adlyde Hans Bud, er sat under Frelserens Baretægt til Befordring af en stadig Nærmelse til det herlige Maal af den Udvikling, som skal bestaae i en evig Frem- og Opadstigen, der alt her paa denne Jord skal tage sin Begyndelse, for under den Almægtiges og Alvæsentliges Beskyttelse gennem alle Evigheder at kunne fortsættes ved Hjælp af den Frihed, som stræber ikke alene at udgranske og kjende Guds Villie, men tillige ikke mindre med utrættelig gudhengiven Pligtopfyldelse at forene den menneskelige Villie med Guddommens, som jo alene har Menneskets og Menneskehedens Vel til Hensigt, og som af

os kun fordrer Forstandens og Fornuftens os meddeelte Egners rette Brug, overensstemmende med Christi Lære og den fromme Samvittigheds prøvende Stemme i vort Indre, thi den vil føre Individerne og ved dem Statssamfundene og hele Menneskeheden stedse videre deres ophøiede evige Maal imøde, saalænge ikke Pligt, Sandhed og Ret sviges og Lidenskabernes Afveie betrædes, idet Agitationens eller de af Forargelsen budne falske og forræderiske Tilskyndelser af Forsængelighed og Egennytte gives Medhold.

Kaldes da en saaledes endskjendt dog altid kun approximativ fri Constitution tillive med sine tilsvarende Balglove, der aldrig kunne taale en større Brede og en videre Extension og Basis, end at den i Folket indeholdte Intelligents, sunde Fornuft og gode kristeligtindede Villie idetmindste have en ligesaa fast væsentlig Grundflade og Intensitet i Folkets eiendommelige Charakter og dets aandige intellectuelle og moralske Udvikling: da maa det Land, som kommer i Besiddelse af en saadan, ansees for lykkeligt. — Men, er dette ikke Tilfældet, maa Mangelen og Savnet af en saadan god og til Folkets Dannelsestrin svarende Constitution befordre dets Forlokkelse og Afhængighed af enten indvortes Agitatorer, eller ogsaa maa det under udenfra indtrufne Omstændigheder give Leilighed til undersundig, agitatorisk Intervention af Nabo-stater, der hindrende indblande sig i Samfundets Fremstriden paa den af Gud anviste Udviklingsbane, hvilket for det maa have de beklageligste Følger, hvad enten anarchisk eller despotisk Tryk og Vold skal føre det, skyldigt eller uden udviist egen Skyld, tilbage paa den Vej, det selv har forladt, eller hvorfra det af sa-

natiske og trolose Forrædere er forlokket eller ved fremmed Vold fortrængt.

Den Grundsandhed vil imidlertid altid staae urokket, at:

„On forms of government let foils contest

What ever is best governt, is best“,

og det vil sige: det Land er det lykkeligste, hvor de Dygtigste og Bedste, ligegodt om paa republikansk, aristokratisk eller monarchisk constitutionel Viis, ere kaldede til at tage Deel i Lovgivningen og Landets øvrige Interesser, eller efter frit Valg af et Folk, som dertil besidder den fornødne Kyndighed og gode Villie. Men, at dette kan blive Tilfældet, vil i Almindelighed have sin Grund i Valgloven, thi, saaledes som Valgernes Qualification til at træffe et godt Valg fremstiller sig, saaledes maae i Reglen ogsaa de af dem trufne Valg gestalte sig.

Efterat have betragtet de Bildfarelser, hvori den nyere Tid og isærdeleshed Aaret 1848 formenes at være henfaldet med Hensyn til Begrebet af fri Constitution, ønsker jeg her endnu at berøre et andet Begreb, som har havt en lignende Skæbne, og det er den frie Presse eller Trykkesfriheden, som vistnok ogsaa, vel forstaaet, kan ansees som et af de største Goder, hvori en Stat kan vorde gjort deelagtig, naar den er uadskilleligt forenet med den til dens Diemeds Opnaaelse svarende Lovgivning, der (jeg ønsker hverken en præventiv eller censureret Presse) med ufravigelig Troskab altid maa anvendes af Dommere, som, uhildede af lidenskabelige, forsynede eller sneverhjertede Partianskuelser og Fordomme, ville tjene Sandheds og Retfærdss den lige uadskilleligt og fast forbundne hellige Sag.

Aldrig maa det derfor glemmes eller oversees, at dette

Pressens store vigtige Tiemed er Sandhedens Udbredelse og dens pligtmæssige troe Understøttelse, siger og skriver Sandhedens troe Understøttelse, ved at stille, hvad der er det Sande og Rette, i et stedse klarere og tilgængeligere Lys, for derved i Statssamfundet at livne og styrke det Nyttige, naar det, uden hverken at rødme eller blegne, kan staae ved Siden af det Sande og Edle, og for saaledes i Forening med det Almeennyttige at befordre Alt, hvad der tjener til baade de materielle, men især de aandige Gøders Erhvervelse. Enhver Snigvei af Pressen, for ustraffet at indsmugle Løgn og skjule Sandheden, er et Attentat, et crimen læsæ majestatis luminis et veritatis.

Om en saadan Brug af Pressen skal dens Lovgivning med usvigelig Troskab og Grefrygt for Sandhed og Ret værne, ligesom den af Staten og af dens fædrelandsfjærlige Individider bør hædres, støttes og beforders, hvorimod Regjeringen ogsaa ved sine Domsstole bør lade omhyggeligen vaage over, at Misbrug af Pressen, fordi de altid stride mod dens velgjørende Tiemed, blive med uovervindelig Sandhedsfjærlighed udpegede og stillede til offentlig Advarsel; og, naar de udbrede for det Offentlige og Private farlige og skændige Løgne eller Bildfarelser, hvorved de kunne forvolde Forargelse og Overtrædelser, der stride mod Statens helligste Interesser, bør disse paa det Alvorligste søges modarbejdede, saa at efter Omstændighederne det for Fremtiden bør for dem, som have begaaet deslige Forbrydelser, gøres umuligt ustraffet at øve saadant Middingsværk, hvorved den mindre dannede Medborger saa let kan forarges, ja endog, hvad Erfaringen har viist, de blinde Kræfter ofte kunne løslades til al Sikkerheds og Ordens saavelsom en, om og kun

for Diebliffet tilsyneladende, Moralitetens fuldkomne Tilintetgjørelse i Staten. Men hvor findes stedse saa oplyste redelige og upartiske Dommere! Det synes muligen, at en Jury her turde tilbyde den sikkeste Udvei; men saa maa atter det samme Udraab komme os imøde: Hvor findes en saadan Jury! hvor en Valglov, som kan skaffe os den!

Derimod burde vistnok, som bemærket, en virkelig sandhedskjærlig, fri Presse ogsaa af adle Sandhedsvenner paa det omhyggeligste pleies og støttes som et af de vigtigste Midler til Sandhedens og Oplysningens Udbredelse, især naar Pressens Eier som den pligtfuldige og ansvarlige Haandhæver af dens Forpligtelser hverken af Letsind eller høist lastværdig Bindsyge forsaae sig ved at befordre syndige Foretagender, der vare rettede mod Pressens velgjørende Diemed, men derimod søgte at afværge dem, hvorfor han da ogsaa af alle Betsænkende vilde nyde den største Afgørelse for hans fædrelandskjærlige Sindelag.

Upaatvivleligt vilde ogsaa for den farligt udskeiende Presse paa Grund af dens forbryderiske Bestræbelser, — saasnart Bindsyge eller Ondskab laa aabent for Dagen i Udbredelse af Løgn og i Bildfarelsens Befordring, og den stillede sig i Kategorie med et Apotek, hvis velgjørende Diemed, at yde den lidende Menneskehed Helbredelsens Midler, misbrugtes til at uddele Gift til Misgjerningers Udøvelse, hvorved det aabenbart maatte virke til det Modsatte af hvad der var dets Diemed, — den lempeligste Følge dog vel kunne være at have forbrudt sin Berettigelse.

IV.

Den 30te April 1848.

Vel har det Ord en smuk Klang, naar det hedder: „hvilken modig og tapper Kriger!

Men hellere hyldest dog den modige og tillige behjertede Mand, og helst den modige høihjertede!

O! der skal vissefelig mere end blot frigerst Mod til, naar det's Fremtræden i Verden skal begejstre ædle Sjæle, og naar Modet skal kunne nyde den sande Gæde!

Thi Hjertet maa slutte sig nær til Modet, og den modige Mand maa ogsaa være den Behjertede, og kan ikkun saaledes vinde en ædel Mands Navn og med Rette fortjene den høiere Benævnelse af en fri og uforfærdet Christen!

Vil derimod Krigeren erstatte Hjertets ædle Varme for Samfund og Fædreland ved i sit Indre at vække en Fanatisme, som støtter sig paa et urigtigt, imod Christendommen stridende, paa Had, Uretfærdighed og Foragt mod andre Nationer grundet Begreb af Fædrelandskjærlighed og Nationalitet, eller ved at løse Toilen for Uergjerrighed og Egennytte — til hvilket Trin vilde da vor Tidsalders Civilisation synke tilbage, istedetfor at vinde nye og høiere Kræfter paa den Mennesket og Borgeren foreskrevne Frihedens og den sande Gædes og den altid Borgervel og Menneskelystsalighed befordrende Vej!

Jeg behøver neppe her endnu at minde om, at den evige Barmhertighed omfatter alle Nationer med lige Kjærlighed, naar de med lige Kjærlighed og Tillid dyrke Ham, den Al-barmhertige, og at det ikke kommer an paa det jordiske Sprogs Tonesald, naar de kun i Sandhed bruge Hjertets Sprog, som bestaaer i af Hjertets Fylde at tilbede Ham, den Eviggode, og at gjøre Hans Villie.

Og vel have de Danske — Lover til Skjoldemærke, men ingenlunde mangler dette sine Hjerter, og for hver Love har det tre Hjerter, eet for det ydmyge, til Gud henvendte Sind, og tvende, der i Fællig tilhøre det ægte Krigermød og den ægte Fædrelandskjærlighed, der ere uadskillelige, saalænge den danske Kriger vil hylde og ikke fornægte sit Skjoldemærke.

Og at denne Trofskab, Gud være lovet! paa den meest glædelige og høihjertede Maade i den under Oprøret i Slesvig i Aaret 1848 førte Krig har været bevaret, derom vidner enhver Træfning i Forening med det Sindelag, som taler fra Hjerter til Hjerter i næsten hvert Brev fra Soldaten til de Kjære i Hjemmet.

Efterskrift den 12te Juni 1848.

Kan da vel Danmark tilfulde takke Gud for Hans Styrelse og for den herlige Mand i den danske Armee, som i Foraa-
ret 1848 ved Flensborgfjorden og ved Bau efter nogle Ti-
mers Kamp med Oprørs hæren gjorde 800 Mand til Fange
og lod de Øvrige gribe en saa uordnet Flugt, at de Flygtende
endog ikke ved Esløvig havde kunnet indhentes. Det var
ogsaa denne Mand, som efter flere Menneskealderes næsten
vedvarende Fred gjorde det muligt for den danske Armee, i
og ved Esløvig at vise en langt overlegen Fjende, der havde
samlet sig ved Hertugdømmets sydlige Grændse, en uforfagt
tapper Modstand, og alligevel dog at see sig i Stand til at
gjennemføre sit Tilbagetog til Sønderborg under den forføl-
gende Fjendes næsten tredobbelte Overmagt, og det uden
noget synderligt andet Tab af Mænd end det, den tappre
Arrieregarde maatte lide især under Affairen ved Øversø, for
at dække den danske Armees Tilbagetog, som derved saa min-
deværdigt, ja næsten vidunderligen udførtes lige til sit
Bestemmelsessted paa hiin Side Alsund, uden at nogen Ba-
taillon eller noget Corps havde lidt nogen væsentlig Ud-
spjittelse.

Og skulde vel her enten kunne eller burde forbigaaes
de danske Troppers ligesaa roesværdige som betydelige spe-
cielle Affairer, og det hvergang mod større fjendtlige Armee-
afdelinger under Generalerne Wrangel og Falket, navnlig den
28de Mai og 5te Juni 1848, hvor de Danske angrebes i
Sundeved af den fjendtlige Overmagt, som allige-
vel tilbagevistes og maatte vige til Gravensteen?

Efterskrift i Mæret 1849.

Krigsskuepladsen i Sundved blev atter hæderligen betraadt i April Maaned, i Nærheden af Dyppel-Bjerg, hvor Gjenden uden deraf at høste synderlige Fordele indtog en noget fastere Position, og ved hvilken Leilighed der dog af de Danske erobrede toende Kanoner, der førtes over til Sønderborg.

Medens i den derpaa følgende Sommer Gjenden havde besat Jylland lige til hiin Side Marhuus med tydske Tropper, søgte de oprørske Slesvig-Holsteenske Stridskræfter, understøttede af flere Delinger af Tydske, at sætte sig fast fra Kolding op til Veile, for at bevirke en Beleiring af Frederiks, hvilket fra dansk Side kostede meget Blod, da denne Plan med megen Tapperhed søgtes forhindret imod et overmægtigt og med svært Artillerie forsynet Troppecorps indtil det dristigt udtænkte og lige saa findrigt og skjæft udførte Udfald fra Frederiks, hvortil samvirkedes med den tappre General Ryes Corps, som overførtes fra Jylland norden for Marhuus til Tjen, hvorfra det i Forening med General Büllows Corps den 6te Juli bragtes til Frederiks, hvor der den samme Dag gjordes den meest glimrende Ende paa Beleiringen, idet de danske Tropper med uovertræffeligt Mod stormede de fjendtlige stærkt besatte Blokhuse, erobrede alle Batterier og Eskadser, gjorde nogle tusende Mand til Fanger og erobrede et meget betydeligt Artillerie af fjendtlige Kanoner, Morterer og et betydeligt Train af Ammunition og

Felteqvipage, hvorved ikke alene Fæstningen aldeles blev undsat, men Beleiringscorpsen adsplittet, under et vistnok mundaagaaeligt, betydeligt Tab af Mandskab paa begge Sider. Ja, vistnok kostede det Danmark mange ædle Fædrelandsvenner, og blandt disse General Rye, men det var da ogsaa, som General Bülow udtrykte sig, en Seier, der tilfægtedes af Troskab mod Konge og Fædreland, en Seier over Oprør, Meened og Røgnens Bederstyggeligheder.

Naar vi da kaste et sorgfuldt Blik paa de mange Helte, som maatte falde for det Fædreland, som de, naar ikke Bildfarelse og Ondskab havde voldet deres Død, kunde have paa en fredelig og glædeligere Maade gavnet, da maae vi vistnok sørge dybt! Men vi kaste dog et langt sorgeligere Blik paa dem, hvis Død var foranlediget ved Agitatorernes Ondskab i Forening med den egne Bildfarelse, der bevirkedes ved Forsørelsens og Forræderiets de skændigste Konstgreb og ved at stifte Mistillid og Had og paa de skammeligste Løgne grundet Splid mellem tvende Brodersfolk, der vist blandt Europas Nationer kunde have besiddet en forholdsvis til Storrelsen uovertræffelig Modtagelighed for indre Lykke i Forening med den relativ største Kraft til dens Forsvar mod ydre Angreb, hvis ikke en i Antal meget ubetydelig Forening af Sandhed og Ret haanende eller af overspændte fanatiske, aldeles uchristelige Anskuelser bedaaede Inddivider systematisk havde søgt at styrte deres Fædreland og det i Aarhundreder dermed forbundne Brodersfolk i Fordærvelse, og havde fundet en kraftig, paa Uretfærdighed grundet Understøttelse i Tydskland, der fanatisk drømte om Muligheden af et paa Vold og Underfundighed grundet enigt Tydskland, hvis Realisation dog hver Dag

paa det oienfynligfte gjendrevet ved den i Frankfurt herfende Tvedragtens og Uffindighedens Aand, der foregav, at Enighed kunde fremgaae af Uretfærdighedens og en fortsat Uunderfundigheds fklamlofe, kun Ulykke af fig fødende Bedrifter, der ffulde øves mod det i phyfifk Kraft fvagere, men broderligt gjennem Aarhundreder med Tydfkland forbundne Nabofolk.

Det maatte faaledes under for Danmark faa truende og dog faa lidet fortjente eller af det ventede Omftændigheder vift virke den gladeft og meeft hædrende Erkjendelfe, at efter en over hundredaarig Fred, der kun var bleven afbrudt ved Dages, Ugers eller i det høiefte faa Maaneders fjendtlige Overfald og Allarmering, Danmark i fit Hertugdømme Slesvig aldeles uforberedt kunde gaae Fjenden imode med en organiseret Armee, der, uagtet den aldrig havde havt nogen Krig at beftaae, dog havde kunnet vife fig i Stand til, uagtet fit ringe Antal, at levere i Hiftorien et Bidrag til, hvorledes Mod og Pligttrofkap formaaer at undgaae den meeft afgjorte Overmagts Udelæggelfe, og det ftillet imod en Overmagt, der tilhorte Stater, fom endnu vare i Befiddelfe af et faa ftort Antal Officerer, der fra de høiefte Grader ned til de fubalterne Stillinger faa at fige vare fremgaaede og opdragne under vedvarende frigerske Kampe mod den meeft vaabenhærdede og frigerske Nation i Europa.

V.

Da Sprogets høiere, aandigere Bestemmelse, som Bærer af Begrebet og den dermed i Forbindelse staaende Intelligents og Samvittighed, bliver Basis for en gudbehagelig Villie og Vandel, der skal tjene Fornuften og Friheden til Organ og Støttepunkt, saa maa det blive en Selvfølge, at, hvor Sproget nedværdiges til et Organ for Ufornuft og Ondskab og til Understøttelse af Vold og Uretfærdighed, der maa en Begrebernes Forvirring opstaae, som lader Mennesket efter den ham af Gud tildeelt blevene Fornuftsevne formedelsk den saaledes øvede syndige Misbrug af Guddommens største Naadegaver synke endog under Dyret, og maa gjøre ham, indtil han har indseet og angret sin Utafnemmelighed, uimodtagelig for den ham tiltænkte Menneskelykfsalighed og ansvarlig for de Andre baade med Hensyn til deres Intelligents og deres Moralitet tilføiede Under saavel som for andre materielle Ulemper, som de derefter have været underkastede.

At nu Historien har at fremvise flere saadanne Sprogforvildelser, er af mig i det Foregaaende blevet berørt, og de Rulevende ville uvilkaarligen i Nutidens Tildragelser gjenfjende de samme Grundtræk tydeligen afprægede, hvorpaa Thucydides for Aartusender siden grundede sine Aflagemaal. Men ikke skulle vi derfor, jeg gjentager det af fuldeste Overbeviis-

ning, troe, at Europa kunde være bestemt til igjen at synke tilbage til Barbarie, fordi vort fortsynede Blik ellers ikke kan fatte, hvorledes Begivenheder som de nærværende have kunnet fæste Fod efter de dem foregaaende Aarhundreder. Thi vel formaae vi ikke uden med dybeste Beemod og Smerte at tænke, at den glædelige, saa meget lovende Humanitet og den forhen for os saa glædelige og gudbehagelige Stræben af en ædel Fortid nu for vort Blik maa synes at være bleven frugtesløs anvendt for Efterverdenen og at være gaaet til Grunde, uden at have virket til Menneskehedens Forædling, og vel maa dette forekomme os over al Beskrivelse sorgeligt; men dog bør en saadan Sjælens Stemning ingenlunde røve os det tillidsfulde sonlige Hjertes Oploftelse til den Algode eller tillade, at det dertil knyttede Haab kunde gaae tabt, fordi endnu hidtil ikke den Gaade er løst, hvorledes de nærværende saa mørke Skyer have kunnet i det 19de Aarhundredes Midte drage hen over det til Christendom sig bekjendende Europa, og hvorfor denne Prøvelse har skullet forelægges os af Herren til Erttanke og Opvækkelse af mere levende Tro paa dens befriende Indvirkning paa en endnu slumrende bedre Fremtid.

Det maa dog imidlertid forelobigen tjene os til Trost og Beroligelse, naar vi følge Thucydides i hans Beretninger, at den christelige Udvikling, som Europa, men især Tydskland har været og, vi ville uroffelingen haabe det, endnu maa være i Besiddelse af, ikke vil tillade, at et saa langvarigt Mørke skal kunne udbrede sig over den nærværende Tidsperiode og over Lande, hvormed Christendommens velgjørende Lys har staaet i en inderligere Berørelse, som det med Grækenland har kunnet være Tilfældet! Og hvorledes skulde vel Tydskland, der befandt sig i en saa ual-

mindelig Fremfærdighed og udviklet Dannelse, det Tydskland, der endog under Christendommens Væretægt med forøget Kraft under Luther var gaaet en større christeligere Frihed imøde, og hvorledes skulde Tilbagebliffet paa dets Oldtids Befrier fra Romeraaget, naar Diet falder paa Thuißtons vældige Hermann, og hvorledes Tilbagebliffet paa Befrielseskrigen i Aarene 1813 og 14, hvorved der sættes Grændse for Napoleons Uergjerrighed og Herskesyge, kunne tillade, at Religions og Sandhedens Gebeet, der ved den store Luthers Reformation saa magtigt og heldbringende havde indvirket paa Ulysets friere og christeligere Udbredelse over hele den civiliserede Verden, uhaevnet — Nei! bort med hiin uchristelige Paakaldelse af Hævn, og vi ville istedet derfor sætte det christelige Ønske og Haab, at det ikke uden fuld og kjærlig Opreisning har kunnet krænktes og vanhelliges, og at det endnu langt mindre maa kunne falde tilbage til Barbarie, formedelst nogle Individuers exalteret fanatiske eller overlagt forbryderske saa høist beklægelige Foretagender, der maae ansees for ligesaa vanvittige, som de vare i Strid med Guds Ord og med Retfærd.

Tydskland har jo igjennem sin udbredte alsidige Literatur, især i det sidste Hundredeaar, udtalt sig som staaende paa et høit Trin af Humanitet og videnskabelig fremadskridende Udvikling, og hvorledes skulde det da være tænkeligt, at det nu i den Grad kunde fornægte Sandhed og Ret, ja endog al Gres- og Pligtfølelse, for paa længere Tid at indtage og erkjende en med sin tidligere Stilling og sit hæderlige Standpunkt i Historien saa kontrasterende og saa nedværdigende Rolle, som den nærværende, hvis den ikke snart forlodes, useilbarligt vilde blive?

Og dog kan det ikke nægtes, at, hvor vi i den seneste Tid end have seet hen paa de handlende Personer og paa Hovedskuepladsen for de nærværende Begivenheder i Tydskland, der maatte det derhen vendte Blik forfærdes over den ved active Brud eller ved undladt Opfyldelse af hellige Forpligtelser Nationen nedværdigende Vold, eller den paa Tydskland hvilende Troløshed saavel som den Underfundighed, hvormed Tydskland intervenserende har indblandet sig i det aldeles uvedkommende Anliggender med en i flere Menneskealdere uhørt Tilfidesættelse af Tro og Love og Folkeret.

Det kunde derfor nu endog synes, som om der ingen Gølelse for Skam mere var til og ingen Tro paa den retfærdige Gud og paa Menneskehedens høiere væsentlige Bestemmelse. Ja synes maatte det, som om ingen Luther havde tilhørt Tydskland, og som om alle hine Vædle, der efter ham og endnu senest i over et Aarhundrede have bidraget til Tydsklands Hæder og udgjort dets sande aandige Stolt-hed, ikke havde været til, eller dog alene her paa denne Jord havde virket for deres korte jordiske Tilværelse og for maaskee at kaste et kort jordisk Dag-skær paa de Generationer, hvoraf nu de allerfleste alt have indtaget Plads i den høiere Verden, ja synes maatte det, som om de umuligt ogsaa kunde have levet for Fremtid og Efterverden, og at Mænd som Bodmer, Haller, Gesner, og at hiin Terpsichores Forfatter, den i de gamle Klassikeres Fodspor, men under Christendommens Banner vandrende Balde og den aandrige Forfatter af Angelus Silesius — Chesler —, Ernesti, Lessing, Gellert, Kleist, Andreas Cramer, Klopstock, Seiler, Garve, Salis, Herder, Schiller og Tiedge, Brødrene Stolberg, Senator Meyer i Frankfurt,

Theodor Körner, Ernst Schulze og med dem saa mange andre høitbegavede ældre og yngre Mænd, som begeistrede have beredt Vei for Lyset og Sandheden og derved for Christendom og al høiere menneskelig Udvikling, havde levet forgjæves, idet al deres Virken nu var udsløttet og ikke mere tilhorte Menneskeslægten!

Thi hvorledes skulle vel ellers disse Guds Bestræbelser kunne have tjent som Forlovere for en endnu vedvarende Tilstand som den nærværende i Tyskland, og dog, naar vor seneste Tid skulde bedømmes efter hvad der i den er blevet aabenbaret i Handlinger, der haane Retfærdighed og Moralitet, da vilde de med Hensyn til Tidens Forædling og Fremadskriden sporløs være forsvundne og ifkun have givet Anledning til et Meteor, der for mangt et Die kunde synes at forkynde en indtrædende Tilintetgørelse af alle de skønne Idealer af tiltagende Dyd og Menneskehedens Fremadskriden, for kun at tjene til Godfæste for et usjelt Kredsløb paa en Mennesket foreskreven Frihedens Vei, der ikke skulde føre til Andet end til et intellectuel og moralsk Chaos af Forstandens Begreber og til Nedværdigelse af Hjertets de ædleste Følelser.

Dog vistnok ifkun synes maatte det saa, thi det staaer i Strid med det os af Frelseren aabenbarede Gudsdomsbegreb, og er derfor umuligt! Og derfor kunne de nærværende Phænomener heller ikke være Andet end en sorgelig Gjennemgangsperiode, hvori vi netop befinde os, en Gjennemgang, som vel for en kort Tid skal kunne fremkalde Mørke, men dog kun, for at Lyset og Naaden des klarere maa kunne bryde frem af deres evigt saliggjørende Væld.

Hvorledes gif det i Reformationens Tid! Ifkun gennem

Nattens Mørke baner Stjernernes Lys sig Vej til Jorden.

I høieste Maade sorgeligt maa det imidlertid dog være, at saadanne Forvildelser som de, Nutiden frembyder, have kunnet tildrage sig i kristelige Lande, efterat vi som Christne dog kunde og burde vide, at „Dette er det evige Liv, at vi kjende Dig, den eneste sande Gud, og Den, Du udsendte, Jesum Christum,“ kjende den Vej, som i Ham er os given, tilligemed hiin evige Stjerne, der baade oplyser Veien og udbreder Klarhed over dens evige Maal, ligesom vi og burde mindes, hvorledes den alt lyste over Bethlehem og over de himmelske Skarer, der ikke forsmaaede at aabenbare sig i Lovsange for de fattige Hyrder paa Marken, — ja, kjende burde vi dog det i vort Indre tændte Lys, som oprinder fra den samme af Gud Udsendte, og som, naar vi ikke lukke det indre Samvittighedens Dø, oplyser de nærmere Punkter paa vor jordiske Bane, for at sikke os for de Afveje, der ellers vilde for en Tid kunne føre os fra Maalet, og som ikke mindre beskjærmende advare os for de Afgrunde og de Forargelsens indre og ydre Lygtemænd, der ville lede os fra den os givne, fra den os tilbudne, ja fra den os befalede Frelsens Vej, ved at indvirke paa os og ved at lokke den forsatte Svage saavelsom den Hovmodige og Forsængelige ind paa den dyriske Sandfælsheds Vej, eller for ved Fanatismens Taager og Agitationens Forblindelser og Galdstrikker at ville øve Forargelsens rædselsfulde Gjerninger mod Individet, der dog uden nogensomhelst Undtagelse er bestemt og kaldet til at vandre paa den af Christus Menneket paabudne, det

evige Livs og Salighedens Bei, for at udgjøre en kjær og væsentlig Deel af den til evig tiltagende Lyfsalighed bestemte, af Alforbarmere kaldede Menneskehed. Derfor tildeeltes der i Almindelighed hvert Individ i Familielivet, i Fædrehuset og i medfølgende Hjerter's nærstaaende Kredse saadanne Forhold, der kjærligen skulle have Omsorg for det, og hvis fromme Bestræbelser igjen skulle i sin Tid aftjenes og gjengjældes mod Andre, dog især mod dets tidligere hjælpeløse Tilstands Belgjørerere og mod de Hjælpeløse, hvis Belgjørerere de til en anden Tid maatte være bestemte til at vorde.

Men den alforbarmende Guds evige Kjærlighed aabnede tillige for Menneskene, hvor saadanne Forhold savnedes, eller Forældre og Venner bortreves, Hjælp i de kristelige større Samfund til saadanne Savns Afhjælpning og i de til stedse forøget Krafts Udelse sigtende Foreninger, hvis særlige Bestemmelse skulde være at almindeliggjøre og befordre hiin Fremadskriden paa den Menneskeheden anviste Bane formedelst den i Samfundet til Basis for dens Sammentræden lagte fælles kristelige Broder- og Fædrelandskjærlighed til fælles forenet Befordring af baade de materielle og aandige Kræfters Gud behagelige Udvikling, som har skullet lynes og styrkes ved de større Menneskesamfund paa den af Gud ordnede Frelsens Bei ved af Ham helligede Institutioner, hvortil ganske særdeles bør tælles den statsborgerlige Forsatningsordning, hvis Stifter og Middelpunkt ikke mindre ogsaa vor Herre Jesus Kristus er, saaledes som det os af Ham og Hans Apostle er forkyndt, at de skulle stilles under Fornuftens og Kjærlighedens Omraade, og hvortil Staten ved gode

Constitutioner, men især ved christelige Bestræbelser for Oplysning og et christeligt Underviisningsvæsen og i Forening med en christelig Presselovgivning og Associationsberettigelsens christeligt begrundede Haaandhævelse kraftigen bør bidrage, for ved de i Samfundet indeholdte ikke alene physiske og materielle Kræfter, men ganske særdeles ved Fornuftvæsenets frie moralske, sig med den guddommelige Villie forenende Kraft, der ogsaa bør forene sig med den christelige Broders denne guddommelige Villie sig hengivende Kræfter, for ved det Hver især betroede Pund at fremme det Alle befalede Arbeide, idet Enhver paa det hans Standpunkt anviste Dagværks Udførelse ogsaa der kan anvende den fælles forenede Trost, som Statens Diemed fordrer, og for at kunne med den paa Maalet henvendte Kraft i Forening med det fromme Sind, der stræber at opfylde Herrens Villie, ogsaa i denne Henseende slutte sig til sine jordiske Brodre, for derved i Samfundet gennem dets Institutioner og den ham tildeelte Virkefreds saavidt muligt at kunne virke tilfredsstillende til Menneskehedens Fremadskriden i Forening med det for hvert enkelt Individ tilsigtede christelige, af Herren satte Diemed og Formaal.

Sees da desuagtet saadanne Begreber dog alt mere og mere at gribe om sig, der ikke alene bemestre sig Samfundets de mindre oplyste og begavede Individer, men hvoraf selv de dygtigste, ja endog de vigtigste Statens Institutioner synes at være grebne og befængte, saa at Constitution ikke mere tilveiebringer et altid stigende aproximativt Foreningspunkt for den mere udmærkede, i Folket indeholdte Forstand, Fornuft

og Christendom, ved at bevirke den af Gud befalede, med Christendommen samstemmende Fremadskriden og Udvikling, i Harmonie med hvad Sandhed og Ret tilligemed Personens og Eiendommens Sikkerhed og Guds Villies samvittighedsfulde Opfyldelse har at fordrø, men at tvertimod Sandhed og Ret haanes derved, og af de constitutionelle Organer kræntes i Personerne saavel som i Eiendoms-Sikkerheden; og naar da endog det offentlige Underviisningsvæsen i den Grad nedværdiges og misbruges, at de anseeteste Lærere fra Landets Høiskoler sees blandt Landsforræderne, og det endog i de forreste Rækker, og Guds Ords Forkyndere høres at forsvare Meened og Alt, hvad der strider imod Guds Ord, som om det stemmede med et ægte christeligt Borgerind, ja, naar saa den tyske Presse i Skrifter og i politiske Tidender næsten uophørligt og med saa Undtagelser sees at gjøre sig til Organ for Løgnen og for Tilintetgjørelse af enhver Pietets- og Sædelighedssølelse og af Alt, hvad Christendommen byder os at agte, idet den netop søger at befordre det, som vi burde afstøje og undgaae! — kan man da vel undres over, at Begrebernes Forvildelse truer med at gjenneembryde alle Skranker, der sættes for at værne om Guds frygt og mod Menneskehedens Vanærelse, medens Vanvidets Præg paa de befængte Steder staaer skrevet i ethvert Træk, hvortil Diet og Dret formaaer at naae, eller som Historien maa frembære som Vidnesbyrd, uden at den dog kan gjøre Rede for, hvorledes alle gode Gavers Giver i sin Wiisdom har kunnet tillade, at saa mørke Taager have kunnet fremkomme paa det 19de Aarhundredes Himmel, for der at udgyde deres kvalme Pestdunster i Forening med den forargeligste Agitationens fule Gift i

flere af Europas Lande, og at volde saa frygtelige Brud paa den borgerlige Orden, som vi skulde være underdanige for Herrens Skyld, 1 Petr. Ep. 2. 13—20. Skriftstedet lyder saaledes: „Værer derfor al menneskelig Orden underdanige for Herrens Skyld, være sig en Konge, som den Ypperste, eller Befalingsmænd, som de, der sendes af Ham til Straf over Misdædere, men dem til Lov, som gjøre Godt. Thi saaledes er det Guds Villie; at I, ved at gjøre det Gode, skulle bringe de daarlige Menneskers Bunkundighed til at tie, som de, der ere frie, dog ikke som de, der have Friheden til Ondskabs Skjul, men som Guds Tjenere. Værer Alle, elsker Broderskabet, frygter Gud, ærer Kongen! I Tjenere, værer Eders Herrer underdanige i al Urefrygt; ikke alene de gode og billige, men ogsaa de fortrædelige! Thi dette finder Naade, dersom Nogen af Samvittighed for Gud fordrager Gjenvordigheder, naar han lider uretfærdigen. Thi hvad er det for en Roes, dersom I, naar I synde og blive slagne, lide taalmodigen? Men dersom I, naar I gjøre Godt og lide derfor, ere taalmodige, dette finder Naade for Gud.“

Vi ville alligevel ikke gruble, men troende med Tillid til Gud fatte det Forsæt at stole paa den Allgodes Styrelse, og, hvilke Trængsler der end maatte sendes, for at rense Luftten og for at lade Christendommens det rene Sandhedens Lys, efter Graskillelsen fra dens nærværende fordunklende Stikstof, fremskinne over Verden igjennem en renere Atmosfære, dog modigt gaae de nærværende Trængsler imøde!

Aldrig var jo Mørket med større Grækthed og mere truende optraadt, end da Afsladskræmmeren Tegel overstrømmede Tydskland tilligemed en stor Deel af det europæiske Norden, og en Afgrund syntes aabnet for at opsluge og tilintetgjøre al

christelig Oplysning, idet endog tilkommende Synders Forladelse kunde fjebes af Paven.

Fader os da, for at styrke vor Tro paa Guds Styrelse, først kaste et Blik paa den vantroe Paulus som den jodiske Fanatismes blinde Redskab og Repræsentant, og dernæst paa ham, den fra Damaskus tilbagevendende bolde, uforfærdede Kæmpe for Sandhed og Christendom, og freidigen ville vi da haabe, og trostigen forvente, at Germania sikkerligt vil fortryde og afsvætte den Plet, som Aarene 1848 og 1849 have sat i dets Historie; thi hvorledes skulde det vel være muligt, at netop Tydskland, som Skylden nu især hviler paa, saa aldeles skulde have glemt sin Luther og sin trediveaarige Kamp for Lys, for Christendom og for Frihed?

Det her levende for vort Blik svævende Skriftstød om Pauli mærkelige Omvendelse findes i Ap. Gjærninger 9de Cap. 1—31 V.

Ogsaa Epistlen til de Romere, dets 11te Cap. 32te V. stiller os den angergivne og den ham af Gud vederfarne Naade saa ubeskriveligt dybt følende og i sit inderste Væsen erkjendende Paulus for Die, idet han med Hensyn til det af ham Forskyldte og den af ham erfarede Naade udraaber: „Gud haver indsluttet Alle under Ulydighed, for at Han kunde forbarme sig over Alle. O Rigdoms Dyb, baade paa Guds Viisdom og Kundskab, hvor uransagelige ere Hans Domme, og Hans Veie usporlige! Thi hvo har kjendt Herrens Sind? eller hvo var Hans Raadgiver? eller hvo gav Ham først, at det igjen skulde betales ham? Thi af Ham og ved Ham og til Ham ere alle Ting?

Ham være Lov og Priis i al Evighed!”

Men hvo kan uden den allerinderligste Nørelse læse dette den store Mands kraftfulde inderlige Udbrud af hans høitbegavede Sjæls Taknemmelighed i For-
 ening med hans flippesaste Overbeviisning, der vaffes ved
 Christi Aabenbaringer, og som er en for os dyrebar op-
 bevaret Skat, der gjemmes i hans Epistler?

VI.

Det danske Monarchie havde med Rette turdet haabe, at den i nærværende Tid over en vidt udstrakt Deel af Europa sig yttrende sündsforvirrende, aandige Pandemie, hvis den skulde komme til Udbrud indenfor dets Grændser, kun maatte blive at betragte som af aldeles sporadisk Natur, og det i Tillid til og støttende sig paa den med Retsfærdighed Haand i Haand gaaende sündige Reform, som har været det karakteristiske Kjendemerke paa den danske Regjerings consequente, under fire Konger og i over tressjerdedeel af et Aarhundrede øvede Færd, hvoraf endog alt høiere op i Tiden et glædeligt Dagsskær kom tilkjende under Fredesrif den 4des Regjering i Forordningen af 24de Februar 1702, der afskaffede Børnedretten, men som desværre snart igjen maatte vige for en hiint Lysglimt forjagende Horizonts dybere Mørke, indtil dets varigere Fremtræden og Udvikling bragte den danske Landalmue og den hele danske Stat et nyt og kraftigere Livs Begyndelse, der, uagtet Danmark udenfra maatte erfare haarde Provelser og vibragtes store Tab, er vedblevet og fremdeles vil vedblive at virke til Belsignelse for gamle Danmarks Velvære og til dets fremtidige Lykke.

Naar nu ved Siden af de Belgjerninger, der under en næsten uafbrudt Fred i et langt Aaremaal ydedes af de danske Konger, der aldrig tabte Kongerigets og de dermed saa noie

forbundne Hertugdømmers Vel af Sigte, og stedse med den samme Omfarg og Kjærlighed havde disses Vel ligesaa samvittighedsfuldt som med samme landsfaderlige Kjærlighed for Die, da de ganske særdeles, hvad Holsteen angaaer, havde søgt at opfylde alle de mod det tydske Forbund dem paahvilende Forpligtelser, de Fordele overveies, som Hertugdømmerne i Slutningen af det forrige og i Løbet af det nærværende Aarhundrede, saavel i politisk som og i commercial Henseende, have høstet af deres Forbindelse med Danmark, og det netop under de for Tydskland saa meget Uheld og saa store Lidelser frembydende Omstændigheder, saa bor dette upaatvivleligen kaldes tilbage i taknemmelig Erindring, og naar der i Forbindelse dermed tillige var blevet overveiet, hvormegit Danmark paa Grund af sin Interessse for Hertugdømmerne og for at afvende og fjerne de disse sig nærmende høist truende Farer, har maattet lide, (i hvilken Henseende jeg kun behøver at henvise til Aaret 1807, da Danmark, fordi næsten dets hele Landmagt var opstillet i Holsteen til dette Hertugdømmes Beskyttelse, mistede sin betydelige og ved saa mange Seire mod Overmagten navnkundige Flaade), saa kan, naar tillige erindres Tabet af Kongeriget Norge i Aarene 1814 og 15, hvortil og Duffet at fikkre Hertugdømmerne og fra dem at afværge den sig nærmende Krigsfueplads gav første og fornemste Anledning, der vist ogsaa senere blev Aarsag til de mange finansielle Forviklinger, som især derfra toge deres Udspring, saa kan det umuligt nægtes, at i det Anførte ligger Grund nok til en skyldig Taknemmelighed, der desværre staaer i en sorgelig Modsigelse med Rebellernes usforsvarlige Færd.

Men heller ikke maae her forglemmes de mange andre af de danske Konger Hertugdømmerne givne Beviser paa Net-

færdighed og Belwillie, hvorved paa det øiensynligste den Aand betegnes, hvorfra de udgik, og som derfor vist endnu maa bevares taknemmeligt i den uidentvøl store og agtværdige Pluralitet af et ædelt Folks Grindringer. Det bør derfor netop formedelsst den under Oprørets hyllende Frihedsmaske saa frækt fremtrædende Ewig og Uunderfundighed, der har søgt at bedaare Folket, udtryffeligt omtales, at blandt disse Belgjerninger Livegenskabets fuldkomne Ophævelse allerførst indtager en saare hæderlig Plads, til velfortjent Beskæmmelse for Oprørerne, der vel føre Frihed i Munden, men Usandsfærdighed og den sorgeligste Undertrykkelse og BOLD i det feige Skjold, hvorved de foregive at ville forsvare og frigjøre Hertugdømmerne, medens de dog kun, hvis Folket ikke bedaares og fortes bag Lyset, vilde paadrage sig den hæderlige Landalmues og Stædernes de fredelige Borgeres velfortjente Foragt.

Ja vistnok bør det hoit udtales, at det var Kong Christian den Syvende, der under Frederik den Sjettes Medvirking som Kronprinds, efter i Danmark at have affkaffet Stavnssbaandet, som var blevet den glebæ adscriptio, hvorunder den danske Bonde havde følt mange nedværdigende Indskrænkninger i den for ham som Statsborger og som Agerbruger saa ønskelige Frihed, dernæst henvendte sin Opmærksomhed paa det fra Tydskland udgaaede, ikke alene i Holsteen paa de adelige Godser indtrængte, men endog ligeledes paa adskillige Steder i Esløvig, det frie Gimbrernes Land, fra Tydskland indsmuglede, Menneſkeheden vanærende Livegenskab, som af Kongen ved Forordningen af 19de December 1804 aldeles ophævedes i begge de Kongen af Danmark fra Arilds Tid undergivne Hertugdømmer, og det fra

første Januar 1805 af at regne, hvorved Hertugdømmernes Lovgivning saaledes ikke alene historiskt opstillede som et i denne Henseende saare folgeværdigt Monster for Tydskland, men det tillige erklæredes, at de fra den nævnte Dag af skulde være et Asyl for den endnu paa ikke faa Steder i Tydskland under Livegenskabet liddende Menneſkehed, og hvorved Kongen, omgivet af sin Søn og af fædrelandsfjærlige Ministre, gav et lysende Beviis paa den aabne, utvetydige, ligesaa hoihjertede som landsfaderlige og menneſkefjærlige Billie, hvoraf han bejsaaledes for sine Hertugdømmer. Og dog var dette Exempel ti Aar sildigere, derom vidner Forhandlingen ved Forbundsdagen, kun tildeels i Tydskland blevet efterfulgt, og endnu Meget levnet for de ved den danske Konge aabnede Bestræbelſers videre Fremtrængen til det herlige Maal, Forbundet havde sat sig, og som Stormagterne ved deres Garantier havde billiget og grundlagt.

Men ikke mindre skulde Forordningen af 19de December 1804 blive til et afgjørende Udgangspunkt for et forbedret Agerbrug og tjene til at føre den arbejdende Klasse i Hertugdømmerne til større Flid og Virksomhed, idet ved denne Anordning ogsaa alt ubestemt Hoveri bødes at opføre fra 1ste Januar 1805 af, da i Overeensstemmelse med den af Kongen i Forordningen udtalte Billie intet ubestemt Arbeide mere turde gøres til Betingelse for Overdragelse af Jord til Bonden, hvorimod dog alle de Contracter, der havde til Gjenstand en indgaaet bestemt og Vilkaarlighed forebyggende Arbeidspligt, vedbleve at beholde fuldkommen Gyldighed.

Det vil neppe heller kunne fragaaes af Noget, at saavel den slesvig-holsteenske Canal som ogsaa Jernbanen fra Al-

tona til Kiel have været saare velgjørende og en selvstændig Handel for Hertugdømmerne til Diemed havende Foretagender, som skyldes danske Kongers Omhu, og hvoraf, saavel som af mange andre nyttige Foranstaltninger, Hertugdømmerne have høstet betydelig Nytte med Hensyn til Handels og Velstandens Befordring, hvortil da vist ogsaa bør henregnes det danske Flags Afbenyttelse, der stedse har været i Besiddelse af saa megen Agtelse, ikke alene paa Europas Farvande, men endog paa de fjerneste Verdenshave. Dog hvor skulde jeg kunne undlade her endnu navnlig at berøre det store Gode, som Hertugdømmerne fik Adkomst til, da det Kieler-Skolelærerseminarium under Andreas Petrus Bernstorffs Ministerium oprettedes og under Procantsler Andreas Gramers Overbestyrelse fandt sin Grundlagning og Organisation, saa at derved for Hertugdømmerne vaudtes et i høj Grad forbedret Skolevæsen, som i en lang Række af Aar har for Dannelsen af disse Landes Almue havt uberegnelige Følger, vistnok den ædle Minister og den med ham samvirkende christelige Gudsordsforkynder og ikke mindre aandrige Digter værdige, der begge stode i den nøieste venstabelige indbyrdes Forbindelse med hinanden saavel som med den for Danmarks Skolevæsen og dets Bondestand saa varmt sølende og virkende Johan Ludvig Heventlow paa Brahetrolleborg.

Hvor sørgeligt har det derfor været med Hensyn til de skjønne Forhaabninger, som knyttedes og med Rette kunde knyttes til den i saa ædel Retning sig udviklende Fremtid, at det nu har maattet erfares, hvorledes hine ovennævnte Fremskridt, der ogsaa for Danmark paa lignende Maade, men ikkun noget senere, vare gjorte til Almuens Oplysning og christelige Forædling, under Nutidens pandemiske Emit-

stof's Udbredelse i Hertugdømmerne, paa mange Steder havde taget den modsatte Retning, og at der, og det desværre ikke uden Virkning, af en meenedersk Geistlighed, hvis Brode og Ansvar saare tungt maa hvile paa de Skyldige, er blevet arbeidet hen til det ugudelige Maal, at misbruge den saa vigtige Almuuelærerstand til i Gællig med Agitatorer ved skændig Fristelse og Forargelse ret systematisk at begaae den meest skammelige og allersorgeligste Udaad, at forføre den igjennem et langt Tidsrum saa agtværdigen til større Oplysning og christelig Forædling fremadskridende Almue i Hertugdømmerne Slesvig og Holsteen til at betræde den modsatte saa syndige Wei.

Men disse Oprørsstiftere og Agitatorer have dog vel aldrig for Alvor kunnet mene at ville bringe deres Fødeland Frihed og Lykke, ved i Strid med Guds Ord og Jesu Lære at opfordre til at nægte Konge og Dyrighed Det, som dem og den af vor Frelser indstiftede menneskelige Orden tilhører, og som dem ubrødeligt bor at ydes, ja ved endog frækt og understøttet af alskens Løgn og Underfundighed at lægge syndig Haand paa Alt, hvad der af Mennesket bor agtes helligt, brøntende af Meenedshandlinger og af at offere Brodres Blod, og under den ugudelige Paaastand, at tydske Wre i 1848 og 49 aldeles intet Værd havde i Tydslands Nationalforsamlinger og i en stor Deel af det vildledte tydske Folks Dine.

I hvor hoi en Grad maae derved de Tilstande hæmmes, som de danske Kongers Regjering har søgt at fremme i Hertugdømmerne, hvor de materielle Interesser kjærlichen befordredes saavel til Undersaatternes timelige Bels Fremme som til det Forstandiges omhyggelige Pleie.

men fremfor Alt til Udbredelsen af det kristelige høiere Lys, der ikke alene skaber en varigere Lykke i dette Jordeliv, men vil lade den udbrede sig som Lykkesalighed over et Hissjet, ved at lade os her agte paa Guds Ord og de af Frelseren os givne Forskrifter, og ved at adlyde den af Ham os befalede menneskelige Ordning, der staaer i saa noie og ufravigelig Forbindelse med den af Gud tilsigtede Samfundenes og Menneskeheden's Forædning under den betingede uafbrudte Fremadskriden til større Guldkommenhed og Lykkesalighed.

Ja vistnok, hvilket Sorg og Affky vækkende Mærke møder da ikke vort Blik, naar de sidste Aars Begivenheder kaldes tilbage for det indre Blik, og dette netop viser os i enhver Henseende Modsætningen og vækker Savnet af de Belgjerninger, vore Konger have stræbt for og vidst at tilvende deres Undersaatter under Fredens Betsignelser, ved at fremme Velstand og sand Oplysning.

Der bør saaledes vist med god Føie indrømmes, at, naar med alt Det, som Hertugdømmerne skulde Danmarks Konger, det af Oprørerne viste dermed kontrasterende Forhold og den preussiske Regjering's, saavelsom de tydske Nationalforsamlinger's samt Centralmagten's i Frankfurt ligesaa ubesjoiede som uretfærdige, mod al Folket stridende, Frygt for den vildledte Pøbel eller Grobringsslyst robende, stedse Oprørerne imod Tractater og al Folket understøttende Færd sammenholdes, maa enhver ikke af Lidenskabelighed hildet Dommer vist høilig undres over, at saa uværdige Handlinger have kunnet øves i Midten af det 19de Aarhundrede, til en Tid, da man vist med god Grund havde troet at burde haabe Menneskeheden betydeligt fremskreden til et for Christendom og Humanitet mere lovende Stand-

punkt og at see sig nærmere et retfærdigt Sindelags christelige Basis og Godsfæste.

Vel maa det ansees for et stort Gode, der for Menneskeheden i vor Tid synes at være opnaaet, at hine forrige Tiders uchristelige Religionsforfølgelser ere ophorte, men beklageligt er det dog, at i deres Sted er indtraadt en Sløvhed og Ligeegyldighed med Hensyn til Christendommen, der med dyb Veemod og Sorg maa sees at være fremkommen, idet nu Christendommen findes forladt af Mange, der burde tælles blandt dens ypperste Befordrere, saasnart der, som det bør, tages Hensyn til deres øvrige Oplysnings Standpunkt og den i Samfundet af dem indtagne Stilling i Forbindelse med den for dem desværre saa lidet sammelige Færd, idet de enten følge falske Spor, overensstemmende med en død Bogstavtroes tomme Lyd, eller de følge selvskabte pseudophilosophiske Afveje, der føre fra Christus, som ene er Livet og Sandheden og den Vej, som aldrig forlader den evige guddommelige Grund, hvori vi have den aleneste Guds alforbarmende Skaberfjærlighed! O! hvilken sorgelig Overensstemmelse er der dog da imellem de af Thucydides skildrede Tilstande og de nærværende i Tydskland! Den samme Mangel paa Tro og Love og den samme Forvirring og Bildfarelse, baade med Hensyn til de vigtigste Retts- og Moralitetsbegreber og deres Anvendelse paa Livet, ligesom ogsaa de samme hegemonistiske Bestræbelser, som Nutiden saa frækt frembærer, ja vistnok de samme, der fandt Sted i det gamle Grækenland under dets Forsfald.

Saaledes træde da ogsaa Nutidens Agitatorer og politiske Skriftfloger op imod Guds Ord og Jesu Christi Lære og fornægte Alt, hvad den menneskelige Ordning, Alt,

hvad Samvittighed og Gæde byder, og indvirke derved deels lammende, deels nedbrydende saavel paa de materielle som de høiere aandige Interessers af Gud befalede frie Befordring til stedse vøgende Tiltagen og Udvikling af de dem og deres Medmennesker meddeelte Gaver og Kræfter, hvorved de saaledes paa Grund af det dem meddeelte Punds strafværdige Misbrug ikke alene synde mod de af Gud dem meddeelte Forskrifter og mod Samvittighedens i deres Indre udtalte Bud, men ogsaa bidrage hos deres Medmennesker til en Forvirring af alle de vigtigste Begreber, hvorved endog, naar ikke Gud derpaa raadede Bod, maatte kunne befrygtes et Tilbagefald til Barbarie, ligt hine Tilbagefald, som Historien alt forhen har havt at fremvise, hvis den uroffelige Tillid til Christendommens Lys dermed lod sig forene, der for os, i Forbindelse med Guds alskjærlige og alvise Veie, det haabe vi og tør vi nu tillidsfuldt haabe, vil virke, at ikkun derved Lasten skal fremstille sig i skarpere Conturer og lade Guds Villie med Mennesket fremstaae mere levende og i et stedse klarere Lys som den evige Naade og Viisdom, hvorved den algode Menneskenes Fader formedelt christelig Frihed alskjærligt leder sit Barn til større Fuldkommenhed og Lyksalighed.

Vi ville haabe, at Frelserens Ord: „Vee Eder, I Lovkyndige! at I have taget Rundskaabens Røgler, og selv gaae I ikke ind, og dem, som ville gaae ind, formene I det“; (Lucas Ev. 11, 25) ville med deres fulde Betydenhed minde vor Tids Skrifffløge og Agitatorer om at forlade den af dem betraadte Vej, og det saa kraftigen, at det vorder til Handling; og haabe ville vi, at, naar der i Lucas Ev. 12, 10 af Frelseren siges: „at endog hver den, som taler et Ord imod Menneskens Søn, ham skal det for-

lades, men hvo, som taler bespotteligt imod den Hellig-Aand, ham skal det ikke forlades", de deri ville erkjende Guds hoieste Misbilligelse af Alt, hvad der tales mod den bedre Overbeviisning i Lognens Sold og Hyfleriets Tjeneste.

Ihi sandeligen, jo mere vi overveie hine Frelserens Ord, desto klarere bliver det for os, at, imedens det ikke vil blive os tilregnet som en Synd, der ikke kan forlades, om vi for-medelst vort lavere aandige Standpunkt ei formaae at erkjende Frelseren i Hans hele himmelske Fuldkommenhed, saa er det den største Synd, som et Menneske kan begaae, naar han af brodefuld Ligegyldighed harder sig imod de Paamin-delser, som den Hellig-Aand vækker i hans Samvittighed, og derved vender sig bort fra Naadens aabnede Arme, for at ile til lavere Livspunkter end dem, han havde Modtagelighed for og kunde blive deelagtig i.

VII.

Ligesom den al gode Skaber har sørget for Individets fysiske Opholdelse og aandelige Udvikling under dets Indtræden i Verden, ved at anviise det Faderhuset, for der af Moderkjerlighed at faves og pleies, og for siden ved Forældrenes forenede Omsorg og Kjerlighed at ledes videre frem paa den jordiske Udviklingsbane, hvorpaa Barnet og Unglingen saaledes i Forening med noie forbundne Sostende, til hvilke en tidlig indbyrdes Kjerlighed skulde knyttes, kunde gjøre fælles kjerligt forbundne, af Forældrene bevogtede og efter deres Kræfter aspassede Trin i Barndomsaaarene og den første Ungdomsalder, saaledes har ogsaa Gud villet, at talrigere og større Foreninger skulde finde Sted, for at befordre Skaberens alforbarmende Hensigter, og det er disse, som træde vor Betragtning imøde, naar vi vende Diet mod de af Herren begrundede, de af Guds Naade paa Christus baserede Stater, der have til naafadeligt Diemed at befordre det fælles Vel og ved Gleres forenede Kræfter at lette det for Menneskeheden at gaae sit ophoiede Maal imøde, ikke alene der, hvor Døden tidligt havde bortrevet de Umyndiges Forsorgere, hvad enten de vare det ved Naturens Lov og Slægtskabsbaand eller af velvil lig Kjerlighed, eller der hos Forældrene manglede den tilstrækkelige være sig Evne eller Villie til at drage den fornødne Omsorg for deres Børns Opdragelse, men og=

jaa, hvor lignende Tilfælde af ældre Individets uforstyldte Hjelpe- og Kraftløshed maatte forekomme, for hos dem at lindre den forhaanden værende Nød og om muligt at afhjælpe den, og derved for Individerne at bevirke en lykkeligere Tilværelse og selvstændigere Fremadskriden paa den jordiske Livsbaane.

Men ikke mindre bliver det disse store Foreningers Dilemma, at virke under Fornuftens Veiledelse i mere concentreret samvirkende og derfor kraftigere Punkter, efter en udvidet Maalestof, tildeels ved Hjælp af den i dem indeholdte praktiske Intelligents, der især gjør til sin Hovedgjenstand de jordiske Syssler med deres materielle Interessse, og uden hvilken dog hverken for Individet eller for det borgerlige Samfund, ja endog for Menneskeheden i Almindelighed, Tid eller Kraft vil kunne leynes fra den daglige, endog til de allerførste Livets Fornødenheder indskrænkede Omfjorg til at kunne anvendes til de høiere aandige Interessers Udvikling og de med dem i Forbindelse staaende vigtigste Gøders Erhvervelse, endfige til deres stedse voksende Tiltagen og videre Udbredelse over Samfundets øvrige ofte med Hensyn til Stilling i Livet saavel som til Kundskaber og Evne mindre begavede Individer, og fremfor alt Andet til at virke til den frie christelige Villies uforstyrrede Ledelse og Udvikling, i Overensstemmelse med vor guddommelige Frelasers Åabenbaringer og de os af Ham meddeelte Forskrifter, hvis Opfyldelse udgjor den vigtigste af saavel Menneskets som Statsborgerens Pligter, der — det kan ikke ofte nok gjentages — alle sigte til det samme evige Maal.

Thi bor vi heri da ganske fortrinligen erkjende og for den fromme Samvittighed af Hjertensgrund bekjende, at det

er det Maal, hvori Staternes helligste Diemed er begrundet, og at det af den Algode er henstillet for alle, saavel som for ethvert enkelt af de Samfund, der skulle udgjøre de af Gud ordnede større Menneskeforeninger, og at det stedse burde være det Maal, hvis altid større Nærmelse, i Overeensstemmelse med den Folket iboende Udviklingsgrad og de efter denne afmaalte og tilfkaarne Statsforfatninger, bør søges tilveiebragt, og det i noieste Forbindelse med Underviisningsvæsenets heldigste Organisation, saavel i Almindelighed som især med Hensyn til alt Det, hvori de uformuende Forældre af egne Midler ikke kunne tilveiebringe, hvad der udfordres, for i enhver Henseende, som Verdens sandsynlige tilkommende Stilling i Livet vil kunne komme til at behøve det, at sætte den unge Statsborger i Stand til ved velanvendt Flid at erhverve sig de fornødne Kundskaber og Færdigheder samt den øvrige moralske og religiøse Dannelse, for at kunne blive den kristelige, nyttige og virksomme Borger, hvorved han her har skullet vorde den gudsfrygtige Almeenvællets Befordrer i hvilken som helst Retning af den ham af Forsynet tildeelte nærmeste Virkefreds i Herrens Viingaard.

Det er ved saadanne til Almeenvællets Befordring i Staten sigtende Institutioner, at der paa mange forskjellige Maader af Samfundet kan virkes til Individernes Vel, og at disse igjen skulle stræbe efter at gjengjælde den af Medborgerne dem viste Velgjerning saavel ved Hjælp af disse som af andre Almeenvel til Gjenstand havende Foranstaltninger, hvoriblandt ogsaa horer en velordnet og af Regjeringen skjelligt mod Misbrug haandhævet Trykkefrihed og Presselovgivning samt en ligeledes velordnet og for Udskielse bevogtet Associationsberettigelse, saavel som ikke mindre, hvor det i

specielle Tilfælde kunde behoves, ved andre vise, af Regjeringen eller ved private Foreninger trufne Foranstaltninger, som altid maae have deres Grund og Støttepunkt i den praktiske Intelligents, den sunde Fornuft og den christelige frie Villie, der burde være indeholdt som første og vigtigste Bestanddeel og som vis motrix i ethvert christeligt Statssamfund, og saaledes burde repræsentere Menneskehedens gudbehagelige Stræben, alt her at opfylde Alfarbarmerens Villie, som er, stedse at skulde nærme sig det af Ham os stillede Maal overeensstemmende med Frelserens Aabenbaringer.

Dette burde saaledes være Samfundets og ikke mindre hver Statsborgers stadige Diemed ved al hans Virken, men vilde dog kun da, paa en ganske tilfredsstillende Maade, kunne iværksættes, naar saavel Samfundets den store persona moralis som ogsaa hver enkelt af dens Dele, og det vil sige enhver Statsborger, besad en saa udmærket Rigdom af Kundskaber, at den svarede til de forskjellige Gjenstande, der af Samfundet skulde behandles og fremmes, og naar Statsborgerne tillige underordnede deres Villie Moralitetens og den christelige Religions, ikke alene det almindelige Vel theoretisk fordrende, men det ogsaa praktisk befordrende Love. Maaskee Fleertallets Villie dog ogsaa under en velordnet Forsatning og en dertil svarende Valglov kunde føre til et saa ønskeligt Maal, men et saadant Fleertal vilde dog paa de fleste Nationers nærværende Udviklingsstrin neppe endnu turde haabes, da dertil maatte udfordres en Samvirken af for mange udmærkede Personligheders baade Kundskaber og Villie, og det saavel paa de øverste Styrelses-Trin som ogsaa paa det hele System af den administrative og justitielle Fuldbgyrdelse.

af Regjeringens velgjørende Hensigter, betræffende saavel de mangfoldige forberedende underordnede, som de til Dieblifket svarende successive Gjenstande, Tidens Fordringer uafviseligt vilde have Krav paa, og det i Forening med den rene Fædrelandskjærlighed, som det alene er givet med Held at befordre en stadig Tilnærmelse til det af Gud Samfundet stillede guddommelige Viemed: et alt her stedse tiltagende jordisk Velvære og en aandig Tilfredshed, forbunden med en Lyksalighed, der uforstyrret kan glæde sig over at kunne igjennem uundgaaelige Drivskyer skue ind i en Menneskeheden bestemt høiere Tilstand.

Vor nærværende Tids saavel politiske som moralske Udseelseser fra de Forskrifter, som Christendommen byder, for at naae det Maal, som ene burde staae os for, Viere lidet glædelige, men bør ikke gjøre os modløse, og udfordre netop en uafsladelig stadig Bestræbelse for det Gode, for at det maa kunne lykkes, saavidt den menneskelige Svaghed kan tillade os det, paa hvert Trin af vor Vandring, i Frihed at forene vor Villie med Skaberens den Algodes og Alkjærliges Hensigter.

Og da vilde, ligesom hine af den Algode Menneskeheden tiltænkte Kræfter forøgedes, ogsaa en videre Fremadstriden derved gjøres mulig, der dog kun maatte blive en ifkun forholdsvis og approximativ Nærmelse til Maalet, forsaavidt det stod i det Skabtes Magt værdigen at kunne bede den Ven: Komme Dit Rige, skee Din Villie, som i Himlen saa og paa ethvert Punkt, hvorhen Din Villie falder vort fromme Ønske at takkes Dig.

Ihi, hvorhen Du end, o Menneskenes Fader! falder os! er det dog kun den Kraft og den Kjærlighed, Algode! som af Dig lægges i det af Dig brugte og af Dig

derved benaadede Redskab, der alene ved sin Ydmyghed formaaer at tilveiebringe Initiativet og at blive den troe Tjener i Evangeliet, som Herren byder: „gaf ind til Din Herres Glæde,“ hvis fromme Tro skal bære velsignede Frugter endog for Evigheden, idet den os som Maal stillede Opfyldelse af Guddommens Villie, i Forhold til vor ydmyge Bestræbelse for at gjøre den Allgodes Villie til vor, lader den svage Kraft voxe ved Almagtens den evigt uudtømmelige Naade, for derved at gjøre os dygtige til videre Frem- og Opadstigen til det os af Herren selv satte evige Maals, dog altid kun approximative, evige Tilnærmelse; thi en saadan bliver det skabte Fornuftvæsens, skjondt evigt begrændsede, dog tillige et evigt Liv og evig tiltagende Lyksalighed indeholdende Bestemmelse, da det ikkun er den eneste sande Gud, som er og til evig Tid skal være den Ubegrændsede og Alfuldkomne. Ev. Joh. 17, 3.

Men, saalange vi blive i Ham, og have under os det Fodfæste, som hviler paa den Grund, som er Jesus Christus, og have for os og over os den Bei, hvori ogsaa vi skulde erkjende Frelseren, saa kunne vi trostigen vandre paa den og skulde erfare, hvad intet Die har seet og intet Dre har hørt, og ikke er kommet i noget Menneskes Hjerte, hvad Gud haver beredt dem, som Ham elske. Pauli 1 Ep. til de Cor. 2det Cap. 9de V. Jac. 1. 12, 13.

VIII.

Jesús sagde til Phariseerne, som vilde friste Ham, hine indholdsrige Ord, som findes optegnede i Matthæi Evangelium dets 22de Cap. og lyde saaledes: „Viser mig Skatens Mynt,” og efterat Han havde spurgt dem: „hvis Billede og Overskrift er dette?” sagde Han, da de havde svaret: „Keiserens!” „Saa giver Keiseren, hvad Keiserens er, og Gud det, som Guds er.” Dernæst berettes, at, da Phariseerne horte det, forundrede de sig, forlode Ham og gik bort.

Ja visseligen skulle derfor disse Frelserens i den hellige Skrift opbevarede Ord nu være rettede til os, Herrens Betjendere, og skulle derfor være indprægnede i vore Hjærter, ligesom de skulle være en Rettesnor for vore Idrætter og Handlinger; thi ikke ville vi vende os bort fra Hans Røst! Ja visseligen! Giver da Keiseren, hvad Keiserens er, og Gud det, som Guds er; thi umuligt kunne vi opfylde vore Pligter imod Gud og ove den Ham skyldige Lydighed, naar og saalænge vi overtræde og bryde den os af Gud befalede og paabudne og den os i Jesu Christi Lære aabenbarede og foreskrevne Ordning, og det ved endog at bestræbe os for at tilintetgjøre det, som denne Guds Villie har til Diemed.

Men dette Diemed bestaaer kun deri, at ville alt her

føre Individet og i Individet Menneſkeheden videre fremad, og tilmed videre opad, den evige Frelsens Salighed imøde, den Salighed, ſom Frelſeren, ved Guds evige Naade og Barmhertighed, ſelv for os er bleven Veien til, og hvortil Han i al Evighed ſkal vedblive at være Midleren, men dog kun under den fra vor Side i enhver Henſeende, og derfor ogsaa med Henſyn til Samfundſforholdene, ordnede og fortsatte Stræben efter Erhvervelse af Chriſtelig Frihed, og det vil ſige, af den os af Gud paabudne Lydighed mod den os ogsaa af Ham befalede menneſkelige Ordning i Statsforholdene.

Iffun derfor tilraaber os den ſtore Apoſtel Petrus i ſit 1ſte Brevs det 2det Capitels 13de til 20de Vers: „Værer derfor al menneſkelig Orden underdanige for Herrens Skyld, være ſig en Konge ſom den Ypperſte, eller Befalingsmænd ſom de, der ſendes af Ham til Straf over Miſdædere, men dem til Lov, ſom gjøre Godt; thi ſaaledes er det Guds Villie, at I ved at gjøre det Gode ſkulle bringe de daarlige Menneſkers Bannkundighed til at tie, ſom de, der ere frie, dog ikke ſom de, der have Frihed til Skalkſkjul, men ſom Guds Tjenere! Værlige Alle, elſker Broderſkabet; frygter Gud, ærer Kongen! I Tjenere, værlige Ederes Herrer underdanige i al Grefrygt, ikke alene de gode og billige, men ogsaa de fortrædelige! thi dette finder Naade, derſom Nogen af Samvittighed fordrager Gjenſvordigheder, naar han lider uretſfærdigen. Thi hvad er det for en Roes, derſom I ſynde og blive ſlagne, og da kun lide taalmodigen; men, derſom I, naar I gjøre Godt og lide derfor, og ere taalmodige, dette finder Naade for Gud.“

Thi disse Lidelser skulle vorde os gjengjældte og hiinſides Graven tusendfold opveiede ved Salighed, og det medens der, hvor i Staten Lov og Retfærdighed overtrædes af Fyrster og Dyrigheder, paa disse altid her og hidsæt vil hvile et uberegneligt Ansvar for det dem af Herren betroede og misbrugte store Pund og for den af dem viste Ringegagt mod Lov og Retfærdighed saavelſom for Overtrædelsen af de af Gud dem paalagte Pligter. Endstjondt de ofte ved uretfærdige Krige og mod hele Lande udviist Bold og Uretfærdighed eller ved den af dem givne Forargelse have foraarsaget store Under for Menneskeheden, ville disse Under dog være at ansee som mindre Under end de, som nedenfra paaførtes Samfundene derved, at Agitatorer søgte at sætte de blinde Kræfter i Bevægelse ved syndigen at fremkalde dem mod Dyrighederne; disse have saaledes, ved deres for Menneskeheden saa forargelige Ledelse af syndigt vakte Lidenskaber og et grændseløst Anarchie, virket endnu langt mere farebringende og fordærveligt for Menneskeheden, end nogen ovenfra øvet Vilkaarlighed har kunnet vise sig.

Og derfor bør til Forebyggelse af Anarchiets Rødsler den af Gud befalede Orden i Samfundet ubrodeligen holdes, og Ingen egenmægtigen sætte sig op mod Lovens Haandhævere, men derimod Dommen over dem, som syndigen undlade at svare til den dem af Herren tildeelte store ophøiede Kaldelse, ved uværdigen at beklæde det dem givne Kald, ganske overlades til den Uretfærdige og Algode, hvis alkjærlige Villie vi alle ere pligtige at underordne vore Bestræbelser og Handlinger, idet vi som Guds Huusholdere

hylde Hans Befaling derved, at Enhver i den ham tildeelte Virkefreds gjør det Gode og lyder al menneskelig Orden, ved at give Keiseren, hvad Keiserens er, og Gud, hvad Guds er.

Ligesom saaledes af Frelseren selv og af Apostelen Petrus, hvis klippefaste Tro skulde benaades med hiint Frelserens himmelsendte Vidnesbyrd: „Salig er du, Simon Jonæ Son, thi Kjød og Blod haver ikke lært Dig det, men min Fader i Himlene, og ifkun paa denne (Troens) Klippe vil jeg bygge min Menighed,“ ligesom, siger jeg, saaledes i de ovenfor anførte Skriftsteder, og det saavel i Evangeliet som i Epistelen, den borgerlige Samfundsorden i Staten er bleven os buden til folgaagtig Efterlevelse, og den samme Orden i Pauli Brev til de Colossenser lægges os paa Hjerte i dets 1ste Cap. 15–20 Vers som kommende fra den Herre Jesus Christus, „som er den usynlige Guds Billede og al Skabningens Førstefødte! thi ved Ham ere alle Ting skabte, de i Himmelen og de paa Jorden, de synlige og de usynlige, være sig Throner eller Herredommer, eller Fyrstendommer, eller Magter, alle Ting ere skabte ved Ham og til Ham, og Han er for alle Ting, og alle Ting bestaae ved Ham, og Han er Legemets Hoved, nemlig Menighedens; Han er Begyndelsen, den Førstefødte af de Døde, for at Han skal være den Ypperste iblandt Alle! thi i Ham behagede det Faderen, at al Gjylde skulde boe.“ — saaledes taler ogsaa Frelseren i Matth. Evang. det 7de Cap. fra dets 15de til 27de Vers og advarer for de Forargelser og Fristelser, som ville føre os paa Afveje, der især ere farlige for den af Gud og Frelseren grundlagte,

men dog af den menneskelige frie Willie afhængige og i dens frie Udøvelse betingede borgerlige Ordens Overholdelse af de af Gud os paalagte Pligter, hvoraf Menneskets Vel er afhængigt. Bibelsædet lyder saaledes: „vogter Eder for de falske Profheter, som komme til Eder i Gaareklæder, men ere indvortes rivende Ulve. Af deres Frugter skulde I kjende dem! Kan man og sanke Viindruer af Torne eller Tigner af Tidsler! saaledes bærer hvert godt Træ gode Frugter, men et raaddent Træ kan ikke bære gode Frugter. Hvert Træ, som ikke bærer gode Frugter, afhugges og kastes i Ilden. Derfor skulde I kjende dem af deres Frugter. Ikke Enhver, som siger til mig: Herre, Herre! skal indgaae i Himmeriges Rige, men den, som gjør min Faders Willie, som er i Himlene. Mange skulde sige til mig paa hiin Dag: Herre, Herre! Have vi ikke profheteret i Dit Navn? og have vi ikke gjort mange kraftige Gjerninger ved Dit Navn, og da vil jeg bekjende for dem: jeg kjendte Eder aldrig, viger bort fra mig, I, som beslutte Eder paa Uret! Derfor hver den, som horer mine Ord og gjør efter dem, den vil jeg ligne ved en forstandig Mand, som byggede sit Huus paa en Klippe. Og en Skyregn nedfaldt, og Vandløbene kom og Veirene blæste og faldt an paa samme Huus, og det faldt ikke, thi det var grundfæstet paa en Klippe! Og hver den, som horer disse mine Ord og gjør ikke efter dem, skal lignedes ved en daarlig Mand, som byggede sit Huus paa Sand. Og en Skyregn nedfaldt, og Vandløbene kom og Veirene blæste og stødte an paa samme Huus, og det faldt, og dets Fald var stort. Og det begav sig, da Jesus havde fuldendt disse Ord, forundrede Folket sig saare over Hans Lærdom; thi Han lærte

dem som den, der havde Myndighed, og ikke som de Skriftflogel!" og det hverken som de i Godeland eller som de Skriftflogel i Frankfurts og Berlins revolutionnaire Nationalforsamlinger.

Men kunne vi da nu, uden at føle os mægtigt deraf grebne, læse de i den store Apostel St. Petri 2den Epistel i dens 2det Cap. nedlagte, med det sidstnævnte Evangelii Indhold atter saa samstemmende Uttringer, der lyde, som følger: „Men der vare og falske Propheter iblandt Folket, ligesom der og blandt Eder skal være falske Lærere, som skulle indføre fordærvelige Secter og nægte den Herre, som dem kjøbte, og hvilke skulle føre over sig selv en hastig Fordærvelse. Og Mange skulle efterfølge deres Ryggesløshed, for hvis Skyld Sandhedens Bei skal bespottes. De lokke de ubefæstede Sjæle, de have et Hjerte, øvet i Gjerrighed, Forbandelsens Børn! Disse ere de vandløse Rilder, Skyer, som drives af Hvirvelvind, for hvilke Mørke og Mulm til evig Tid er bevaret. Thi, idet de tale forfængelige stolte Ord, lokke de dem, som virkeligen vare undflyede fra dem, som vandre i Bildfarelse, idet de love dem Frihed, alligevel de selv ere Forfrænkighedens Trælle, thi af hvem Noget er overvunden, dens Træl er han bleven.“

Og hvo skulde, efter at have gennemlæst de anførte Bibelsteders Indhold, ikke sorgeligt føle sig mindet om vor nærværende Tids store Brøst, men dog ganske særdeles ved atter og atter i de tvende sidst forløbne Aar, fra Marts 1848 af, at gjenfinde og med dyb Bedrøvelse at see fremtræde i Tydskland og flere af Europas Lande Billedet af Tilstande — nei! det er sandeligen de selv samme

Tilstande, mod hvilke hine Bibelsteder have været rettede og fremsatte ligesom til Advarsel for den nærværende Tids uchristelige Udskeielser fra den af Gud og Frelseren os foreskrevne Vej, uagtet mellem den og de Tider, da de udtaltes, snart tvende Aartusender ere henrundne.

Vel ere de i Aarene 1848 og 49 til hine Skriftsteder svarende seneste uchristelige, revolutionaire Central- og Nationalforsamlinger i Frankfurt og Berlin alt henveirede; men ikke er med dem endnu den uretfærdige, erobringsslystne og frække Aand, som besjælede dem, trængt tilbage, for at gjøre Plads for christeligere Bestræbelser, uagtet dog for os en trostende Tanke ligger i den samme Epistels derpaa følgende 3die Capitel det 9de Vers, hvori der siges: „Herren forholder ikke Forjættelsen, men haver Langmodighed med os; thi Han vil ikke, **at Noget skal fortabes, men at Alle skulle komme til Omvendelse**“, thi Han, som vil, at ikke Noget skal fortabes, men at Alle skulle komme til Omvendelse, er den ved sine faderlige Tilskikkelser Almægtige, paa hvis Formaaenhed vi i den foregaaende Vte Betragtningss Slutning have med Tak til Gud henvendt vort Blik, — er den Herre, som virkede hiin den store Apostels Omvendelse og senere Heltesfærd, den samme Herre, for hvem vi vide, at een Dag er som tusende Aar og tusende Aar som een Dag! — Bistnok er dette en trostende Betragtning, naar man under Læsningen af de foregaaende Bibelsteder, saavel i Matthæi Evangelium som i Petri og Pauli Breve, kaster Blikket paa vor Tid, med Hensyn til Samfundsforholdene i de 2de sidste Aar 1848 og 49, og paa det i dem stedfundne frygtelige Forsald

af Christendommens og Moralitetens vigtigste og helligste Begreber, der kunde synes at grændse til en Forvirring, som Historien neppe kan opvise Mage til, men der dog har den største Lighed med de af hine falske Propheter voldede Tilstande, imod hvilke vi ikke noksom kunne føle os kaldede til at væbne os med Skriftens Skjold og Christendommens hellige Vaaben.

Og mon ikke denne Overensstemmelse imellem Jerserens egne Ord i Evangeliets ovenanførte Bibelssteder og de af Apostlerne sildigere og uden udtryffeligg Henvisning til Christi Tale nedskrevne Formaninger indeholder det tydeligste Beviis for, at de med Hensyn til denne saa vigtige Gjenstand have været brugte og henstillede under en ofte gjentagen Tilbagekaldelse i deres Indre saavelsom i deres Samtaler, saa at de for Jersers Disciple maae være blevene til Grundsandheder, ligesom til Axiomer for Menneskets Udviklingsgang, der alene skulde kunne bewirkes under Overholdelse af den menneskelige Ordning, som vi her indbefatte under den ubetingede Agtelse for og Grundfæstelse samt Befordring af Samfundsforeningernes Diemed, som vi kunne kalde det sande nationale Vel, der ikke kan trives uden denne Orden, som indbefatter saavel Menneskeheden de materielle som ogsaa, og især, de aandige, men fremfor Alt de christelige og evige Interessers gudbehagelige Fremme, der ligger til Grund for Bonnen: Skee Din Villie, som i Himmelen saa og paa Jorden.—Hvilken Bægt Christus upaatvivleligen ved enhver Leilighed har maattet lægge paa den menneskelige Ordens Overholdelse som den vigtigste Støtte for den under Hans Beskyttelse staaende Fremadskriden af Menneskeheden jordiske Udvikling og paa det ved det borgerlige Sam-

fund af Ham tilsigtede Behøvel for Gjennemførelsen af den Bøn: Skee Din Villie, som i Himlen, saa og paa Jorden, — det sees ligeledes ikke mindre tydeligt af Petri første Brevs dets 4de Capitel 14de og 15de Vers, der viser, hvor forfæstelig den revolutionaire Fremgangsmaade er, hvorved bør forstaaes at trænge sig ind i Andres, nemlig Dyrighedens, Bestilling, da dette sættes lige med Morderes, Tyves og andre Misdæderes Forbrydelser, hvorimod hine Forfølgelser og Forhaanelser for Christi Navns Skyld ville udbrede Salighed over Hans Bekjendere, og den Spot og Forhaanelse, de lide, virke Herliggjørelse for dem.

Kan da vel nogen bestemtere Dom faldes over hine Bestræbelser, som fore Agitation og Oprør i deres Følge og tragte efter at virke Overtrædelse af Guds Lov og Folkets de helligste Pligter og at kuldaste al Sikkerhed i Staten ved Overskridelse og Tilfidsættelse af den menneskelige Orden, den Orden, hvorved dog alene Menneskeheden kan vorde sat i Stand til at undgaae Anarchie og at gjøre de den paabudne stadige, Herren behagelige Fremmskridt under en velordnet Reform og under Veiledelse af den kundskabsrige Forstand, den sindige til Gud henvendte Fornuft og ved Hjælp af Christendommens det guddommelige Lys, der omgiver os i Christi Aabenbaringer og paa den af Frelseren ved og i Ham aabnede Vej!

Naar derfor Bestræbelser som de, der i den nærværende Tid have deres Udspring af Lidenskabelighed og Fanatisme eller af et forblindet hadefuldt Hjerte, eller gaae i Følge med Lognens og Forargelsens Skændselsbedrifter, ikke undsee sig ved aabenlyst og med største Græk-

hed i christelige Lande at træde frem og at udbrede Ulykke om sig, saa maa det Dunke upaatvivleligt vaagne, at der imod disse saa sorgelige Udskielser og Syndens Bildfarelser snarligt maa sættes Grændser af den guddommelige Wiisdom og Naade, som vi tillidsfuldt stole paa frelsende og forbarmende ville komme os til Hjælp, fordi Han, den Allgode, ikke vil tillade, at deslige Bestræbelser i længere Tidsrum skulde af Agitatorer syndigen anvendes til Ulykke for hele Lande, men allermindst dog under en Stormagts Jundfyldelse og Understøttelse, hvad enten denne maatte vorde de agiterende Dyrerere aabenbart eller hemmeligt ydet, eller dette maatte blive en Folge af en ikke mindre beklagelig Feighed og Passivitet, der, hvor det gjælder Pligters Opfyldelse, følger Strømmen, for at fiske i rørt Vand.

Det gamle Testaments, af Guds Aand besjælede, Mænd have alt udtalt sig over og imod lignende Tilstande som dem, der til Sorg og Skændsel for Nutiden endog have kunnet dukke op i Midten af det nittende Aarhundrede, og hvor kunde vel, uden levende at mindes vor nærværende Tids de politiske, moralske og christelige Begrebers Forvildelser og syndige Bestræbelser, læse de i Propheten Esaias i hans 57de Cap. 11—21de V. udtalte store Sandheder, der for Aartusender tilbage saa tydeligt synes at betegne vor Tids fanatiske eller hykkelske Begrebsforvildelser.

Prophetens af mig citerede Bibelfted lyder, som følger: „Og for hvem er Du bekymret, og frygtede Du? at Du „vil de lyve, og kom ikke mig ihu, og lagde det ikke paa „Dit Hjerte, mon det ikke skeer, fordi jeg tier, og det fra „fordums Tid af, men skulde Du ikke frygte mig?! Jeg, jeg „vil kundgjøre Din Retfærdighed og Dine Gjerninger, at de

„ikke skulle gavne Dig! — Naar Du raaber, saa lad Dine
 „Forsamlede redde Dig, men Veiret skal optage dem alle=
 „sammen, Forsængelighed skal tage dem; men den, som
 „forlader sig paa mig, skal arve Landet og eie mit hellige Bjerg.
 „Og man skal sige: Baner, baner, rydder Veien; op=
 „tager Stod af mit Folkes Voi! Thi saa sagde den
 „Høie og Dphoiede, som boer evindeligen, og hvis Navn
 „er helligt: jeg vil boe i det Høie og Hellige, men og hos
 „den Sønderknuuste og Ydmyge i Aanden, til at gjøre de
 „Redboiedes Aand levende og at oplive de sønderknuuste Hjer=
 „ter“ — og det vil sige, at den Almægtige vil opfylde de
 „Ydmyges Sjæle og de Angergivnes Hjerter med den Bæ=
 „sentlighed og Salighed, som ligger i Sandhedens
 „Erkjendelse. — „Thi jeg vil ikke trætte evindeligen og
 „ikke være vred i Evighed, thi ellers vilde deres Aand for=
 „smægte for mit Ansigt, som jeg havde gjort“, og det vil
 sige: Gud fordrer kun den fromme alvorfulde Billie, forenet med
 den ubegrændsede Lydighed og den ydmyge Hengivenhed, der
 er bygget paa og oprunden af Kjærlighed. Pro=
 pheten siger derefter i Capitlets det 19de til 21de Vers:
 „Jeg skaber Læbers Brode, Fred, Fred — for den, som er
 „langt borte, og for den, som er nær! Og jeg haver lægt ham!
 „Men de Ugudelige ere som Havet, der er oprørt, thi
 „det kan ikke være stille, og dets Vand udkaster Dynd og
 „Skarn. Der er ikke Fred, sagde min Gud, for de Ugudelige“.

Saa vist! og denne Sandhed ville ogsaa Historiens Aar=
 bøger for Aarene 1848 og 49 vidne om, og tillige bekræfte,
 at i dette Tidssrum spillede de falske Profheter, som
 i St. Petri andet Brevs det 2det Capitel omtales, en Ho=
 vedrolle i Tydskland.

Men, ligesom Esaias i det anførte 57de Cap., hvori

Gud talende indføres med disse Ord: „Jeg vil boe i det Høie og Hellige som og hos den Sønderknuiste og Ydmyge i Aanden, til at gjøre de Redboiedes Aand levende og til at oplive de Sønderknuistes Hjerter,“ ligesom hiin store Prophet da fornam i sit Indre Guds Stemme i hiint: Baner, baner Beien, saa tor ogsaa vi haabe, at i Tydskland Herrens Stemme vil af et ædelt Folks talrige christeligt findede Mænd fornemmes og skabe christelige Læbers Grøde, der fra dem vil udgaae, ligesom den vistnok alt af mange Munde er udgaaen og i mange Hjerter er bleven optagen til fremtidigt Held for Menneskeheden; og, naar det rette Dieblif er kommet, da vil Herren lade forstumme de syndige falske Propheter og hine frække Agitatorer og Oprørere samt den Aand, der prædiker et Oprør, der, flædt i Rognens Vederstyggelighed, gaaer Haand i Haand med Meened og med alt Det, som strider mod Guds Bud og den menneskelige Orden. — Og Guds Ord: „jeg har lægt dem, som vare forhærdede i Synd og Rogn,“ vil da opfylde de ved Guds Naade frelst og lægte Hjerter.

Thi det er først da, — naar Contrasten af det Ondes Brænge- og Rædselsbilleder, holdte imod det Godes os af Guds Kjærlighed foreskrevne sande Ideale, ved hiints Mørke og bittere Frugter og ved dettes himmelske Lys og livsalige Følger træder frem i sin rette Skikkelse og gjør det anskueligt for det sandselige Menneske, hvad der tjener til hans sande Vel her og hiiset, og hvad han derfor har at vælge og alt her bør gjøre til Diemed for sine Bestræbelser — at Befrielsens og Helbredelsens Time kan komme. Lader os derfor fornemmeligen vogte os saavel for den Lidenkskabernes Blindhed som for den revolutionaire, ligesaa selvkløge

som voldsomme og underfundige Fremgangsmaade, der fuldkaster den borgerlige Orden, og derved endog fjerner de større Samfund fra Guds Veie; og lader os derimod beslitte os paa ufravigeligen at vandre den Reformens og Betimelighedens os af Gud foreskrevne Veie, der alene kan betrædes i Ydmyghed, og den sande Fædrelandskjærligheds, der altid omhegnes af den Hengivenhed til Christendommens hellige Forskrifter, hvorved vi ledes af den kundskabsrige Forstand, som i Forbindelse med den sindige, mod Gud henvendte Fornuft stedse eier Christendommens det guddommelige Lys, der omgiver os med Christi Åbenbaringer, som altid underordne os og vore Begjæringer den af Frelseren ved og i Ham åabnede Veie, som fører os sikkert til Maalet.

Burde vi da ikke Alle udraabe:

„Kommer Store, kommer Smaa,
Frem til Maalet lad os gaae,
Kommer Alle, Ingen swige,
Veien gaaer til Himmerige!“

Thi, beslutte og gjøre vi det, da vil det ikke være vor ofte indbildte ydre jordiske Lykke, men vor egen og vore Samfundsbrodres saavel som Menneskehedens Fremadskriden og Lykksalighed paa den af Gud os foreskrevne Bane, som derved maa befordres.

Slutningsord.

Den 11te Marts 1850.

Naar jeg, min elskede Fader! paa Din Fødselsdag, efterat næsten 2 Aar ere henrundne, uden at den høist ulykkelige Stilling er ophørt, hvori Forræderi og den meest udtænkte, fra flere Sider samvirkende Troløshed og Underfundighed har styrtet mit Fædreland, endnu ikke formaaer at øine nogen beroligende Udsigt, da maa jeg søge i Erindringen at føres tilbage til en lykkeligere Fortid og bestræbe mig for ved Bonnen og den christelige Tro paa Guds faderlige Styrelse at vinde et haabefuldt Blik ind i den Fremtid, som alle gode Gavers Giver alt har forundt Dig i hiin aandige Verden som Løn for de mange kjærlige Ønsker, du offfrede Danmark, men fremfor Alt for den aldrig hvilende Bestræbelse, som Din ædle fædrelandskjærlige Villie rettede for Dit Fødeland mod det Hiinsides, hvor det nu er forundt Dig klarere at skue ind i den Himmel, som har optaget Dig, men som for os endnu skal være tilhyllet, og hvoraf her kun et fjernere Morgenskrær aabenbarer sig i den faste Tro paa Guds alvise Veie; thi først, naar mit Die er vendt mod hiin Verden og mine Tanker dvæle ved Dig og Din klippefaste Tro, først da finder jeg en trøstende Beroligelse.

Ja! Du staaer, Christian Ditlev Frederik Neventlow, for mig som den varme Befordrer af Fædrelandets Vel og som den utrættelige christelige Menneſteven, Du staaer levende for min Sjæl paa ethvert Punkt af Dit Liv med den ufor-

trødneſte Virkſomhed ſom Menneſke og Borger, med den Stræben, der alene ſtyldtes Chriſtendommens Grundſætninger, og ifkun havde til Hensigt at gavne, uden at deri fandtes ringeſte Driveffeder, ſom kunde henregnes til Forfængelighed eller til nogensomhelſt Egoiſme, og ſom var ſaa forbunden med og alene udrunden af den meeſt uſtrømtede Ydmyghed, hvori den altid fremherſkende Beſtræbſe at virke for det Gode, ſom Folge af Din Stilling i Livet, ganſke ſærdeles var henvendt til det Collective i Samfundet, og lod Dig i ſaa Henseende blive Statsborger og Fædrelandsven i Ordets ſkjønneſte Betydning.

Det er derfor, at jeg ved Tanken paa Dig med ubefrikelig Glæde kan dvæle ved den Dig egne Tilſidesættelſe af alle de ſmaalige Hensyn og egoiſtiſke Adſkillelſer imellem de forſkjellige Samfundets Dele, — hvad enten de vare hentede fra geographiſke Diſtinctioner eller fra Sproget eller fra Standpunktet, ſom Perſonerne indtage i det borgerlige ſelskab, — idet Du kun havde det reent Menneſkelige ſaaavelſom det Heles Vel for Dø, og ſtedſe gennemtrængtes af Bedrovelse og Harme ved enhver Kjendſgjerning, der røbede Sindelag og Villie til endog i Statsſamfundet at reiſe Eſkanter imellem Menneſke og Menneſke, ſaa at Du med den meeſt levende Interesſe for den Dig nærmest ſtaaende Deel af Samfundet forenede den høieſte Grad af Uvillie mod enhver Yttring af partiell, national Stolthed og Egoiſme, ſaaſnart det ene Broderſkølk ſøgte at ophøie ſig paa de øvriges Bekoſtning og derved beſtræbte ſig for at ſtiſte Splid og Uenighed imellem Samfundets Broderſtammer.

Danſke, Tydſke og Norſke ſtode Dig lige nær, ſaa længe

ikke Hindringer for Din altid redebonne broderlige Virksomhed vare reiste; thi Du saae ikkun Mennesket og den fælles Statsborger i dem, og der gaves ei heller for Dig nogen mere skurrende Mislyd, der mere saarede og bedrovede Din patriotiske Følelse, end saadanne sneverhjertede Yttringer, hvorved den saa onskelige Harmonie imellem Fædrelandets forskjellige Dele kunde synes truet.

Dit bestandige Haab var desuden, at Menneskeheden stedse vilde gaae en bedre Fremtid imøde, og derfor stræbte Du efter Evne ogsaa i nærmeste Kreds at bidrage dertil, og arbejdede, efter i Din Alderdom at have truffet Dig tilbage fra de offentlige Forretninger, lige til Dit Livs sidste Dieblif med den varmeste personlige Deeltagelse for i Din nærmeste Kreds at virke for Skolevæsenet, da Du ansaae Skolen at være det Plantested, fra hvilket Du ventede, at en paa Forædlingens christelige Bane fremadskridende Slægt skulde udgaae, og det fra Skolen til Huset, for dernæst i fornyede Generationer, fra Huset igjen til Skolen, og saaledes fremdeles og veggelviis, at gaae til og komme fra hvert af Stederne med tiltagende Kundskaber og fremfor Alt med et tiltagende christeligt Sind og en fastere christelig Båndel paa den af Gud Mennesket foreskrevne Vej, som vi Alle skulle erkjende at være Christus, for paa den at opfylde den guddommelige, albarmhjertige Villie.

Kunde det, naar disse næsten ordret af min Faders Biographie tagne Ord forekomme mig at give et rigtigt Omrids af hans indre Livs Anskuelse og af Hovedretningen af hans Virksomhed, kunde det da vel synes underligt, at det i Statsraadet og collegiale Forsamlinger, men især under hans Præsidium i Rentekammeret og i Landbocommissionen, saa ofte maatte forekomme ham, som om han befandt sig i Guds

Huus, for, efter først at have løftet Tanken til den Allgode i trofast ydmyg Hengivenhed, modigt at skride frem til den for hans fromme Villie aabenbarede, saa fast besluttede Anvendelse af det ham betroede Pund?

Og hvor var den Kjærlighed til Fædreland og Medborgere i Forening med hans gudbehagelige Hensigters Befordring dog stedse det, som afgav det rige Kildevæld saavel som Hovedoieemedet for den fromme Statsborgers Tragten og for hans varmeste Bestræbelser, og hvor stod dog med disse i en bestandig skurrende og bedrovende Modstrid enhver hadesfuld Tendents tilligemed Alt, hvad der kunde have Forbindelse med de Vognens og Underfundighedens Bestræbelser, som jigte til at nedbryde og bortviise Christendommens Forskrifter, der byde os ved vore Idrætter i Samfundet alt mere og mere at forberede og styrke en kjærlig Overeensstemmelse med vore Medborgere, ja endog med vore Medmenneſker i de fjernere, med os Samqvem havende større Kredse, der altid skal lade os i dem erkjende den fælles Fæders Børn, som saa ofte paa jordisk forskjellig Veie dog altid skulle gaae det samme ewige Maal imøde.

Da og kun da, naar denne Betragtning kommer til at staae os ret levende og fremherskende for den indre Bevidsthed, vil det blive for os til en klar og beskuelig Sandhed, at det aldrig paa denne Jord ganske kan blive, som det burde være, saalange Forstandens, Fornuftens og Christendommens Forskrifter saavel som deres indvortes Erkjendelse og udvortes Udovelse ikke gaae Haand i Haand i de større Samfund, som vi kalde Stater; thi først da vil det ogsaa med lige Klarhed indsees, at al den politiske Daarskab og Ugudelighed, som Historien har at opvise, — og som vi i de tvende sidste Aar have maattet være

Bidner til, vel kan have taget en saa uventet, men vi haabe dog kun tilsyneladende saa høist fordærvelig Retning, fordi det ret skal vorde kjendeligt for os, at den ifkun af den Allgode har kunnet tillades, for ligesaa stærkt som overbevisende og indtrængende at fremstille for vort Blik, at Guds den Alvise Billie med Hensyn til Menneskeheden og dens dermed forbundne Lyksalighed, som alt her skal frembyde det begyndende evige Livs Erkjendelse og de guddommelige Tilfagns salige Stadfæstelse, her aldrig tilfredsstillende vil kunne opfyldes, saalange hine ovennævnte Betingelser ikke, ved til dem svarende Bestræbelser og Handlinger, tages til Rettefærd og bringes i Udøvelse, og det ikke mindre ufravigeligen i Samfundene end af Individerne, hvoraaf disse bestaae, og det saavel af de Bydende som af de Adlydende, under ufravigeligt Hensyn til Forstandens, Fornuftens og Christendommens fromt fulgte Forskrifter og deres lydigt, det vil sige i indre Frihed, erkjendte Herredomme over det sandfælsige, dyriske Menneske. Thi derved alene vilde alt her en altid tiltagende Lysets og Kjærlighedens Tilværelse tilveiebringes og en det evige Liv baade indeholdende og stedse fremmende salig Tilstand befordres, der paa ethvert Sted, hvorpaa Individet af den Allgode var blevet sat, maatte søles som en Forsmag af det evige Livs Salighed, skjøndt den, hvad dens Intensitet angaaer, dog ifkun vilde lade sig vurdere overeensstemmende med det Pund, som af Skaberen er blevet Individet betroet, og med den af dette Pund gjorte Anvendelse, der for Samvittigheden maatte afgive en Løn

for Pligtopfyldelse, en Løn, som, altid udgaaende fra den Allgodes evige Retfærdighed og Kjærlighed, ogsaa har skullet være den samme for Alle, ved at være det heieste Gode, som det i Guds Billede skabte Menneske efter den ham af Gud anviste Virkefreds og de til evig Tiltagen ham meddeelte Gvner, ved udviist Trofskab, havde erhvervet sig Modtagelighed for, — en Straale, en Afglands af det evige Liv, der alt her skulde gøre ham under den jordiske Usuldkommenheds Tryk, saasnart han befandtes at være den oprigtige og troe Tjener, og som af ham derfor skulde føles som en Straale fra en høiere Verden, der maatte indeholde større Lyksalighed og indre Lykke end alt Andet, som Jordelivet formaaer i Ord at indbefatte eller at byde den udvortes Sands.

Maa da ikke Tanken svimle, naar vi søge Ildtryk for den Taknemmelighed, som vi skyldte den for Evigheders Evigheder Barmhjertige, der satte os her paa denne Jord, og har sendt os Solnen, den Genbaarne, der forkyndte os Skaberens Villie og den evige Kjærlighed i Ham, som ogsaa i os er det evige Livs Lys og baade dets Forfyndelse og den Vej, vi skulle vandre til evig tiltagende og vorende Guldkommenhed i Guds Billede, thi dette er det evige Liv, at de kjende Dig, den eneste sande Gud, og Den, Du udsendte, Jesum Christum?

Men hvor magtpaaliggende maa det da være, at denne af Gud Mennesket ikke alene paabudne og befalede, men saa kjærligen tilbudne den evige Kjærligheds Belgjerning ikke utaknemligt bortvisees af selve Individet, da dette vilde kunne lignedes med den frygteligste Selvnedværdigelse, hvorved den saa høit Benaadede timeligt fjer-

nede og stødte fra sig de af Skaberen ham tiltænkte ædleste Gaver, og hvilken endnu frygteligere Skikkelse vilde en saadan Forblindelse antage, naar Individer, som Herren netop havde udrustet med enten den physiske Magts eller de intellectuelle og moralske betydeligere Gaver eller med Livets de mere udmærkede Stillinger, der indeholde de med disse forbundne, af Herren dem som Huusholdere betroede, større Pund, hvorved Enhver vel havde erholdt Udgang til kraftigere at virke, men ogsaa — naar det havde været forsømmeligt, — havde større Ansvarlighed, da den høieste Velsignelse, som indeholdes i de Ord: „Vel, Du gode og troe Tjener, Du har været tro over Videt, jeg vil sætte Dig over Meget, gaf ind til Din Herres Glæde!“ desuagtet af ham vilde kunne forspildes, — og allermeeft, naar det af ham til Anvendelse i Herrens Aand modtagne større Pund, under saadanne Vilkaar, hvor det gav saa rig Leilighed til at udbrede Lykke og Velsignelse, da uanvendt havde kunnet henligge eller misbruges til netop at frembringe Glendighed eller til at anvendes til, hvad der netop stod i Strid med Herrens Villie.

Til disse med den jordiske Magts eller en mere udvidet Intelligentsens eller Stillings Virkefreds og med det dermed forbundne større Pund af Gud benaadede Individer henregner jeg især hine ophøiede Individualiteter paa Staternes øverste besluttende og udførende Bestyrelses Punkter og de dem i raadgivende eller administrative Stillinger nærmest staaende Embedsmænd, eller og de dertil i communale Anliggender kaldede Statsborgere saavelsom de Mænd, der af Regjeringen eller Folket ere valgte til de constitutionelle Hand-

lingers Baretagelse og de constitutionelle Formers samvittighedsfulde Overholdelse til den menneskelige (det vil sige til den borgerlige) Ordens Haandhævelse i Overensstemmelse med Grundlove og Vedtægter.

Alle disse maa det som Borgere i Staten paaligge som en ganske særdeles Forpligtelse foruden det Ansvar, hvorpaa deres øvrige individuelle Stilling som Familielemmer og andre private Forhold have Krav, at opfylde enhver af de Forpligtelser, som de, fra Thronen af og til den fattigste og tilsyneladende ringeste Bælger, have med Trost at iagttage, og som vilde, hvis de ved bevidst Forsømmelse eller ond Villie havde havt skadelig Indflydelse paa Medborgeres Vel, forvolde dem et uafviseligt Ansvar for den over alle jordiske Dommere ophoiede evige Dommers Afsyn.

Men, naar nu Diet falder paa de tvende sidste Aars Begivenheder, og det saavel og især paa de letsinde, lumse og frække Brud, som de helligste Forpligtelser og den af civiliserede Nationer dog endnu erkjendte Folkeret have maattet lide, som ikke mindre paa de Bildfarelser og Forlokkelser af baade egoistiske og fanatistiske Agitatorer samt paa de revolutionaire Bevægelser, som et saa agtværdigt Naboland har været givet til Priis for, og som selv en agtværdig Deel af det danske Monarchie, understøttet af en fremmed syndig Intervention, der kom Rebelerne til Hjælp, har været underkastet, da maa hiint Digt: „Der er en Gud, som over Danmark vaager“, levende og trøstende staae mig for Die. —

Og den Gud, som over Danmark vaager, er ingen Anden end den os af Frelseren aabenbarede Menneskenes Fader, som ikkun kan hjælpe os, naar vi fromt og taknemmeligt i Ydmyghed lade os veilede af Hans Bud, og ikke selv-

flogede forlade den fæste af Ham lagte Grund, som er Jesus Christus, der med evigvarende Sandhed kunde sige: „For Abraham fødtes, er jeg.“

Og Han, som er Jesu Christi og hele Menneskehedens Fader, vil ei forlade Danmark, naar det holder fast ved Ham, uden at vige hverken til Høire eller Venstre.

Ja Held over dig, gamle Danmark, at du, aldrig lyttende til egennyttige eller forfængelige og selvfløge eller fanatiske Agitatorers Stemme, stedse maa vedblive at være et lysende Exempel paa Troskab mod Konge og Fædreland, og ikke mindre paa en hos din Regjering altid vaa-gen Stræben efter tidsvarende retfærdig Reform, der lige omhyggeligt vaager over at afvende ethvert Brud paa saavel Personens som Eiendommens Sikkerhed i Staten, da saadanne Brud, hvis de tilstodedes, vilde undergrave alle materielle Interesser; men der bor af Regjeringen ogsaa lige omhyggeligt anvendes den største Omsorg paa den intellektuelle, for enhver Stilling passende Udvikling af Samfundets Medlemmer, og fremfor alt Andet paa den moralske, christelige Udvikling af Fornuftens, til en evig høiere Tiltagen i Modtagelighed for Fuldkommenhed bestemte Gvne, der altid bor staae under Christendommens Beskyttelse og Varetægt, og aldrig alene maa yttre sig i golde Formers Haandhævelse eller i uklare Idealers concrete Anvendelse paa Livet, men i kjærlig, christelig Indgriben i dens sig i Livet fremstillende praktiske Anvendelse til Udbredelse af alt her sand og varig Lykke under Jordelivets Forberedelse til stedse høiere og større Lyksalighed baade her og hiisfet. — Ja det skee!

Og det vil skee, thi ved Guds Almagt og evige Kjærlighed skulde alle Taager svinde for Christendommens milde,

stedse voxende Lys, og de mørke Etyer ere ifkun condenseret jordist Taage, som skal gøres ydermere kjendelig for Diet som saadan ved det fraoven kommende Lys, der da ved den evige Kjærligheds Naade, naar vi holde os til Frelserens Aabenbaringer og til den Bei, som i Ham for os er lagt, i Ham skal lyse for vor Gud til den evige Salighed, idet den fører os ud fra Mørket, der indeholder det Förgængelige, og leder os ind i Lysets Land, der er det evige Hjem, hvorhen den Stjerne, som stod over Bethlehem, vil kalde os til det evige Livs stedse høiere og tiltagende Lyksalighed og Frelse.

Men der bor skjelses paa den ene Side imellem et vildt, kun falske Guder hyldende theoretiskt Førfængelighedens Phantasiespil, som Nutidens Førvildelser frembyde, og hvori uregledede og som oftest ugudelige, Had og Egoisme hyldende, Liden-skaber spille Hovedrollen, og det rolige, af Gud ordnede, til større Guldkommenhed forende Ideale paa den anden Side, hvilket haver sit Fødsfæste og sin flippesfaste Grund i det Betimelige og i den voxende og tiltagende Nationernes og Menneskehedens Udvikling.

Ifkun denne Føreling kan og skal føre os paa den sande, af Gud foreskrevne Bei, fordi den stedse skridtvæis gaaer en voxende og tiltagende, mere luttret og høiere Guldkommenhed og Lyksalighed imøde, og det altid overeensstemmende med Christi Aabenbaringer og Lære, der for os udgjør Grundtan-ken i det guddommelige Skaberværk, og forener sig med den af Guds evige Barmhertighed og Naade ved Frelseren Mennesket tildeelt bleve baade ordnede og foreskrevne, ydmyge skridtvisse Fremadstræben, der er bleven Mennesket given i Ham

saavel som i Guds Ord og i Historiens Betragtning, samt aabenbaret i Samvittigheden, som er det menneskelige kristeligt frie Indre.

Dog alle disse for det menneskelige Blik henstillede høiere Lyspunkter fordre, som ovenbemærket, Ydmyghed og en høiere Aandens og Diets Retning end den blot til Jorden vendte, fordre det paa Gud henvendte Blik og den os paaliggende Guldbyrdelse af den Algodes Billie i enhver os af Ham betroet Virkefreds tilligemed den Overbeviisning, at vi ikkun formaae Noget i Fornuftens det evige, med Guds Billie harmonisft samvirkende og samstemmende, frie kristelige Rige, naar vi virke ved den af Ham, vor Frelser, os forlenede Kraft og i Overeensstemmelse med de evige Love, som Han har grundfæstet i Forstandens Rige, og, have vi da dernæst fattet denne kristelige Sandhed fast nok i Diet og i et lydigt Hjerte, da vil det af Gud os tildeelte Arbeide i Herrens Wiingård altid lykkes for os og bære velsignet Frugt for os saavel som for Andre.

Men ikke kan og vil det være saa, naar Videnskaber og Egennytte og ikke alene Pligternes Forsømmelse, men aabenbart Brud paa Det, som skyldes Gud og vore Medmennesker, tynger paa os i Forbindelse med den skændigste Udfundighed og de frækste Løgne, til dermed at kunne besmykke ugudelige og forargelige Handlinger og til at kunne under eget Selvbedrag og til Andres Bildedelse vedblive paa den betraadte Wei, istedetfor frit og gudhengivent at angre og fortryde den havte Uret, og da paa den kristelige, som er den menneskelige Ordens og Samvittighedens, Wei at vende tilbage med det alvorlige og ydmyge Forbedringsforsæt.

Og hvor findes nu den ligesaa pralende som ugudelige og revolutionairt forkyndte Enighed i Tydskland! og kunde den vel for Alvor af vor Tid haabes eller ventes, grundet paa brudte Tractater, eller af dem, der ponsede paa Evig og Uretsfærdighed, eller der, hvor Hyfleri gif Haaud i Haaud med Løgnen, eller hvor Rabo- og Brodersfolk skulde enten tvinges eller forføres til Oprør imod deres legitime Fyrste, imod den Konge, hvis Forgængere havde været Hertugdømmernes Belgjorere, og hvis eget Hjerte i Maret 1848 ved sin Thronbestigelse for dem havde udtalt og lagt for Dagen en Fortsættelse af Velvillie, idet han lovede dem store constitutionelle Rettigheders Meddelelse, der fuldkomment skulde svare til dem, som det øvrige Monarchie vilde erholde; tvertimod den skyldige Taknemmelighedsfølelse lode de sig ophidse, efterat Hadets Sæd af gudsforjaaen Haaud under fremmede Bajonetters Beskyttelse var bleven udstrøet af meenederske, agiterende Rebeller, som hyllede sig i Toga og i Pallium, for bedre at kunne mislede Folket, og som, istedetfor tappert at føre det dem til Fædrelandets Forsvar og til Retfærd's og den menneskelige Ordens Haaudhævelse betroede Sværd, misbrugte deres Stilling til at bibringe Fædrelandet de Saar, som vanskeligt kunne læges og derfor bor regnes til dets frygteligste Bunder, da de især træffe Moraliteten og Christendommen hos det mindre oplyste, af dem misledte og derved forførte og forraadte Folk, at dette i de høiere Regioner af Intelligentsen og Statslivet maatte see saadanne Exempler henstillede til Østerlignelse for hele Nationer som dem, der af Nutiden frembydes.

Hvilket Attentat er derved ikke alene blevet forsøgt, men endog udøvet imod Staten og imod Menneskeheden! og dog er Mennesket bestemt til evig Fremadskriden; det er i Almindelighed

kun Bildfarelse og Videnskabelighed, som beroer paa falske Idealer eller Sløvhed og Blindhed, der volder en saadan ifkun temporair Nedværdigelse.

Denne faste Overbeviisning leder mig ind i en Ideernes Forbindelse, der, naagtet den for flere Aar tilbage af mig nedskreves, dog i sine Hovedtræk indeholder det her berorte Emne, og som jeg derfor her vil tilføie, da det noiere forklarer og belyser den af mig opfattede Synsmaade derved, at den kommer til at slutte sig til de ovenfor staaende Betragtninger, som have til Hovedgjenstand en for Individet og Menneskeslægten bestemt evig Fremadskriden til større Fuldkommenhed og indre Frihed, i den ydmyge Forening af den menneskelige frie Villie med den guddommelige alskjærlige og alvise Skabervillie.

Det Efterfølgende er taget af Benedictes 2den Deel*) og lyder saaledes under Overskrift af:

S t j e r n e n .

En evig og saaledes ubegrændset Kjærlighed, Wiisdom og Almagt hos Gud den Alvidende som Skaber maa staae i Modsigelse med det Dogma, der tillægger Mennesket en evig Ulydighed mod Guds Bud, og lærer af Gud bestemte evige Straffe, der paa det skulde fuldbyrdes; og hvorledes have dog overhovedet endnu christelige Kirker kunnet overføre Begrebet om Brede, der kun kan være laant fra jødiske og fra hedenske Religionsbegreber, i vore, uden at ændse den Modsigelse, hvori hiin Lære og den dermed forbundne om evige Straffe staaer til vor guddommelige Forlovers Lære? (See Petri Breve og Pauli Breve til de Colossenser og til de Romere 11te Cap. 32te til 36te Vers.)

*) Endnu ikke udkommen i Trykken.

Vel er det sandt, at, naar Mennesket bestandigen bortvendte sig fra Gud, maatte en Evighed af den til denne Bortvenden knyttede Folge — hvilken vi ofte mennefselig talt kalde Straf — finde Sted, fordi selv guddommelig Kjærlighed, Viisdom og Almagt kun saaledes kunde skabe et frit Fornuftvæsen, ikkun saaledes kunde skabe det Væsen, der i al Evighed skulde gaae en større Gud-Lighed, en større Frihed og Lyksalighed imøde.

Men ligesaa sandt er det, at hiin guddommelige Viisdom og Kjærlighed ikke blot alvidende har forudseet den moralske Umulighed af en saadan evig Bortvenden fra den, men og, at den kun for Frihedens umaalelige Gaves og for de med den forbundne uskatteerlige Gøders Skyld maatte tillade Muligheden af en temporair, en timelig Bortvenden fra det erkjendte Høiere. Eller hvor havde ellers evig Kjærlighed og Viisdom kunnet skabe, villet skabe! — Derfor maa da ogsaa det paa Gud henvendte Die i Paastanden om af Gud bestemte Straffe og om den guddommelige Brede overhovedet eller endog om evige Helvedsstraaffe see den meest opværende Modsigelse, Modsigelsen mellem det christelige Begreb om Gud og hine Straffe, og det kunde, saasnart det ikke er den Indskrænkede eller Hildede, som fører dette Sprog, blive til en Gudsbeispottelse at opstille en saadan Sætning.

Og, saaledes som i den jordiske forgængelige Verden en med det physiske ufrie Gang nedad analog jordisk Centripetaldrift hos det for høiere Mandighed bestemte Menneske finder Sted, hvis Bestandighed, allerede som Tilbehør til det Jordiske, ikke kan være større end den Gjenstands, den staaer i et timeligt Forhold til, saaledes kan og tør af denne samme Grund denne jordiske Bestræbelses Indflydelse paa den moralske og evige Verden kun være forbi-

gaaende, og en mægtigere, en evig Stræben opad, der ogsaa allerede her under de jordiske Efranker, om end i Baand og Fængsel, bestandigt stod ved Siden af hiint Sang, skal kunne beholde Overhaanden, og vil under guddommelig Bliidsoms og Naades og Barmhertigheds Beskyttelse beholde den, skal og vil det, men kan det da kun ved altid større Selvbefrielse af det evige væsentlige Menneske i os og ved dets, kun ved den iværksættelige altid større, fordi altid voksende, Tilnærmelse til og frie aandige Forening med den Alvæsentlige; og derfor siger Angelus Silesius:

Die Welt vergeht, doch sie vergeht auch nicht,
Es ist nur Finsterniß, die Gott an ihr zerbricht.

Gud er altid i Begreb med mere og mere at tilintetgjøre det Jordiske som formorket og som dragende os nedad.

Og, saaledes som f. Ex. den det Physiske betræffende Paa-stand, at vi her evigt vilde kunne svæve, vilde være tom og intetsigende, fordi den ikke kan finde nogen Anvendelse, saalænge Jorden altid paany maa drage vort Legeme nedad, saaledes gives der paa den anden Side i moralsk Forstand, uagtet hiin Attraction til det Jordiske, hvorfra selv det Aandige i os her ikke ganske formaaer at befrie sig, alligevel kun een evig Attractionslov, og det er den opad, og der kan slet ikke gives nogen evig Aandernes Klæben ved Jorden, fordi det Aandige og Evige forlosende maa seire over det forgængelige Jordiske, hvorpaa den evige Bliidsom og Kjærlighed altid ved sin almægtige Styrelse indvirker nedbrydende, da det ifkun maa og skal tilhøre Jorden, ligesom Aanden horer Himlen til.

Evig er og kan kun Aandernes Stræben opad mod Gud være, fordi kun det Væsentlige, det Guddommelige i Menne-

sket, — kun det, som evig Kjærlighed og Viisdom og Almagt lagde i sit Billede — er evigt og kan have Evighed.

Men man siger, at Christus har lært evige Straffe, — o hvilken Misforstaaelse! Hvorledes havde Han kunnet lære dette, Han, der skildrer os den jordiske Faders Glæde ved den forlorne Søn's Hjemkomst, og som har lært os den Almægtige, Alvise at kjende som den evige Kjærlighed og som vor Fader, hvorledes Han, som siger os, at den gode Hyrdé, sørgede over det tabte Faar, og, da han fandt det igjen, sølte mere Glæde over det, end over alle dem, som vare blevne tilbage, hvorledes Han, der gav os Bignelsen om Arbejderne som alle fik samme Løn, og som lærer, at vi ikke tør se skævt til, at Herren er saa god, og hvorledes Han, der strax efter hiin Fortælling, af hvilken de Orthodore ville bevise evige Helvedsstraffe, tilraaber sine Disciple: „vogter Eder! Dersom din Broder synder imod dig, straf ham, og, dersom han omvender sig, da tilgiv ham! Og, dersom han syndede syv Gange om Dagen imod dig, og vendte syv Gange tilbage til dig om Dagen og sagde: det fortryder mig, da skal du tilgive ham. (Ev. Luc. Cap. 17, V. 3. 4.)!“ Saaledes skulde Herren tale til det i Kjærlighed ofte saa svage Menneske, og vi skulde vente mindre af den evige Kjærlighed, som tillige er evig Viisdom og Almagt, end den fordrer af os, vi skulde vente mindre af denne Kjærlighed, som ikke vil forglemme os, selv om en Kvinde kunde glemme sit diende Barn, af denne Kjærlighed, som efter Jesu Christi Udsagn dog formaaer at saliggjøre, hvad det her synes umuligt at gjøre saligt?

Men hvilken Mening havde ogsaa vel Pauli Ord, 1 Cor. Cap. 3, V. 14—15: „Dersom Nogens Gjerning, som han byggede

derpaa (paa Grundvolden, som er Jesus Christus), bliver fast, da skal han faae Løn, men dersom Mogens Gjerning bliver opbrændt, da skal han lide Skade (her staaer ikke Straf); men han selv skal blive frelst, dog saaledes som formedelst Jld." — hvilken Mening havde vel disse Ord, naar de ikke stode i den aabenbareste Modsigelse med Læren om Guds Brede og evige Straffe! Men de tilraabe os hoit nok, at Mennesket, der i sin Forblindelse har bygget noget Forgængeligt istedetfor noget Evtigt paa den i Ham ved den evige Naadelagte evige Grundvold, vistnok smerteligt stuffet vil lide Skade; han vil komme til at see, at det, han har hængt ved, forgaaer, at hans blot egoistiske Planer og Forhaabninger saavel som de sig paa disse stottende, deres Virkeliggjorelse tiljigende, Gjerninger styrte sammen under fortærende Glæmers Brag, men det kun, for at han skal vende sig bort fra Alt, hvori der ingen sand Lykke er at finde, og vende sig til Gud, Lykksalighedsgiveren, og vorde salig. Men det, vi kalde Straffe, er kun Bækkelsesmidler for det indre væsentlige aandige Menneske, paa det han skal komme til Besjindelse, paa det han skal kaste et alvorligt Blik paa den i hans Hjerte skrevne guddommelige Billie, skal stræbe efter at erkjende den, og, naar han da virkelig har erkjendt den, da bliver det, vi kalde Straf, derved et Middel til at gjøre ham det klart, at hans Lykke ikke kan opnaaes udenfor Foreningen med den guddommelige Billie, og at ethvert Forsøg paa at opnaae en Lykke udenfor den maa strande. Men denne fortsatte Erfaring maa bevirke en fri og kun moralsk nødvendig Henvendelse til det, Gud vil, og det Modsatte heraf er umuligt, om end Diebliffet er og stedse maa vedblive at være afhængigt af Fornuftvæsenets egen stedse frie Bestemmelse.

Siin af Kirken urigtigen opfattede Lære om evige Straffe vilde jo saaledes, naar den strengt gennemfortes i Forbindelse med den os paabudne Kjærlighed, kun indeholde den Gud bespottende Paastand, at Gud ved Christi Lære havde villet drage Skæven ud af vort Dø, og havde en Bjælke i sit eget.

O! hvor ere de Christi Ord, hvoraf Læren om Guds Brede og om evige Straffe udledes, saa aabenbart og saa uværdigt blevne misforstaaede, og hvor sandt og stort siger Angelus:

„Den Sünder, welcher sich nicht ewig wend't von
Gott,

„Kann Gott auch nicht verdam'm'n zur ew'gen Pein
und Tod,

„Du sagst, das höll'sche Feu'r wird nie gelöscht gesehn,
„Und sieh' der Büsser löscht's mit einer Augenthrän.

Gud er Kjærlighed, og Kristus kom jo ikke for at domme, men for at gjøre Verden salig!

Og derfor tør vi dristigen istemme med Körner:

Der er en Stjerne, den tindrer i Himlen saa klar,

Og det er vor Friheds den evige gyldene Stjerne,

Og lad nu kun jordiske Skyer fordunkle det Himmels
Glar,

Over den holder vor Herre sin Haand saa fast
og saa gjerne.

Og glade tør vi da udbryde: Siin Frihedens gyldne Stjerne er det ifkun ved guddommelig Kjærlighed, kun for guddommeligt Lys i Guds Billede skabte evige Menneske!

Det Væsentlige i Ham, som -- saaledes vilde den evige Kjærlighed det — ingen Verden skulde turde rove ham, og hvis med Guds Villie overensstemmende Udvikling han ikke for bestandigt skulde kunne nægte sig, er Frihed, og bestaaer kun i en nærmere eller fjernere, af Gud paabuden, det er, af Ham os befalet og af Ham os tilbuden Forening med Ham, uagtet denne Forening med Gud dog er underlagt den Betingelse, at vi selv og i Frihed skulle gribe og erkjende vor Gud som den evige Kjærlighed.

Vi henvise til den store Esaias, som, uagtet han var Jøde, og uagtet han i denne Egenskab maatte hylde Bredens Gud, alt i sit 57 Cap. 16 B. udtaler en renere Erkjendelse end flere af de nærværende Kirker, der endnu ikke ere undslupne Lovens Trældom, for at indgaae i Frihedens kristelige Rige.

Denne Frihedens første Opvaagnen er selv paa Menneskehedens laveste Trin Erkjendelsen af noget Hoiere, og ethvert Skridt, som Mennesket, det være nu tidligere eller senere, i al Evighed gjør paa den ham af Gud anviste Bane, fører kun ved denne samme Kjærlighed.

Denne Erkjendelse og denne Kjærlighed er derfor ikke blot Betingelsen for Menneskets Fremadskriden paa ethvert Trin til hoiere Aandighed og Fuldkommenhed, som han her paa Jorden naaer, men ogsaa Betingelsen for ethvert til Frihed bestemt Væsen, med Guds Villie overensstemmende, af den guddommelige Kjærlighed og Barmhjertighed tilsigtede Fremadskriden, og vedbliver ikke blot at være det for Mennesket paa det hoieste Trin, hvortil vort Die kan hæve sig, men vil ogsaa i en hoiere Tingenes Orden og i al Evighed vedblive at være det for ham som for den hoieste skabte Aand, der ogsaa kun kan nær-

me sig til Gud ved Erkjendelsen af et Høiere og ved den hvert Gang til det Lavere overveiende Kjærlighed til Ham, den Eviggode, Albarmhjertige.

Kun denne Kjærlighed til det Høiere vilde den guddommelige Kjærlighed, og hvo, som kun ret kunde vække den i sig, ham vilde ved guddommelig Naade altid høiere Erkjendelse, altid stigende Lyfsalighed i uafbrudt Begjær, i uafbrudt Tilvæxt vorde tildeel. Undre dig derfor ikke, naar Gud, for at fri Perfectibilitet, denne Fornuftvæsenets høieste umiskjendelige Eiendom, og med den uendelig Lyfsaliggjørelse kunde vorde det aandige Menneske tildeel, undre dig ikke, at den evige Kjærlighed, som ved den har kaldet Mennesket til sit Lys, ikke har ændset Kampene med Mørket for den evige Fremfridens Skyld, som er betinget af Seiren over dette Mørke.

Det forgængelige Jordiske er jo kun en Sky, som opløser sig; det vil og kan ikke bestaae Kampen med det Evige, og den Fri vil med en kun i denne Kamp opnaaelig Guds-kraft, som alene var i Stand til at hæve ham over Stenen og Dyret, over Instinktet og Naturloven og over Alt, hvad Jorden byder ham, fremgaae lovpriisende Guds Barmhjertighed og Hans evige Naade. Kun saaledes kunde han overvinde Ufrihedens og Lovens physiske og instinktmæssige Nødvendighed, kun saaledes trakte efter Frihedens moralske Nødvendighed og tilegne sig den ved guddommelig Naade. Hine mørke jordiske Skyer ville svinde, men lad dem ogsaa drive nok saa længe og nok saa mørkt, det Væsentlige i Mennesket hviler trygt i Herrens Baretægt, som kun vil Kjærlighed til Ham istedet for Gang til det Jordiske, og som, skjøndt almægtig, dog kun kan ville dette, fordi uden denne Kjær-

lighed ingen Frihed, ingen **evig** Fremskriden hos Fornuftvæsenet og ikke den kun dermed forbundne **Menneskelighed** kunde finde Sted,

Kun denne Kjærlighed til det Høiere vilde Gud, og Han vilde det i sin Almagt og høieste Viisdom, idet Han i evig Kjærlighed, Naade og Barmhjertighed selv der, hvor vi kun øine Forvirring, forbereder og fremmer den ved sin Belæring, ved sin almægtige Styrelse, ved sin alvise Opdragelse.

Lad de mørke Skyer drive og Lynene glimte, evig er den evige Kjærligheds Kaldelse!

Alvorsfuldt og mildt vinker og løfter Allforbarmeren Mennesket ved Hjælp af Idealet, som Han, den Allgode, i Samvittigheden, stedse i Forhold til Enhvers Modtagelighed, foreholder for hans Blik, og det saavel for den Bilde som for en Socrates, og selv Engelen vinker og tilbyder Herren uafsladeligt sin almægtige Hjælp til at stige **opad**! Og Mennesket har denne alvorfulde og milde Fører paa ethvert Dannelsesstrin, og nye Skyer leire sig kun for hans Blik, naar hans Stræben gaaer nedad.

Ved Frihedens himmelske Følelse og ved den dermed forbundne høie Sjælefred, der er forenet med Kjærligheden til det Ideale, det er med Kjærligheden til det Væsentlige, saavel som ved Smerte og Skuffelse, naar vi trakte og stræbe efter det Forgængelige, fører Guds Kjærlighed og Viisdom, fører Hans Barmhjertighed og Naade og nærer den Flamme, der alene kan give Lykke og evig **vogende Lykke**, Kjærlighed til det Høiere, Kjærlighed til det Høieste, Kjærlighed til Gud som Betingelse for høiere Lys, høiere Væsentlighed, Frihed og Lyksalighed, i en fri Forening med Gud, som vel er os paabuden af

den høieste Kjærlighed, men som vi dog selv maae attraae, selv maae gribe.

Og saaledes hviler Mennesket trygt i Herrens Baretægt, og hans Forflaresesstund kan og vil ikke udeblive; thi den horer til hans ham af Gud skjænkede, ham af Gud bestemte Væsen. Men den horer ogsaa til Guddommens Væsen, til Det, som evig Kjærlighed og Viisdom almægtigt har villet.

Vi kunne vel ved vort Gang til det Jordiske for-
dunkle hin Stjernes klarere Glands i os selv, ved Man-
gel paa god Villie, det er ved Mangel paa Fromhed,
og i Andre ved at give dem Forargelse, men sluffes
kan den hverken hos os eller i dem, thi Jorden kan ikke
rove Himlen nogen Stjerne; den kan ikkun tilhulle den, og
selv det kun en Stund. Og, saaledes som efter Evangelisten
Matthæi Fortælling engang i den ydre Verden en
Stjerne lyfte de Vise fra Østerland til Jesusbarnet, saa-
ledes lyser, men med meer end historisk Visshed og med
en over al Tvivl opløstende Klarhed, for vor indre Verden
Forloferens Stjerne formedelsst Ham, som er Verien og Sand-
heden og Livet, den lyser for hvert barnligt Sind, og
staaer over enhver Bugge som over hvert Dods-
leie, ja over ethvert Menneskeliv, om det end synes
nok saa formørket, og lyser for det paa Jesus Christus fæ-
stede Blik som Frihedens gyldne Stjerne, som det
væsentlige, det i Guds Billede skabte Menneskes
Stjerne, i hvem Guddommens Gylde her paa Jor-
den aabenbaredes i Jesus Kristus, men hvis
Rige ikke er af denne Verden.

Gud er evig Kjærlighed, Han er Viisdom og Almagt,
og Den, Han gav Væsen, for Den har Han ogsaa beredet

Lyksalighed, ei altid i vor jordiske Tid, thi altfor ringe vilde den Lyksalighed have været, som fuldkomment havde skullet kunne udvikle sig i Tiden, og kun en Evighed skulde for det skabe Væsen, som aldrig kan vorde Gud, og kun altid guddommeligere, løse Opgaven af en fri og altid inderligere Forening med den Evige og en kun derved opnaaelig altid større Frihed, altid høiere Lyksalighed, som endnu bestandigt maa have et evigt høiere Uendeligt at stræbe efter. Og saaledes skulle vi ikke i den Enkeltes eller i Slægters og Folketsfærds af udvortes Betingelser afhængige jordiske Fremtræden, men med Fortrosthed til Jesus Christus i det Væsentlige i ethvert Individ, som udgjør en Deel af Menneskeheden, og i den af ham af Gud bestemte evige Bane søge en evig fremskridende Afsløring af hiin Frihedens gyldne Stjerne. Og her foresvæver den vor Aand kun i Jesu Christi, den med Gud Forenede's Åabenbaring, kan det ogsaa kun i den for os endnu forstaaelige høieste Reenhed i Hans Billede, som er Opstandelsen og Livet, Lyset og Sandheden, kan det kun i Troen paa Ham, den med Gud Forenede! Men alligevel bliver denne Jord med sin Tid, om end et Dække og ofte et mørkt Dække, dog et vigtigt Middel i den alvise Plan til allerede her for os at bringe hiint for Evigheder afstufne Frihedens Maal frem til et høiere Lys, og saaledes at føre os vor Bestemmelse her og hidsæt imode, og derfor bør det, for at allerede her det væsentlige, det evige Menneske maa i den ham fornødne væsentlige Frihed kunne gaae sit ophøiede Maal imode, om det og var gennem Skyer og Taager, stedse være hans fromme Bestræbelse at udføre Herrens Villie, og, naar denne var overhørt i Guds Ord og Samvittighedens Stemme, uopholdeligt at vende om, for, ustkuffet af Skyernes og Taager-

nes Mørke, at vende tilbage paa den rette Vej, der fører til den alkjærlige Fader, der skaber Salighed i det menneskelige Bryst, og altid større igjennem Evighedens Evighed.

Og Mennesket skal, om han saa skulde snuble overalt, stræbe efter det Guddommelige, og ved enhver Hindring, det være nu i ham eller udenfor ham, dog aldrig tabe det ham affrukne høie Maa! af Sigte, for at han, om ogsaa her mangt et Haab skulde svigte ham, trostigen som Petrus skal kunne udraabe: „Vi forvente nye Himle og en ny Jord, efter Hans Forjættelse, i hvilke Retfærdighed boer“ (2 Petr. Cap. 3, Vers 13), og selv Tidens meest oprørte Volger ville sikkert bringe ham i hans Herres og Mesters Arme!

PLEASE DO NOT REMOVE
CARDS OR SLIPS FROM THIS POCKET

UNIVERSITY OF TORONTO LIBRARY

DL
212
R4A3

Reventlow, Christian Ditlev
Betragtninger

UTL AT DOWNSVIEW

D RANGE BAY SHLF POS ITEM C
39 10 08 06 05 020 2